

Проект „Фантастично читалище“

Сборник от научно-фантастични произведения

Списание „Наука и техника за младежта“

1968 г.

София, 2014

Библиография

[Тих нашепващ глас](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Робърт Силвърбърг. Преведе от руски Цв. Христова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 1 от 1968 г.

[Счупената линия](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Теодор Томас. Преведе от руски Цвета Христова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 2 от 1968 г.

[Син](#)

Фантастична новела. Автор Игор Росоховатски. Преведе от руски Цвета Христова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 2 от 1968 г.

[Химия и Луна](#)

Футурология. Автор Светослав Славчев. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 3 от 1968 г.

[Особена способност](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Теодор Старджън. Преведе от руски Цвета Христова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 3 от 1968 г.

[Из Живота на хората](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Андре Мораа. Преведе от руски Цвета Христова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 4 от 1968 г.

[Аз съм друго нещо](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Фредерик Пол. Преведе от руски Цвета Христова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 5 от 1968 г.

[Кимон](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Клифорд Саймък. Преведе от руски със съкращения Цвета Христова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 6 от 1968 г.

[Кимон](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Клифорд Саймък. Преведе от руски със съкращения Цвета Христова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 7 от 1968 г.

[Сапунена история](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Алън Нелсън. Преведе от английски Светослав Колев. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 8 от 1968 г.

[Доброволни изгнаници](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Петър Лъчев. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 9 от 1968 г.

[Професор Корнелиус се завръща](#)

Фантастичен разказ. Автор Васил Райков. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 9 от 1968 г.

[Допълнително свойство](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Уолтър Тевис. Преведе Дж. Дестради. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 10 от 1968 г.

[Корифей или умение да се дискутира](#)

Научно-фантастичен разказ. Автори Борис Зубков и Евгений Муслин. Преведе от руски Цвета Христова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 11 от 1968 г.

[Хартия или коса](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Сакьо Комацу. Преведе от руски Цвета Христова. Списание „Наука и техника за младежта“, брой 12 от 1968 г.

Тих нашепващ глас

Научно-фантастичен разказ

Робърт Силвърбърг

За първи път Брюс Робъртсън видя кутийката сред купчината всевъзможни вехтории върху една сергия; беше в Лондон. на улица Петикът Леин. Кутийката беше малка – около три дюйма на дължина, два – на ширина, а на височина не повече от три осми от дюйма. Направена беше от някакъв метал (може би от алуминий) без всякакви украшения, ако не се смята странният монограм на капака.

Като че ли някакъв спокоен глас прошепна на Робъртсън: „Глураво ще е от твоя страна, ако не купиш тая кутийка.“

Робъртсън взе кутийката. Търговецът, малко човече с ястребов профил и островръха рижа брадичка, подозрително го гледаше с черните си святащи очи. Робъртсън замислено определи на ръка колко тежи кутийката и се учуди от заинтересоваността си. Странна вещ – дума да няма. Съвсем тъничка линийка – не по-дебела от косъм – я разделя, но изглежда кутийката не може да се отвори. Студена е и поразително лека.

„Хайде – подкани го гласът, – купи я. Не се бави.“

По лицето на Робъртсън пробягна гримаса на раздражение. Собственикът на сергията го наблюдаваше, готов всеки миг да скочи, ако Робъртсън се опита незабелязано да пусне кутийката в джоба си. Но Робъртсън беше далеч от подобни мисли.

Той се огледа. Около сергията гъмжаха и се блъснаха лондончани, обзети от страст към изгодни покупки, стремящи се да придобият шестпенсов тиган или колан от крокодилска кожа само за два и половина пенса, и всичко това се продаваше всяка неделя сутрин на своеобразния малък пазар в Ист-енд. Робъртсън бе тръгнал по Петикът Лейн само за да се позабавлява. Двумесечната му отпуска, прекарана в Европа, бе свършила. Довечера трябваше да отлети за родината си, в САЩ, с нов реактивен лайнер.

„Два – три шилинга нищо не са“ – не мирясваше гласът.

Робъртсън се намръщи. Наистина ли чува глас? Или е просто някакво вътрешно озарение? Бе свикнал понякога да има внезапни хрумвания и то удачни. Подаде кутийката на собственика и попита:

– Колко?

– Три шилинга и шест пенса.

– А колко би струвала, ако не знаехте, че съм американец?

Човечето се престори на обидено.

– Не искам много, приятелю. Три шилинга и шест пенса – и кутийката е твоя.

– Два шилинга – каза Робъртсън. – Впрочем, за какво служи?

– Това вече е твоя работа, приятелю. Ти я купуваш, не аз. Половин крона и нито пени по-малко.

Половин крона са тридесет и пет цента, помисли си Робъртсън. Толкова струва бутилка бира в щатите.

Усмиввайки се, той извади дребни пари, старателно отброи два шилинга и шест пенса и пъкна металната кутийка в джоба на туйдовото си спортно сако, което струваше четиридесет гиней.

„По-добре премести кутийката от джоба на самото в джоба на панталона. Из Петикът Лейн шарят ловки пръсти.“

Робъртсън сериозно се замисли откъде идват всички тези съвети. Той така ясно чуваше благия спокоен глас, сякаш се раздаваше на няколко сантиметра от ухото му. Усещането бе неприятно и смущаваше. Робъртсън започна да вярва, че рекламата не е преувеличавала и абсентът, който бе изпил, наистина си е струвал парите.

Тъй или иначе, съветът беше разумен. Робъртсън скри за по-сигурно кутийката в левия джоб на панталона, близо до портфейла. Миг по-късно нечия несръчна ръка вече шареше в изпразнения джоб на самото.

Робъртсън сграбчи ръката на крадеца и хладнокръвно впи нокти в чуждата длан. Когато вдигна очи, видя пред себе си бледен, потен младеж – притежател на космата грива от неимоверно гъсти черни коси.

– Грубо пипаш – подхвърли Робъртсън. – Пък и джобът е празен. Пръждосвай се, докато не си попаднал зад решетките.

– Ама аз нищо подобно не съм искал, началник: честна дума, аз...

– Марш оттук! – кресна Робъртсън и пусна ръката на крадеца. Младежът доволен се шмугна в тълпата.

Робъртсън реши, че достатъчно се е нагледал на Петикът Лейн. В портфейла му лежаха петдесет новички петфунтови банкноти и следващият джебчия можеше да се окаже по-квалифициран. Работейки усилено с рамене, той се провря през тълпата, извика такси и се върна в хотел „Мейфър“. Беше дванадесет без нещо.

Довечера в девет от Лондонското летище излиташе в трансатлантически рейс неговият самолет.

Под вратата на стаята се бяха натрупали неделните вестници. Робъртсън ги награби, влезе в стаята, извика прислужника и поръча да му донесе обеди след половин час.

Извади от джоба кутийката и почна да я разглежда, като поклащаше в недоумение глава. След минута я сложи на полицата над камината. Реши, че гласът, който бе чул е плод на въображението му. А самата кутийка е просто парче метал. А може би...

Впрочем, все едно. Хвърлената на вятъра половин корона няма да ме разори, разсъди Робъртсън. Изтегна се в непривично мекото кресло – о благословени старомодни хотели на Лондон! – и запрелиства вестниците. Предварително бе решил да прекара целия ден в хотела. Бог е свидетел, Робъртсън и така вече е сит до гуша от забележителности: обиколил бе целия Лондон, разгледа и Уестминстърското абатство, и Тауър, и Британския музей, и всичко останало с характерната за него настойчивост и ненаситна любознателност. Днес, в последния ден на отпуската си, може и да си почине. Робъртсън считаше, че в Западна Европа е видял всичко, което заслужава да се види. Утре по това време ще бъде в Ню Йорк, ще се върне пак към увлекателното си занимание – да превръща парите в още повече пари.

Брюс Робъртсън беше висок и набит, движенията му бяха леки, изящни, говореше остроумно, уверено. Преди пет години, тридесет и една годишен, той струваше три четвърти милиона долара. Сега състоянието му се бе намалило с една трета: не много отдавна го

бяха сполетели някои и други превратности на съдбата. Но въобще той явно преуспяваше, особено ако си припомним скромното начало. Първите си борсови операции през 1952 година той извърши с дребни партии от по десет акции. За десет години благодарение на острия си ум, силната си памет и гъвкава съвест Робъртсън забележимо напредна. Бе останал ерген, но това не означаваше, че в живота му няма място за жени.

„Погледни шестата колона на „Таймс“ – предложи гласът, който съпътствуваше така загадъчно Робъртсън от Петикът Лейн.

В първата секунда Робъртсън не изпита нищо друго освен гняв. Очевидно, това е халюцинация, убеждаваше се той. А халюцинации не можеше да понася. Дълги години бе работил по шестнадесет часа в денонощие, за да стане господар на съдбата си; и проклет да е, ако се подчини на заповедите на този безтелесен глас.

И все пак той прегледа шестата колона.

Фейлетон за живота на колонистите в Танганайка, статия за италианска оперна трупа, гастролираща в Единбург, съобщение, че в Йоркър се родило теле с две глави. Робъртсън прегледа набързо останалото – главно обявления. Вниманието му привлече малка забележка най-долу на страницата.

Там пишеше, че професор Огюст Сен-Лоран от Брюксел ще пристигне във вторник в Лондон, за да преговаря с ръководителите на английската минна промишленост. „Доктор Сен-Лоран – казваше се в забележката, – разработва технология за добиване на злато от морската вода; понастоящем изследванията му са още в експериментален стадий”

Робъртсън замислено гризеше нокътя си. От три години насам той следеше опитите на Сен-Лоран. Повече от сто хиляди долара бе вложил Робъртсън в акции на южноафриканските златодобивни компании. Увеличаваше постоянно вложенията си, но бе готов да се отърве от тях при първия само намек, че е възможно да се добива евтино злато от морска вода. Досега шансовете на професор Сен-Лоран да извлече злато от морето не бяха по-големи от шансовете да извлече слънчеви лъчи от краставици.

„Но във вторник Сен-Лоран ще съобщи за успеха си – кротко забеляза гласът. – Утре е най-подходящото време да се продадат златните акции. Наистина! Най-подходящото време“.

– По дяволите, не ми разправяй какво да правя! – избухна Робъртсън. Но веднага се изчерви. Когато човек има халюцинации – това вече само по себе си е лошо, но когато той спори с тях – е още по-лошо.

На вратата се почука.

– Влезте – раздразнено извика Робъртсън.

Появи се масичка на колелца, а след нея прислужникът.

– Обедът ви, сър. Или трябваше да сервирам за двама?

– Разбира се, не. Нима не виждате, че съм сам?

– Прав сте, сър. Стори ми се, че чух как разговаряте с някого. Но трябва да съм сбъркал. Моля да ме извините, сър.

Вратата се затвори. Робъртсън злобно изгледа масичката с храната, вестника, загадъчната кутийка. Твърде дълга беше отпуската, ето къде е бедата. Трябва по-скоро да се връща, и на работа.

„Продай златните акции преди да си заминал от Лондон“.

Робъртсън падна в креслото и зарови ръце в гъстите си чорлави коси. Захапа устна но не много силно, за да не пусне кръв.

„Глас или не глас – мислеше той, – а да се отърва от акциите – не е лоша идея. Доста дълго стояха у мен. Кой знае, виж че този път Сен-Лоран наистина е постигнал нещо. Най-разумно е веднага да се измета от пазара. Точно така.“

Той вдигна телефонната слушалка и каза на телефонистката на хотела номера на своя посредник. На Лондонската борса южноафриканските златни акции много се търсеха. В неделя, естествено, Беримън не седи в кантората си, но може би ще успее да му позвъни във вилата, в Съри.

Вдигнаха слушалката след петия сигнал.

– За съжаление, мистър Беримън замина със семейството си за цял ден, сър.

– Слушайте, необходимо ми е да се свържа с него. Името ми е Робъртсън.

– Да, разбира се, сър. Ще предам на мистър Беримън, че сте го търсили.

– Не това! Довечера заминавам – отлитам за Америка и трябва да се свържа с него преди да замина. Как мислите, той кога ще се върне?

– Доста късно, сър. Предполагам, към десет-единадесет часа.

Робъртсън тревожно се размърда. По това време той щеше да лети над Атлантическия океан. Отношенията му с Беримън не допускаха директиви за купуване или продаване на акции, да се

предават чрез трето лице – или лично указание от Робъртсън, или посредникът няма да си мръдне пръста.

– Добре – каза най-сетне Робъртсън. – Ако случайно се върне до осем часа, нека позвъни на мистър Робъртсън. Телефона той знае. След осем няма смисъл.

В краен случай би свършило работа и писмо с куриер, но на Британските острови не е прието да се изпрацат писма с куриер. А жалко, при отварянето на борсата Беримън щеше да знае, че е длъжен да продава. Впрочем, Робъртсън предпочиташе да поговори с посредника си лично. Работата трябваше да се свърши умно, иначе курсът рязко ще спадне преди да бъдат реализирани всички акции на Робъртсън. В Беримън той има пълно доверие, но това мероприятие изисква по-особени грижи.

Робъртсън никак не се удиви, когато чу нашепващия съвет на невидимия настойник: „В такъв случай отложи заминаването си. Остани в Лондон до утре. Един ден не е от значение.“

– Ти, собствено, кой си?

Отговор не последва. Робъртсън впери очи в кутийката, която стоеше мирно на полицата над камината и нервно сплете пръсти. Гласът и златната криза в навечерието на завръщането му в Америка. Какво пък, никой няма да каже, че Брюс Робъртсън е проявил недостатъчна гъвкавост.

Той позвъни в билетната каса и отмени поръчката си за рейса в девет часа. След дълги разправи му запазиха място за самолета, който отлиташе на другия ден по обед. Робъртсън ще успее да се

свърже с Беримън и ще проследи пласирането на златните акции, А друго и не е нужно.

Сега, когато у Робъртсън се появи свободно време, той набързо изяде обеди си и тръгна да поскита най-сетне по Пикадили Сиркъс. Разхожда се из Лондон почти целия следобед, вечеря в индийския ресторант на Риджънт-стрийт и се върна късно в хотела. На сутринта се събуди в десет часа.

Щом се събуди, веднага позвъни на Беримън в кантората и дванадесет минути му дава най-подробни инструкции. След като свърши тази работа, Робъртсън позвъни в бюро за услуги при хотела и помоли да му поръчат такси така, че да успее да пристигне на Лондонското летище за рейса в дванадесет часа. Куфара си бе наредил още снощи, така че сега нямаше какво да прави – само да закуси и да чака до обед. Отвън пред вратата, както обикновено, лежах сутрешните вестници. Робъртсън ги внесе в стаята и ги остави върху леглото, като смяташе да ги прегледа, когато се върне от ресторанта.

Очите му попаднаха на набраното с най-едър, шрифт заглавие горе на първата страница на „Дейли телеграф“:

СТО И ДЕСЕТ ДУШИ – ЖЕРТВА НА САМОЛЕТНА КАТАСТРОФА.

Лондон. 19 август. Снощи загинаха деветдесетте и девет пътника и единадесетте члена на екипажа на трансатлантическия реактивен лайнер: той експлодирал и паднал в океана един час след излитането си от Лондонското летище. От самолета, който е летял за Ню Йорк, съобщили за неизправност на мотора, когато самолетът се намирал над океана в

10.08 лондонско време и почти веднага след това радиовръзката се прекъснала...

Брюс Робъртсън се отпусна без сили в креслото и цели двадесет минути тъпо разгпежда ноктите на ръцете си. После дойде на себе си само, колкото да прочете отново съобщението. Да, това е неговият самолет и той щеше да лети с този рейс, ако не беше решението му да остане в Лондон още един ден. за да продаде златните акции. А кой го посъветва?...

Робъртсън сграбчи кутийката и впи в нея очи. Обикновена метална кутийка, плоска, с особен монограм... На откакто му попадна той чува гласове и тези гласове спасиха живота му.

Той тръсна глава. Та това е просто все същата система от интуитивни догадки, която му бе донесла богатство и слава! Озарение – да продаде акциите. Озарение – да остане в Лондон още една нощ. Гласовете нямат нищо общо с това, вяло си повтаряше той. Но тъй или иначе, след час, когато дойде време да освободи стаята, той сложи странната кутийка в джоба си.

На Лондонското летище. когато Робъртсън пристигна там към единадесет и половина, имаше оглушителна врява. Всички приказваха само за вчерашната катастрофа.

Без да пророни дума, Робъртсън проследи как предават вещите му в багажното бюро. Показа документите си, заплати десет шилинга такса за излизане от страната и се качи в самолета.

Както Робъртсън и очакваше, рейсът мина без особени вълнения. Полетът продължи осем часа; щедро гощаваха Робъртсън, пътника от първа класа, с шампанско, черен хайвер и прочее деликатеси.

На летището пристигнаха в три часа след пладне нюйоркско време. Робъртсън мина митническия преглед без неприятности (цялата му контрабанда щеше да пристигне по други по-малко явни канали) и към три и половина се бе разположил в богато обзаведения си шестстаен апартамент в Манхатън, който гледаше към Ист-Ривър.

Той не беше суеверен, но през последните часове на живота му в Лондон малката плоска кутийка бе станала за него талисман, който му носеше щастие, и – по причини, които дори сам не съзнаваше, няколко дни под ред слагаше кутийката в джоба си, когато излизаше от къщи.

На другия ден след завръщането му дойде известие от Лондон: Професор Лоран действително направил сензационно откритие, което даваше възможност евтино да се извлеча злато от водата. На Лондонската борса цените на златните акции стремително паднали. Робъртсън бе продал своите тъкмо навреме.

На следващия ден някакво предчувствие и познатият шепот посъветваха Робъртсън да стои по-далеч от „Джакомо“ – първокласния ресторант в центъра на града, където искаше да се отбие. Робъртсън бе вече влязъл в салона. Но той се бе научил да уважава предчувствията. Усмихна се примирително на управителя, тръгна обратно към изхода и вечеря във френския ресторант отсреща. В последствие узна, че тази вечер осемдесет посетители на „Джакомо“ се отровили от някакъв недоброкачествен рибен сос.

В четвъртък у Робъртсън се появи импулс да купи живачни акции от „Амалгамейтед Текноложикъл“ – западнала компания. Рисува двадесет хиляди долара и получи акциите по 8 3/4. В петък

компанията „Амалгамейтед“ обяви, че е получила крупна правителствена поръчка и че акционерите ги очакват значителни дивиденди. Новината смая Уол-стрийт; след три дена Робъртсън продаде акциите си по 19 3/4, като спечели от операцията прилична сума.

Рообъртсън не беше суеверен. Но от две седмици имаше такъв луд късмет, че не на шега се замисли. От време на време изваждаше плоската метална кутийка от джоба си, разглеждаше я, тръскаше я, опитваше се да я отвори. при почукване тя издаваше глух звук, но съвсем не можеше да се отвори, пък и Робъртсън не се стараеше особено. Той знаеше как да се отнася с кокошката, която му снася златни яйца.

В душата му вече не бе останала и сянка от съмнение. Кутийката му носи сполука. Гласовете, които от време на време чува, предчувствията, които го обземат – всичко това идва, колкото и да е невероятно, от плоската метална кутийка, за която бе заплатил половин крона на лондонския амбулантен търговец. Робъртсън не търсеше обяснения. Беше доволен и само жънеше плодовете на своята вяра в пророческите таланти на кутийката.!

Вечер Брюс Робъртсън имаше навик да се отбива в Муз-клуба. Това разкошна заведение на висшето общество му даваше възможност срещу луди пари да прекарва няколко часа сред онова блестящо общество, по което така безнадеждно копнееше на младини. Когато човек посръбва скъпи ликьори, изтегнат в плюшено кресло на фона на библиотечните лавици със събраните съчинения на класиците в позлатени подвързии, забравя за низкия си произход.

Робъртсън гаврътна чашката двадесетгодищен армянк и сърдечно се усмихна на стюарда, който пак му наля коняк. После се обърна към Пери Мерик.

– Да, Пери, попаднал съм в някакъв стадий на луд късмет.

Мерик – дребосък с подпухнало лице, който имаше прекалено много пари и прекалено много разведени жени – изпи на един дъх шартрьоза си като някакво долнокачествено уиски.

– Аз те наблюдавам, Брюс. Отначало оная история със смяната на рейса.

– Е, това е сяпа случайност – каза Робъртсън с пренебрежително лекомислие.

– После продажбата на златните акции точно преди да започне паниката. И аванюрата с живачните акции. А миналата седмица – акциите на фалиралата железопътна компания.

– Глупости, Мерик – забуботи от далечния ъгъл на стаята старият свадлив Лойд Декстър. Той свали вестника, който закриваше лицето му. – Не разбирате ли, че всички тия брътвежи за луд късмет и някакви магически действия са чиста измислица? Очевидно, Робъртсън внимателно изучава тенденциите на пазара и това е единственото разумно обяснение за финансовите му успехи.

– Но то не обяснява, защо се е отказал да лети със самолета, който загина, нали? – възрази Мерик. – Борсовите спекулации – съгласен съм, но как ще обясните...

– Готов съм да се съглася, че смяната на самолета е чист късмет – допусна Декстър. – Но всичко останало, всички финансови маневри са просто резултат на задълбочено обмисляне и хитрини, тук няма нищо тайнствено!

Робъртсън скромно се усмихна.

– Ценя вашето високо мнение за моята ловкост, Лойд, но не сте прав.

– Какво е това?

Робъртсън бе извадил от джоба си металната кутийка и я държеше на дланта си. Досега той не бе разказвал никому за кутийката, но изведнъж му се поиска да постави на място това глупаво магаре Декстър пък и самата кутийка като че ли мълчаливо потвърждаваше, че моментът е подходящ да открие тайната на успеха си.

– Виждате ли тази кутийка, Лойд?

Декстър кимна. Мерик проточи шия, ококори кръвясалите си очи.

– Купих я в Лондон точно онзи ден, когато трябваше да замина за Америка. Платих половин крона на някакъв амбулантен търговец на Петикът Лейн. Кутийката разговаря с мене, джентълмени. Дава ми съвети.

– Какво ни баламосвате, Робъртсън! – загърмя Декстър побеснял от яд. – Искате да ни уверите...

– Да, кутийката говори. Тя ми заповяда да летя с друг самолет, заповяда ми да продам златните акции, заповяда ми да купя живачните. Досега нито веднъж не е сгрешила.

Очите на Лойд Декстър сърдито святакаха.

– Робъртсън, никога не съм подозирал, че сте склонен към мистика, пък и сега не подозирам. С баснята за кутийката вие явно ни будалкате.

Робъртсън безгрижно се усмихна.

– Говоря съвсем сериозно. Кутийката ми дава съвети. Например – добави той, доловил познатия шепот, – тя ми казва, че ако сега се сбогувам с вас и отида в червения салон, ще видя там Фред Райнър.

– Не може да бъде! Райнър е в Чикаго! – избухна Декстър.

– Ще видя там Фред Райнър – продължи Робъртсън, без да обръща внимание на Декстър, – и още преди полунощ ще сключим с него сделка, ще закупим жито на корен и ще спечеля повече от сто хиляди долара. Пожелавам ви всичко най-хубаво, джентълмени.

Изминаха няколко дни. Късно вечерта Робъртсън си седеше в къщи и гледаше по стереовизията някакъв стар филм, когато неочаквано чу, че се звъни на вратата. На прага стоеше Пери Мерик.

– Пери! Какво те води насам по това време?

– Чух за сделката ти с Райнър, Брюс. Всичко стана така, както очакваше.

– Разбира се. А Фред все приказваше, че върша безумие. Бас държа, че сега се разкайва.

Мерик облиза устни.

– Ти каза, че Фред е в червения салон и той действително беше в червения салон, но никой не знаеше, че се е върнал в Ню Йорк. Ти знаеше ли? Слушай, вие с Фред не сте ли я нагласили предварително тая работа?

– Разбира се, че не, Пери. Мислиш ли, че съм способен на подобно нещо?

– Надявам се, не – отвърна Мерик. Ръцете му трепереха. – Ти разправяше за кутийката, че ти давала съвети и го доказва. Във

всеки случай, поне аз така считам. Трябва точно да зная така ли е, Брюс.

Робъртсън се наведе към събеседника си, погледна го втренчено в очите.

– Какво се е случило с тебе, Пери?

– Имах подред няколко...ъ-ъ... неудачни мероприятия. Също като твоя късмет, само че обратно.

– И последния милион?

Мерик се усмихна.

– По-лошо е отколкото предполагаш. По-лошо отколкото можеш да си представиш.

– Гледай ти! Много ми е мъчно – каза Робъртсън почти искрено. В клуба щеше да му бъде скучно без Мерик.

– Ти можеш да ми помогнеш, Брюс. Но аз искам да те помоля за нещо голямо и, може би, ти не...

– Никога не съм мислил, че ще давам пари назаем на Пери Мерик – прекъсна го Робъртсън. – Но ако става дума за нещо малко, колкото да изплаваш, навярно ще може да се нареди. Не се тревожи.

– Не. Не искам пари – отвърна Мерик.

– Но...

– Вярно ли е това, което разправяше за твоята кутийка, Брюс? Истина ли е?

– Мога да се закълна в парите си – увери го Робъртсънд. – Защо да си кривя душата, понякога послъгвам, но в случая не е така. Кутийката си я бива.

– Мога ли да я разгледам?

Робъртсън я извади от джоба си и му я подаде. Мерни внимателно я огледа: 'Изследва всичките ѝ ръбове, опипа тънката разделителна линия.

Мерик допря кутийката до ухото си, като се надяваше да чуе шепота на мъдрия съветник или поне тракането на някакъв механизъм. После върна кутийката на Робъртсън.

– Значи, бива си я, а?

– Казах вече, Пери.

Мерик кимна. Известно време не промълви нито дума, после каза:

– Напоследък ужасно не ми върви. За каквото и да се заловя, все лошо излиза. Където и да вложа пари – все губя.

– И с мен така се случваше – мазно му съчувствуваше Робъртсън.

– Сега съм готов на всичко – тихо каза Мерик. – Положението ми е отчаяно. Брюс, давам ти петдесет хиляди долара за твоята кутийка. В брой. Остават ми съвсем малко, колкото да започна отначало.

Неочакваното предложение обърка Робъртсън. Кутийката не беше го предупреждавала пък и сам не очакваше такъв обрат.

– Не – отвърна той, без да се замисля. – Категорично не. Кутийката не се продава.

– Шестдесет хиляди – каза прегракнало Мерик. – Или просто дай ми я за известно време. Докато щастието ми се усмихне. Тя ми е крайно нужна, Брюс.

– Не. Никога. Нали не би помолил някого да ти продаде сърцето си или черния си дроб? За мен тази кутийка е почти същото. Тя

неведнъж спаси живота ми. Та аз и за един час не бих се разделил с нея...

„Веднага се отърви от кутийката – чу той. – Приеми предложението на Мерик. Тази вечер е най-подходящото време да се отървеш от кутийката. Да стои повече у теб е опасно и неразумно”.

За някаква микросекунда Робъртсън изгуби гордата си осанка, но веднага надви рефлексата, който го караше да зяпне от удивление. Да се отърве от кутийката? Душевното му равновесие се възстанови. Щом така го съветва гласът, длъжен е да му се подчини. Робъртсън бе свикнал да се доверява на съветите на кутийката и щом изведнъж бе станало опасно да я притежава, той с удоволствие ще прекрати играта. Тайната на успеха е в това, навреме да престанеш да залагаш на фаворита, навреме да хвърлиш картите.

Само че... дали и Мерик не бе чул предупреждението?

Явно не, Мерик в това време говореше:

– Заклевам те, Брюс, не бъди толкова жесток! Повярвай, тази вечер на два пъти за малко не забих куршум в челото си. А после реших: да дойда при теб и да се опитам да купя кутийката.

Робъртсън се вгледа в посърналото, измъчено лице на Мерик.

– Петдесет хиляди и кутийката е твоя. Само да се разберем: запазвам си правото да я откупя от теб за същите пари, да кажем, след месец. До тогава, вярвам, ти ще успееш да стъпиш на краката си.

– Разбира се, Брюс! Така ще е справедливо! Не знам как да ти благодаря. Ти не можеш да си представиш колко съм ти...

– Късно е вече, Пери. Да не губим време в излишни приказки. Кутийката е твоя. Дай парите – и си я вземи.

Робъртсън мислено се усмихваше. Изглежда, кутийката не можеше повече да му бъде полезна, иначе не би дала такъв съвет. Може би всеки момент ще изгори. Може вече да не е способна да предсказва точно. Тъй или иначе, Робъртсън и сам би могъл да предскаже: щастието едва ли ще се усмихне на бедния Мерик. Чудната кутийка няма да му върне дори парите, които бе платил за нея.

Късно през нощта телефонът в спалнята позвъни. Брюс Робъртсън се обърна на другата страна и се престори, че не чува настойчивото звънене. Той много държеше на съня си. Но телефонът не млъкваше. Позвъни седем пъти, осем, девет...

Без да отворя очи, Робъртсън протегна напосоки ръка към телефона, опипа в тъмнината, вдигна слушалката, приближи я до ухото си.

– Робъртсън е на телефона.

– Брюс, обажда се Пери Мерик. – Гласът на Мерик беше извънредно развълнуван. Робъртсън с усилие надви сънливостта си.

– Е, какво има пак, Пери?

– Кутийката, Брюс. Тази кутийка ми излезе през носа.

– Тоест как?

– Знам, че да ти звънят в четири часа през нощта не е приятно, но ме е страх. Брюс.

– Ще кажеш ли най-сетне какво има? – кипна Робъртсън.

– Току-що приех първото съобщение на кутийката – нерешително каза Мерик. – Тя ме за... заплашва. Ако, казва, незабавно не се отърва от кутийката, ще имам неприятности. Нищо не разбирам, Брюс.

– Аз също. Какви точно неприятности?

– Първо, ще ми отнемат кутийката. Сега тя е заключена в касата ми.

– Защо звъниш на мен, а не на полицията?

– Струва ми се, че гласът нямаше предвид обикновена кражба – поясни Мерик. – Той сякаш наемкваше за нещо повече, за нещо съвършено непостижимо. Толкова се изплаших. По-добре е да не се бях свързвал с тая кутийка.

– Не ставай идиот – каза Робъртсън. – Уверен ли си, че си чул правилно съобщението?

– Слушай, Брюс, хайде по-добре да се откажем. С такова чудо като тази кутийка, шегите са опасни. Какво ще кажеш, ако взема такси и ти донеса още сега кутийката (или ако искаш утре сутринта), и да развалим сделката, съгласен ли си?

– Не – Робъртсън никак не желаше да загуби петдесет хиляди долара, а още по-малко да получи отново кутийката. Жалко, разбира се, за бедния Мерик.

– Извинявай, Пери, но навярно си имал кошмари. Помъчи се отново да заспиш, а утре вечер ще се видим в клуба и ще поразмислим. Лека нощ, Пери.

Той понечи да сложи слушалката. Гласът на Мерик прозвуча съвсем слабо:

– Брюс, чакай! Не затваряй телефона! Брюс!

Слушалката замръзна във въздуха.

– Брюс, тук има някой! Брюс! Брюс!

Робъртсън чу внезапен вик, приглушен и далечен. Той се намръщи, изчака, пак допря слушалката до ухото си.

– Пери? Пери, какво става там?

В слушалката се чуваше сигналът на станцията.

Робъртсън се повдигна, седна, потърка очи и се прозя, разсънил се окончателно. Работата, изглежда е много сериозна. С Пери Мерик нещо се е случило – кой знае какво. Робъртсън постави слушалката, запали нощната лампичка до главата си и набра номера на Мерик. Никой не отговори.

„Да извикам ли полицията?“ – размишляваше Робъртсън. Това ще е най-логичната крачка.

Измамният свят от вълшебни кутийки и пророчески предчувствия, в който живееше щастливо напоследък, изведнъж бе станал за него чужд и враждебен.

Той подържа слушалката още секунда-две, после я постави на вилката. Набра номер от една цифра. Сънената дежурна отвърна:

– Справки.

– Дайте ми, моля ви се...

– Излишно е – забеляза нечий ироничен, съвсем нереален глас.

– Бъдете така добър да оставите устройството за свързка на мястото. Ще поговорим.

Смаян Робъртсън остави слушалката. Някой стоеше пред леглото му. Човек (човек ли?) не по-висок от метър и половина, с кръгъл гол череп, с големи кръгли очи, незаобиколени от вежди и мигли, с плосък нос и широка неусмихваща се уста.

Уши нямаше. Кожата му светеше в полумрака на стаята с красив синкав цвят.

– Вие ли се именувате Брюс Робъртсън?

– Да, но... слушайте, тук навсякъде има сигнализация срещу крадци. Да се вмъкне някой тук нощен е абсолютно невъзможно! Невъзможно!

Непознатият не обръщаше внимание на гнева на Робъртсън.

– Може ли да се седне тук? – учтиво запита той, като посочи креслото до леглото. Седна, без да дочака отговор. – Моля да се отнесете снизходително към това, че прекъснах вашето нощно отпочиване, добри ми господине. Но са допуснати грешки и е необходимо да се поправят.

– Грешки? Да се поправят? Вижте какво, приятелю, аз съм напълно трезвен и всичко това реално не съществува. Вие сте халюцинация. Аз имам кошмар. Не биваше да ям вечер омар и отгоре на това две пор...

– Имайте добрината да се убедите в реалността на моето съществуване – предложи непознатият.

– За реалност и дума не може да става. Сигнализацията срещу крадци...

– Уверявам ви, че съм напълно реален. Можете да ме наричате със звукосъчетанието Морверад. Аз съм от Бюрото за Поправки.

– Спрете! – прекъсна го Робъртсън. – Не знам кой сте и какво правите в моя апартамент, но по-добре се пръждосайте по същия начин, по който сте влезли, иначе...

Той не се доизказа. Непознатият извади от туниката си мъничък предмет и го постави на дланта си.

Робъртсън примижа, за да разгледа по-добре предмета в святкащата синкава кожа на непознатия.

– Чакайте-дрезгаво прошепна Робъртсън. – Тая вещь, дето я държите...

– Да, да! Тя е – Морверад му подаде предмета, който можеше да бъде или кутийката, продадена снощи на Мерик, или неин двойник.

– Да. Тя е. От къде сте я взели?

– Открих този вариостат в притежание на някой си Пери Мерик – обясни Морверад. – За да го намеря, трябваше да загубя няколко седмици.

– Какво направихте с Мерик?

– Нищо такова, което би имало дълготраен ефект – учтиво отвърна непознатият. – Длъжен бях да проследя пътя на вариостата във всички вихри. Стана ми ясно, че Мерик го притежава отскоро. Трябваше да приложя по отношение на Мерик квадратурата на Вайн, след което той ми откри, че е получил вариостата от вас. Дойдох незабавно при вас.

Квадратурата на Вайн. И блещукащите синкави човечета без уши. Всичко се замъгли пред очите на Робъртсън.

– Няма основание за страх – продължи Морверад. – Трябва само да се ликвидират последиците от това, че сте намерили случайно вариостата.

– Не се приближавайте – предупреди го Робъртсън, тъй като човечето бе станало от креслото и тръгнало към леглото. – Ще позвъня в полицията. Ще викам на помощ.

– Моля ви – с успокояващ тон прошепна Морверад. – Квадратурата ще трае само секунда. Отнася се всъщност до

простия проблем на тригеминалното внушение. Отдавна се извършва без трепанация. И... не, не се съпротивлявайте. Почакайте, почакайте, добри ми господине.

Робъртсън вдигна очи, едновременно разсърден и изплашен до смърт, но в този миг две хладни ръце докоснаха раменете му. Непознатият кротко накара Робъртсън пак до легне на възглавницата. Робъртсън съзнаваше, че над него като две гроздови зърна светят в тъмнината очите на Морверад; малко след това на тавана сякаш експлодира бомба и Робъртсън загуби съзнание.

Дойде на себе си. Будилникът на нощната масичка показваше 4.23. Преди да припадне беше 4.20. Значи бяха изминали само две-три минути, но му се струваше, че всъщност бе минало много повече време. Главата му се пръскаше от болка.

– Ето така – говореше междувременно Морверад. – Най-простата взаимна връзка между причините и следствията. Лесно ще се оправи.

– Много се радвам – отвърна Робъртсън. – свършихте ли с вашата квадратура?

– Разбира се, събрах всички нужни сведения. Възстанових липсващото звено във веригата.

– Великолепно – каза Робъртсън. – А сега изчезвай, дяволска илюзия и дай на човека...

– Вие сте се сдобили с вариостата на осемнадесети август тази година по местното изчисление на времето, в Лондон. Разделили сте се с него преди пет часа (оценката е приблизителна). Сега

вариостатът е конфискуван, но е необходимо да се направи поправка в тъканта на времето от днес чак до осемнадесети август.

Морверад говореше с такава спокойна увереност, че косите ти да настръхнат. Робъртсън седна в леглото, обхвана коленете си с ръце и се заслуша, като чувствуваше как кръвта му изстива в жилите.

– Вариостатът е минал покрай един дехроникален интервал и е бил загубен в Ригфор в 7-68/8 по абсолютното време. Описал е извънпространствена крива, която го е върнала в континуума на девети август по местното изчисление. Попаднал е в оная част на Англия, която се нарича Корнуел, където е бил намерен от лице, незапознато с предназначението му. Намерилият го не е обърнал внимание на съветите на вариостата и го захвърлил върху купчина метални отпадъци. По пътя за претопяването вариостатът се загубил и е бил намерен от друго лице, също неосведомено за предназначението му; след като сменява няколко притежатели на шестнадесети август е бил донесен в Лондон, където попаднал у Алфред Сайкс – търговец на метални изделия. Сутринта на осемнадесети август Сайкс го е изложил за продан. Скоро след това вие сте се сдобили с вариостата по негов съвет. Във веригата от събития вие пръв сте послушали съвета на вариостата и затова всичките ви постъпки от онзи момент нататък до днес образуват безспорен и постоянно разширяващ се противотемпор, който трябва да се отрегулира. Следите ли мисълта ми?

– Не съвсем, – унесено каза Робъртсън. – Но се радвам, че всичко ще се уреди. Не бих искал разширяващият се противотемпор да остане неотрегулиран.

– Аха! В етично отношение вие сте съгласен! Значи, няма да има трудности и в морално!

– Кво? – попита Робъртсън, като мрачно си блъскаше главата какво ли е това противотемпор. Или, щом вече е тръгнало, дехроникален интервал.

– Във възторг съм от добрата ви воля за сътрудничество. Тя е тъй разбираема! Щом човекът е имал достатъчно ум да се възползува от функциите на интуитивния събирач на данни (а това е предназначението на вариостата) ще оцени и сериозните последици, свързани с по-нататъшното разширяване на противотемпора. Поздравявам ви за вашата проникателност и високо съзнание за дълг, мистър Робъртсън.

– Благодаря.

– Лесно ще се поправи пукнатината. Ще създам дехроникален интервал – управляем, забележете, не като онзи, в който пропадна вариостатът. Ще пренеса отначало вариостата, а после и вас по вселенския канал към момента на придобиването и ще ви помогна да се върнете в съответната фаза. С това трябва да се заемем незабавно, иначе противотемпорът ще се разширява.

Окончателно объркан Робъртсън се осмели до забележи:

– Според мен, това е една превъзходна мисъл.

Внезапно около леглото блесна пурпурно-виолетово светлина. Морверад се отдръпна извън пределите на силовото поле.

– Запомнете, мистър Робъртсън, вие сам трябва да оправите противотемпора, но аз няма да ви разреша да преминете точката на вселенската линия, докато грешката не бъде поправена. Всичко ли ви е ясно?

– Предполагам, искате...

Без предупреждение пурпурновиолетовата светлина се измести към противоположния, червен, край на спектъра. После стаята изчезна.

– Чакайте! – закрещя Робъртсън. – Вие не ми обяснихте...

Яркочервената светлина замига и угасна. Робъртсън пак се озова в Лондон.

Беше неделя сутрин, края на август, той стоеше на Петикът Лейн. Пред него, заемайки три или четири квартала, бяха разположени сергиите на уличните търговци. Жителите на Лондон, които толкова обичат да купуват ненужни дреболии, бяха задръстили тесния проход. Робъртсън беше с туйдовото сако – онова същото, което струваше четиридесет гиней. Сутрешният въздух беше прохладен. Морверад никъде не се виждаше.

Едно обстоятелство порази Робъртсън. Никой не се движеше. Гирляндата разноцветни знаменца, окачени на най-близката барака, бе странно замръзнала в невероятно положение; като заковани стояха струпалите се лондончани, не помръдваха продавачите зад сергиите и в бараките. Времето бе спряло.

На Робъртсън му се замая главата. Той опита да си спомни всичко, което се бе случило с него.

Имаше някаква хитра машинка – как се казваше! – вариостат. Тя бе минала де... дехроникалния интервал, тъй да се каже, в миналото, тоест сега. Очевидно вариостатът е нещо като автоматична врачка. Само че Робъртсън не бива да си служи с него, защото според правилата вариостатът няма място във времето, в

което живее Робъртсън и заради това се бе получил онзи противотемпор.

Робъртсън потърка слепоочията си. Главоболието му не минаваше. Около него все още никой не се движеше.

Малкото човече – Морверад ли се казваше? – по някакъв начин бе пренесло Робъртсън няколко седмици назад, в оная сутрин, когато той бе купил вариостата. Робъртсън си мислеше: „Целият смисъл е в това. да отида пак до сергията на същия онзи търговец но само че този път да не купувам вариостата. Тогава Морверад мирно и тихо ще отнесе тази вещ на мястото и ще се избегне противотемпорът.”

Жалко, че ще трябва да се раздели с такава удобна кутийка, мислеше си Робъртсън. Но нищо не може да се направи, утешаваше се стоически той. Друг избор няма. Ако не се подчини и пак купи вариостата, Морверад рано или късно ще го намери и отново ще го изхвърли в Лондон, в осемнадесети август; и все така ще се върти, като в омагьосан кръг, докато не се откаже доброволно от вариостата.

И тъй, трябва да отстъпи. Но после какво ли ще стане?

После, безспорно, той пак ще изживее тези седмици, но този път без кутийката. Робъртсън сви рамене. Ще мине и без нея. Той помни всичките съвети на вариостата, абсолютно всички: ще смени билета за самолета, ще продаде златните акции, ще купи живачни и тъй нататък. И това е всичко. Отначало ще се повтори оная същата верига от решения. Въобще не му е нужен вариостатът. Той сам умее да взима решения и най-често удачни.

Робъртсън окончателно се убеди. Така и да бъде, той ще се откаже от вариостата.

Щом взе това решение, в миг всичко около него трепна. Беше се отворил дехроникалният интервал и го бе пуснал напълно в осемнадесети август. Знаменцата затрептяха от вятъра, лондончани яростно започнаха търговията на половинпенсовите си съкровища, търговците с кресливи гласове започнаха настойчиво да канят дебелите туристи.

Робъртсън закричи по тясната уличка. Къде ли е търговецът с брадичката? Аха, ето го там.

Робъртсън премина на отсрещната страна. Мършавият търговец се усмихваше на купувачите, като оголваше развалените си зъби, а на сергията сред купчината всевъзможни вехтории примамлива се мъдреше металната кутийка. Робъртсън се спря до сергията. Вариостатът пак му прошепна: „Глупаво ще е от твоя страна, ако не купиш тая кутийка“.

Робъртсън взе вариостата.

– Колко струва?

– Три шилинга и шест пенса.

Робъртсън остави вариостата на мястото.

– За съжаление, вижда ми се много скъпо.

– Два шилинга и шест пенса – умоляващо предложи търговецът.

– И за пенс няма да я взема – каза Робъртсън. – Това е последната ми дума. „Чувате ли ме, Морверад? Отказах се от вариостата“. – Той бързо отмина.

В същия миг противотемпорът се затвори. Временният континуум, изкривен до неузнаваемост от това, че вариостатът се

бе намирал в ръцете на Робъртсън, в миг прие нормалния си вид. Неочаквано Брюс Робъртсън се спря на около шест метра от злополучната сергия, потърка чело, огледа се. Кутийката вече я нямаше. Той вдигна рамене. Непотребно парче метал и нищо повече. Робъртсън не можеше да си обясни отде накъде изведнъж му бе хрумнало да се пазари. Провря се през тълпата, извика такси и се върна в хотела.

В хотела небрежно запрелиства вестниците, изяде леката вечеря и легна да подремне. Когато се събуди, малко го болеше глава. Плати сметката за стаята, взе такси до Лондонското летище и се качи в самолета, който тръгваше в девет часа вечерта.

Счупената линия

Научно-фантастичен разказ

Теодор Томас

В пръстите на Картър логаритмичната линия изпука и се счупи. Той изтърва парчетата на масата и, вдигнал глава, срещна погледа на Сесил Харди. Картър рече само с устни:

– Толкова искам това, Сесил, толкова искам!

Харди се усмихна и поклати глава.

– Знам, Уолтър. Разбирам те.

– Разбираш ли? Отгледах го почти от пеленаче. Направих от него човек. Направих от него най-добрия човек, който се е учил някога в Академията. Видях колко е способен и затова му предадох всичките си знания и той ги попи като гъба. Дълбокият космос е в кръвта му. Той... – Картър помълча, после добави: – Ако моят Уолт не беше загинал, щеше да стане като Лайтнър. Сега знаеш какво ми е на душата...

Харди стана от стола и сложи ръка върху рамото на Картър.

– Знаех го през всичките тия години, Уолтър.

– Искаш да кажеш, че се е забелязвало?

Харди се усмихна и поклати глава.

– Не, не се забелязваше в тоя смисъл, в които ти мислиш. Знаех го, защото в задълженията ми влиза да знам и защото с теб сме стари приятели. Видях израза на очите ти, когато гледаше към Лайтнър. Но никой друг не го е забелязал.

Картър въздъхна и прекара ръка по късо подстриганата си посивяла коса.

– Стараех се да не го показвам...

– И не го показваше. Ти добре се владееше. Може би дори прекалено добре. Лайтнър няма същото отношение към теб, каквото имаш ти към него.

– Знам, не можех да му позволя да се досети за чувствата ми. Би ми било непоносимо. И той трябва да попадне в дълбокия Космос поне като награда за всички тия години. Един прекрасен ден момчето ще стане началник на космонавтите. И когато този ден настъпи, Лайтнър ще бъде по-добър от мен. Длъжен е да издържи изпитанието – заради мен, заради себе си, заради цялата земя. Такива хора се срещат рядко. Те са ни нужни.

Харди погледна хронометъра и каза:

– Скоро всичко ще се изясни. Той сега се спуска с автолета към града. Време е да застана пред уредите.

Той се извърна към пулта.

Картър се приближи, спря се до него и прошепна:

– Сесил...

Харди въпросително го погледна.

– Защо да подлагаме Лайтнър на това изпитание. През тия години той толкова ясно превъзхождаше останалите. Можем спокойно да минем и без изпитанието.

Очите на Харди се разшириха.

– Уолтър, не мога да повярвам, че говориш сериозно. Последното изпитание е единственото средство да се надзърне в душата на човека. Чувствата, които той ще изпита при завръщането си у дома,

ще ни разкрият дали е истински разузнавач на дълбокия Космос или просто още един опитен космонавт. Нямаме друг начин да разберем това. И ти знаеш, че сме длъжни да проведем изпитанието. – Той помълча и добави: – Защо се боиш, Уолтър? Да не би да знаеш нещо, което на мен не ми е известно? Опасяваш се, че Лайтнър може да не издържи?

– Разбира се, че не. Добре, да започнем изпитанието. Момчето ще го издържи.

* * *

На хиляда мили от тях Лайтнър се спусна с автолета на малка поляна. Не изключи моторите, докато не огледа местността. Свечеряваше се. Ветрецът бе стихнал и въздухът беше спокоен. Лайтнър отметна назад глава и вдъхна мириса на нагрятата от слънцето трева. Погледна на югозапад, към залязващото слънце и видя дъба. Дъбът никак не се бе променил. Кой ли клон беше? Третият отдолу нагоре? Заслонил с длани очите си от слънцето, той внимателно разглеждаше клона, но по него нямаше никакви следи от хвърчилото, което бе висяло там преди няколко години. Лайтнър отново преживя поизбледените от времето страдания на момчето, видяло как загива хвърчилото му. Усмихна се, припомнил си благия глас на баща си, ръката му на рамото си. Спомни си как направиха ново хвърчило, по-хубаво от старото и то после летя много дни.

Лайтнър тръгна към града. Отначало бързо, но постепенно спомените го накараха да забави крачка. Плетът, край който някога бе тичал цяла четвърт миля, вече го нямаше. Къде ли беше! Тук? Не, ей там, там още растяха бодливите храсталаци, из които той и Джо Наб се гонеха. Накрая бяха поели към къщи целите ожулени,

издраскани. Лайтнър изхъмка. Старият Картър не би изпаднал във възторг от доблестта му в онай бой.

Ето и последният завой и над него, както и по-рано, надвиснала клони над пътя, стоеше старата върба. Лайтнър мина под нея през тунела, изрязан в клоните за автомобилите. През храстите, обкръжаващи дънера на върбата, се виждаха гробищата. Лайтнър различи надгробните плочи, белеещи се на фона на зеленината. Погледна натам, където бяха погребани баща му и майка му и понечи да свие от пътя, но се отказа. След завоя пътят преминаваше в широка ивица бетон, която беше и главната улица. Лайтнър се спря и погледна надолу по улицата.

Слънцето залязваше зад гърба му и косите лъчи осветяваха улицата с червеникавите си отблясъци. Тук-там по тротоара се мяркаха минувачи, от време на време преминаваше автомобил и изчезваше зад ъгъла. Долитаха невисоки звуци от гласове и бръмчене на мотори. Лайтнър поклати глава. Нищо не се бе променило. Ето го, неговият роден град. Докато хората се устремяваха към звездите, той си бе останал същият, какъвто е бил преди сто години. Ще го променят ли следващите сто години? Лайтнър пак поклати глава и стъпи на тротоара.

Отмина гаража на Мърфи, сгушен под дърветата в края на градчето. После мина край група хора, позна един от тях, но не се спря. Те въпросително изгледаха високия, строен човек в униформа на старши кадет-космонавт. Но никой не го заговори, докато не стигна аптеката на Мартин.

Мистър Мартин се отдели от групата хора, които стояха пред вратата, запъти се към него и запита:

– Не си ли ти синът на Лайтнър?

Лайтнър се усмихна, протегна ръка и каза:

– Здравейте, мистър Мартин.

Мартин му стисна ръката и без да я пуска се обърна към останалите:

– Погледнете кой е пристигнал. Та това е синчето на Джон Лайтнър.

Лайтнър позна повечето от тях. Ръкуваше се и разправяше, че е добре.

После настъпи моментът, когато поканите да им отиде на гости бяха вече направени, новините изчерпани. Настана тишина. Стояха, усмихваха му се и поглеждаха надолу към улицата. Разбираха, че Лайтнър бърза да види родния си дом и не го задържаха. Той махна ръка на сбогуване и тръгна.

Мина край дюкянчето за фураж, пред което фермер товареше на камион чували с концентрат. Лайтнър долови мирис на сухо сено от концентрата. Сви зад ъгъла, измина два квартала и разбра, че пред него е къщата на Анг Мур. Погледна тъмния портик и си спомни оная далечна вечер, когато портикът пак беше тъмен.

На предишното място стоеше и пейчицата, на която бяха седели тогава, без да говорят, усещайки само силните удари на кръвта в сърцата си. Закръгленото рамо се опираше до ръката му и настъпи момент, когато дишането им секна, за да продължи след миг ускорено, на пресекулки. И в този момент по пътеката неочаквано се появи баща ѝ и ги видя, седящи на двата края на пейчицата. Дори и да бе подозрял нещо, не даде вид, само им кимна и влезе в къщи.

Спомнил си това, Лайтнър се усмихна. Не чувствуваше вълнение. Само се учуди, че някога такива неща са му изглеждали важни. В къщата на Мурови светеше, но той не зави към вратата им.

Продължи нататък и след един квартал спря пред своя дом. В къщата не светеше: явно сегашните ѝ стопани отсъстваха. Почти не се бе променила. Живият плет беше подкастрен по-ниско от преди и покрай пътеката пред входа бяха израсли нови храсти. Къщата бе наскоро боядисвана. Това бе неговият дом. Космонавтът стоеше пред него в сгъстяващия се здрач. Спомени изпълниха сърцето му, завладяха ума му.

На хиляда мили оттук двама души напрегнато се вглеждаха в кривите, изписвани от уредите върху хартиените ленти.

Лайтнър погледна дърветата около къщата. През клоните им надзъртаха звездите. Лайтнър отиде на средата на улицата, откъдето можеше да вижда вечерното небе. Стоеше, разкрачил широко крака, отметнал назад глава и гледаше звездите. И звездите сякаш го гледаха.

Далечните слънца му се усмихваха и примамливо му намигваха. Като жена, помисли си той, далечна, студена, но зовяща, зовяща го да отиде и познае неизвестното. Дъхът му секна.

Това беше неговият живот. За него беше той създаден. Дълги години на учение, напрегнати занятия, труд, отказване от всичко, за да стане същество на тези далечни слънца. Много неща се опитваха да му попречат, но той победи. Картър, старият Картър го наказваше така, както не бе наказвал никого в Академията – с дълги часове извънредна работа, когато всички почиваха, с постоянни упражнения, насочени към усъвършенстване, което никой друг

освен Лайтнър не можа да постигне. Но той им показа на какво е способен. Пред нищо не отстъпваше, всичко попиваше като гъба. И сега нищо не може да го спре. Той е готов за дълбокия Космос.

Ръцете на Лайтнър бавно се вдигнаха и протегнаха нагоре. Така и стоеше – с разкрасени крака, отметнал назад глава и ръце протегнати към звездите.

Въздухът свистеше в гърлото му. И този звук го върна към действителността. Отпусна ръце, обърна се и се запъти към дома си, усмихвайки му се със сдържана суха усмивка. Приятно е да видиш родния си дом. Но какво да прави тук? Той не принадлежи на този дом. Пак погледна нагоре. Там е съдбата му. В дълбокия Космос. Разсмя се високо и почувствува как се възвръща спокойствието му. С пеещо сърце космонавтът се запъти към автолета. Вървеше бързо, без да гледа встрани.

* * *

Харди свърши с графиците и се облегна на стола. Не бе продумал още нищо, но Картър вече знаеше решението му и Харди разбра, че Картър го знае. Той се пресегна над масата и сложи длан върху ръката на Картър.

– Уолтър, много съжалявам. Наистина, много, много съжалявам.

Картър не отговори.

Харди рече:

– Нали разбираш. Човек трябва да вярва в нещо повече, отколкото в собствените си стремежи. Той трябва да има корени.

Картър нищо не отвърна.

– Това момче няма за какво да се връща тук, той няма истинска връзка със Земята. Дълбоко в сърцето си той не мисли нито за нас,

нито за своята планета. Нищо не му е нужно освен дълбокия Космос. Той поставя Космоса над всичко друго.

Картър нищо не отвърна.

Харди стисна ръката му и я разтърси.

– Уолтър, послушай ме, това момче е фанатик. И ние не можем да пуснем такива хора в дълбокия Космос. Лайтнър не е нужен нито на теб, нито на Космоса, нито на Земята. Нима не виждаш това?

Картър вдигна глава и Харди видя очите му. В тях пламтеше гняв, какъвто Харди никога досега не бе виждал.

Картър понечи да каже нещо, но Харди го прекъсна.

– Не казвай нищо, Уолтър. Разбери, че когато Лайтнър се озове в необичайни обстоятелства, той може да вземе неразумно решение. Може да действа и нормално, но има изгледи да не е така. Той толкова обича Космоса, че е неуравновесен; човек трябва да обича нещо повече от онова, на което посвещава живота си. Иначе става фанатик и на него не може да му се има доверие. Същото, каквото става сега с теб. Ти обичаш това момче, но... нали си спомняш?

„Не би ми ти била тъй скъпа,
ако честта не бе за мен по-скъпа”.

Това е и отговорът на всичко.

Картър сведе глава. Седеше неподвижно, но после ръцете му трепнаха, пръстите му бяха побелели от напрежението. Наведе се и взе половинките от счупената линия. Подържа ги в ръка, като ги разглеждаше, а после вдигна очи към Харди. Гневът му бе минал. Той каза:

– Всичко е наред, Сесил. Благодаря ти. Много ти благодаря.

И той хвърли парчетата от линията в кошчето за боклук.

Син

Фантастична новела

Игор Росоховатски

Те стояха пред входа на огромното полупрозрачно здание, напомнящо донякъде аерогара от края на ХХ век.

– Толкова пъти сме си представяли, как той ще направи първите си крачки... – продума старецът. Беше слабичък, спретнат, строен, само шията и почти съвсем бялата коса издаваха възрастта му.

– А сега ще видим, как Синът ще направи това и... ще престанем да си го представяме – обади се хилавият младеж-математик с птичи профил и насмешлив поглед.

Широкоплещестият, едър, сякаш издялан от скала мъж извърна към него глава:

– Още ли не сте измислили как да го назовем?

Младежът кимна към стареца:

– Той е главно негов Син. Нека той да му даде име.

Старецът поклати отрицателно глава и бял кичур коса падна върху отвесното му чело, като го раздели на две.

– Разправи пак за ръцете му и за топодюзите. Ти умееш да разказваш... За очите, които ще виждат онова, което е скрито за нас – с неочаквана нежност помоли мъжът.

– А можеш ли да ни кажеш, как ще постъпи в един или друг случай? – попита младежът и в думите му имаше лека ирония. – Създателят е длъжен да знае това. Своего рода техника на безопасността.

Мъжът поклати осъдителна глава, а старецът дори не се обърна. Той не откъсваше очи от вратата.

Без да маха кичура от челото си, той включи апарата, който висеше на гърдите му. Сега всички хора на Земята и онези, които се бяха поселили на Марс и Венера, на изкуствените спътници, виждаха стареца. Той изрече в отвора на апарата с дрезгав, развълнуван глас:

– Сега ще видите първото изкуствено разумно същество, създадено в Обединения научен център. Ние условно го нарекохме Син, понеже още не сме му измислили друго име.

Някои от седящите пред екраните си спомниха, че единственият син на стареца бе загинал в първата експедиция към земното ядро.

Вратата се отвори. От нея се появи триметров гигант. Лицето му не можеше да се нарече нито красиво, нито прекрасно: в речниците на Земята още нямаше думи, които да предадат тази красота. Най-добрите художници и скулптори на планетата бяха създали проекта за външния му вид, който биолозите трябваше да въплътят в изкуствена неувяхваща плът.

Гигантът се спря пред тримата – тримата от милионите свои създатели. Те го гледаха със затаен дъх.

Старецът, предизвиквайки сякаш природата, си мислеше: „Ти ме обрече на смърт, но аз съумях да създам Сина безсмъртен.“ В очите му блесна споменът, който той винаги носеше в сърцето си като амулет.

Присвил очи, разглеждайки се мислено във въображаемо огледало, младежът-математик разсъждаваше: „Тази тънка шия, този крив нос, и тези безкръвни устни ми подари в деня на

раждането ми Нейно Величество Природата. Решила, че достатъчно се е потрудила за мен, на нея ѝ досвидя да ми даде сила и здраве. Но можеше ли тя да предвиди, че аз ще участвам в създаването на Сина? Моята слабост и неговата мощ – това е може би най-големият парадокс от всички парадокси, които знам."

Мъжът, свъсил гъстите си вежди, стоеше неподвижно, напомняйки още повече каменна статуя. И тежки като камъни мисли се въртяха в главата му: „Правилно ли постъпихме като вложихме в паметта му всички сведения за историята на човечеството! За войните, за грабежите и поробванията... Впрочем, нима имахме друг избор? Ето, скоро ще създадем и събратята му. Те трябва да знаят грешките на хората, за да не ги повтарят. Никога и при никакви обстоятелства. Но след като знаят всичко, какво ли ще бъде отношението им към нас? Какво ще мислят за нас? Ако бяхме запрограмирали у тях любов към човека... Жалко, че е невъзможно. Синът и събратята му ще кръстосват космоса, ще заселват планетите. Те трябва да имат право на свободен избор. И какво излезе? Ние познаваме много добре, както никой баща, схемата на организма на Сина, но не знаем какво мисли за нас."

Старецът оправи апарата на гърдите си и каза, обръщайки се към Сина:

– Ние те създадохме, но не можахме да ти дадем име. Измисли сам името си.

За няколко минути настъпи тишина. Тя се простря като невидима нишка и обедини хората от Земята до Луната, до изкуствените спътници, до Марс и Венера. Хората пред екраните седяха мълчаливо, очаквайки напрегнато какво ще каже Сина.

„Може би, той ще поиска да се нарече свръхчовек? – помисли си един от тях. – Та той може повече от всеки един от нас! Той може да образува около тялото си енергетична обвивка и свободно да се придвижва в космоса. Не се бои нито от високи, нито от ниски температури, може да заменя органите си или да ги усъвършенствува. И да си създава нови. За секунда мозъкът му е способен да извършва милиони най-сложни изчисления. За него не са страшни никакви болести.”

Той си спомни лилавата отровна мъгла над пустинята и агонизиращите другари. А самият той тогава не можеше да пристъпи заповедта и да слезе от всъдехода, за да умре заедно с тях. Успя да види през окуляра на микроскопа онова, което ги бе убило, но вече беше късно...

Друг човек мислеше за Сина: „Той има право да се нарече Всемогъщ, нали може почти всичко, което древните хора са приписвали на бога. Той би съумял съвсем лесно да реши и проклетите уравнения, над които от толкова време си блъскам глава, та шефът ми каза, че съм мудар, а аз мисля просто, че съм тъп.”

Блещукаха екраните – сякаш мислите на хората се удряха в тях и оттам изскачаха сребристи искрици...

Старецът търпеливо чакаше, като мислеше за своя син. Спомнил си бе деня, когато синът му и неговите другари тръгнаха с „Бялата къртица” към ядрото на Земята. По радиото и телевизията тогава говореха много за „Чудото на техниката” – за кораба със защитно поле, порещ земните недра. Но старецът, слушайки всичко това (впрочем тогава той още не беше старец), си представяше

хилядакилометровите пластове от гранит, базалт, пясък, глина, магма, през които трябваше да мине крехката черупчица с пътниците, милиони пъти по-слаби и беззащитни от нея. Защо не накара тогава сина си да се откаже? По същата ли причина, по която бащата праща сина си на война? Или от бащинска гордост – сестра на честолубието? Тази мисъл го измъчва и досега, макар че бяха минали много години, откакто черупчицата с пътниците остана в ядрото на Земята.

Старецът помни добре: той отиде тогава в подземната лаборатория при Мария и видя в ръцете ѝ лентата на сеизмографа с кривата на трептенията, с рязко извисяващите се върхове и отвесни пропасти – отражение на неравния пулс на Земята. И му се струваше, че там е изобразен пулсът на сина му, долетял от дълбините на планетата. И може би именно тогава той се закле да създаде неуязвим Син, който би преминал там, където не можа да премине първият.

И той работеше, без да усеща умора, а когато понякога му се струваше, че проблемът е неразрешим, извикваше в паметта си лентата на сеизмографа. И ако сега някои хора бяха повярвали, че той наистина не може да даде име на своята рожба, те грешаха. Работата съвсем не беше в това – той просто поставяше на пътя на Сина, първото изпитание.

А Синът се усмихна и в усмивката му можеха да се поместят всички сияещи екрани Той – съществува, което може почти всичко, което древните хора са приписвали на бога – тихо помоли:

– Наречете ме Човек...

Химия и Луна

Футурология

Светослав Славчев

– Е, добре – каза Главният, – всичко е наред. Задачата е ясна и мисля, че може да започвате!

Инженерът го погледна внимателно.

Нищо не беше наред. И освен задачата, нищо друго не беше ясно. Трябваше да започне изграждането на Базата. Първата лунна база, защитена от радиацията и малки метеорити.

Досега всичко беше предположения, които се превърнаха в планове, акуратно нанесени, изчислени и разчертани. А Луната беше навън, зад илюминатора, накъсана от острите светлини и сенки, сякаш извадена от някой учебник по селенография. Но не беше илюстрация в учебник, а истинската, действителна Луна.

Трябваше да се строи База. С какво?

Преди хората да се научат да строят на Земята, те бяха изминали дълъг и сложен път. Най-напред човек вземал онова, което намирал на мястото на строежа – дърво, пясък, камъни, кости, кожи, глина. После се научил да прави сурови тухли, след това – да ги изпича. Научил се да прави глазури и керамика, въвел в строителството металите, бетона, стъклото. Алуминият и пластмасите увенчаваха строителството в двадесетия век.

Но на Луната всичко е различно. В огретите от Слънцето екваториални области лунната почва се нагорещява до 120°C, а през лунната нощ се охлажда до -155°C. Атмосфера практически

няма. Целият опит на човечеството говореше, че лунната почва и лунните скали са съвсем различни от земните. При последователно нагриване и охлаждане в дълбок вакуум водата и въглеродният двуокис се отделят от скалите. Минералите променят своята прозрачност, твърдост, якост – стават подобни на земните от така наречените „зони на изветряване“. Преди да започне строежът Инженерът трябваше да знае състава на скалите от мястото на бъдещата База.

– Селенохимичните анализи са твърде недостатъчни – каза Инженерът бавно и Главният не можа да разбере дали той се е примирил вече с лошата работа на селенохимичните автомати или продължава да недоволствува.

А причини за лошата работа на селенохимичните автомати имаше. Те наистина бяха програмирани за работа на Луната, но конструкторите не можеха да предвидят всичко. Земните геологични методи се оказваха почти безсилни на Луната, защото там се срещаха съвсем непознати минерали. Скалите, които на Земята бяха от „зоните на изветряване“, тук се наричаха „скали от зони на космическа ерозия“. Те поглъщаха жадно водата, при това се отделяше такава топлина, че повърхността на парчетата кипваше.

Нещо подобно Инженерът беше виждал в геохимичните лаборатории. Бяха му показали кристален алуминиев хлорид – алуминий, три атома хлор, шест молекули кристална вода, – който прекрасно се разтваряше във вода. А безводният алуминиев хлорид, лишен от кристалната му вода, беше въобще опасно да се поставя във вода. Той така жадно я поглъщаше, толкова топлина и дим се отделяше, че с взрив чупеше стъклениците.

Поне половината от лунните минерали бяха точно такива. А имаше и други – подобни на цимент. Земният цимент беше нещо просто: глина с около 20% калциев карбонат или креда, изпечени при температура 1400°C и смлени на прах. Лунната повърхност беше чудесен циментов завод – и с катаклизмите, които размесваха скалните пластове, и с топлината. Изляната на лунната почва вода правеше чудеса. Под нея закипяваше, отскачаха големи пръски нагорещени късчета и всичко траеше секунди. Водата изчезваше, изсмукана от вакуума и скалите. А на мястото, където беше изсипана, се появяваше твърд блок – сякаш втвърден цимент. Ето защо поради опасност от взрив или циментиране беше строго забранено да се излива вода на Луната.

– Не споря – каза Главният. – Автоматите не ни дадоха онова, на което разчитахме. Но вие сам знаете, не бива да пращаме хора в такива експедиции!

Това беше безспорно вярно и Главният не го каза случайно – Инженерът знаеше, че хора не бива да се пращат, поне засега. Когато фантастите в осемдесетте години на века измисляха всякакви произшествия и чудати опасности на планети от двойни и тройни слънца, никой не подозираше какво има да патят космонавтите на Луната.

Защото Луната се оказа истински склад от неизвестни на химията, опасни вещества. Имаше минерали, които активно поглъщаха всяко органично съединение. Благодарение на това, че милиони години са били изложени на космическа жегата и студ във вакуум, тяхната адсорбиционна способност беше неимоверна. Прахът от лунните скали, полепнал по скафандрите, разрушаваше

всяка пластмасова или каучукова част. Когато човек пипнеше такъв минерал с гола ръка, получаваше тежки рани като от изгаряне. Самите скафандри след време ставаха опасни.

Появи се нова наука – селенопатология. Особеният химичен състав на Луната се сочеше като причина на различни заболявания, които дотогава въобще не фигурираха в медицинските справочници. Имаше селенопневмонии и заболявания на кръвта, над които си блъскаха главите най-известните земни специалисти. Човекът беше рожба на Земята, пригоден към нейния химичен състав и не можеше безнаказано да се разхожда по планетите.

Това беше ясно.

– Като че не е напълно ясен въпросът с енергията – каза Инженерът.

– Нефтът, който бе намерен от групата „Дъга“, не ще стигне за дълго.

– Да не започваме пак старите спорове! – отговори Главният и натисна клавиша на диктофона. – Имате ли кислород?

Тия спорове бяха започнали още от Земята. Хората не могат да живеят на негостоприемната Луна без постоянен и могъщ източник на енергия. Наглед всичко беше лесно – ето Слънцето. Луната няма атмосфера да задържа част от слънчевото излъчване – само вземай! Но нещата не бяха така прости.

Първо – лунната нощ, която трае две седмици. През това време човек трябва да се запасява с енергия в акумулатори, да ограничава разходите. И второ – проблемата за топлообмена. На Луната няма атмосфера, следователно въздушното охлаждане отпада. Остава излишната топлина да бъде разсейвана в космоса.

Източници на енергия бяха портативните ядрени реактори, доставени от Земята. Но обслужването им беше трудно. Волюневолю трябваше да се помирят с тях, защото нямаше друго по-подходящо. Нямаше ли?

Още в осемдесетте години селеноавтоматите бяха открили на Луната нефт. В дълбоките пукнатини и подземни пещери преди милиони години от карбиди и вода се беше образувал нефт. Това беше блестящо потвърждение на Менделеевата теория за неорганичния произход на нефта. Но никой не можеше да определи какви са запасите. Тук-там се намираше и земен газ, затворен, притиснат под пластове. Когато сондите опираха до него, той излиташе, изсмукал от вакуума на космоса.

Но за да горят, и нефтът, и земният газ искаха кислород. А свободен кислород нямаше, защото нямаше атмосфера. Имаше свързан кислород в скалите и минералите – силикати – те бяха в изобилие. От тях можеше да се получава кислород при специално разработена реакция с метан и помощта на катализатор. Скъпо струваше кислородът...

Имаше и още един проект – да се получава енергия при химични реакции, протичащи без да е нужен кислород. Но за съжаление този проект се оказа практически не особено пригоден. Оставаше да се пренасят от Земята ядрени реактори, да се разширяват площите на слънчевите батерии и да се изгражда единна лунна енергетика, като се прехвърля електричество от осветената към неосветената страна.

– Да, достатъчно – каза Инженерът. – Ще пристъпя към работа.

Той искаше да каже още нещо, но размисли и само вдигна рамене. Нещата нямаше да се решат тук, в космическия кораб, а навън, на дъното на лунния кратер, определен за място на Базата.

Той бе наясно по това, какво му предстои – на него и на другарите му – автомати. Те бяха точно другари – умни, мислещи машини, със своя желязна логика, които неведнъж го бяха спасявали от беда. И сега щяха да му помагат да избира между лунните скали онези, които можеха да му послужат, да ги изпробва за вредност спрямо човека. След това ще впръсква в тях вода или други вещества, които да предизвикат циментация, за да се получат огромни, яки блокове. Машини щяха да ги режат и пренасят, машини щяха да ги слепват с различни вещества в зависимост от състава. Постепенно ще се издига куполът на Базата. После ще дойде ред на облицоването отвътре и отвън, на херметизирането. И във всеки етап от строежа ще има проби за химически вредности, защото в Базата ще живеят хора.

Инженерът не знаеше кои ще бъдат те, но се надяваше скоро да ги види.

Главният стана и му подаде ръка.

– Е, всичко е наред тогава! – повтори той това, с което беше започнал, и се усмихна, защото знаеше, че нищо не беше наред.

Вън, зад илюминатора на космическия кораб, светеше лунният ден.

Особена способност

Научно-фантастичен разказ

Теодор Старджън

Колкото повече приближава 2300 година в гостните все по-често се забавляват с това да избират „най-забележителната личност на века“. Едни са за Бела бен-Герсон, който написа новата конституция на Света. Други споменават Икихара и труда му за лъчевата болест. Но най-често можете да чуete името на капитан Рили Ригз. Изборът е доста удачен.

И все пак не са улучили. Аз съм стар космичен вълк и знам какво говоря. Трябва да ви кажа, че служих като офицер за свръзка при Ригз и макар да беше преди ни повече ни по-малко шестдесет години, помня всичко сякаш е било преди месец. Става дума за третата експедиция до Венера, за онзи космичен рейс, който преобрази лицето на Земята: с този рейс бяха доставени от Венера кристалите, превърнали завинаги вас и мен в щастливи пеперудки.

През ония дни животът на Земята беше по-друг. Ние знаехме какво значи да се работи по пет часа на ден. Лични работи още нямаше и сутрин трябваше сами да се обличаме. Но, може би, тогава живееше по-калено поколение.

Тъй или иначе за най-забележителна личност на века аз смятам един от ония, които летяха на нашия космичен кораб, на нашия мил „Звезден зов“. Но не самия Ригз.

Екипажът ни беше подбран великолепно. По-опитен командир на кораба от Ригз не можеше и да се желае: същото може да се каже и

за помощника му Блеки Фарел. Бордмеханик ни беше Зиперлайн, едър мъж с кротък нрав и съвсем мънички очички. Ще спомена още и помощниците му, електронните техници Гривз и Пурчи, смели момчета, каквито черните бездни на Космоса още не бяха виждали. С нас летеше и моето момиче, чудесна девойка – Лорна Бернхард, най-добрият в света щурман. На кораба се намираха още две жени: Бети Ордуей, специалист по анализа на лъченията и Хони Лундквист, инженер по ремонта.

И сякаш за развлечение ни пробутаха Слоупс. Бяха го взели като специалист по венерианските кристали. Не можех да разбера защо ни беше нужен. Цялата научна работа по кристалите щеше да се проведе на Земята... при условие, че се върнем. Слоупс го бяха взели навярно защото имаше едно свободно място и впоследствие можеше да дотрябва при издирването на кристалите. Но за сега от него нямаше никаква полза. Всички бяхме на това мнение и доста често му го казвахме, за да не се възгордее.

Впрочем, не може да се каже, че Слоупс пречеше на някого. Работата е там, че беше много смешен, смешен сам по себе си. Просто комик. Не беше от ония, които пъхат под покривката антигравитационна пластинка и я включват, когато някой почне да яде супата си. Не беше и „душа на компанията“, от ония, които завират, в яката си сноп флуоресцентни тръби и се представят за марсианци. Нашият Слоупс размиваше хората неволно. На ръст беше нисък, не някакъв урод, но не и кой знае какъв красавец.

Никой от нас не го познаваше, докато не го видяхме да се качва облечен цивилно на борда два часа преди да отлетим. Първата му грешка беше, че се яви в такъв костюм. Впрочем... защо пък

грешка? В края на краищата той беше граждански техник. Ние всички се числяхме към една или друга космическа служба и това още от самото начало ни настрои против него. Пурчи, вторият електронен техник, се разхождал по коридора, когато Слоупс с целия си багаж излязъл от товарния асансьор. Пурчи веднага го преценил що за човек е. Пурчи беше висок, мудар и невъзмутим момък. Той повел Слоупс към кърмата (с други думи надолу, тъй като на земята „Звезден зов“ стоеше изправен на опашните си плоскости) и му показал къде да остави багажа си. Сандъкът, който посочил Пурчи, „случайно“ се оказал люкът за смет, изпразващ се автоматически при навлизането в йоносферата. Не беше кой знае каква беда: в сандъците имаше много летни дрехи горе-долу по мярка на Слоупс. Във всеки случай той се облече почти според формата. Но все пак видът му беше много смешен. Изражението на лицето му, когато след час отиде при люка за смет, не може да се опише. Аз и сега прихвам да се смея като си го спомня. През целия рейс щом попитахме откъде да вземе една или друга вещ, някой веднага отговаряше: „Погледни в люка за смет!“ и целият екипаж избухваше в смях.

Може би най-забавното беше, когато престанаме да набираме скорост и преминахме на свободно падане. Заради Слоупс решихме да изключим изкуствената гравитация и всички, освен Зиперлайн, който управляваше движението на кораба, се събрахме в общата каюта, за да се полюбуваме на зрелището. Един на друг, като заобикаляхме Слоупс, шепнешком си предавахме кога точно ще бъде изключена гравитацията и, повярвайте, не беше лесно да се сдържаме да не избухнем в смях, което би провалило целия

номер. Заехме позиции всеки до нещо, за което би могъл да се залови, когато дойде време. И ето Слоупс в пълно неведение влезе и седна недалеч от прозорчето за раздаване на храна. Гривз, закрил с ръка часовника си, следеше секундната стрелка. Три секунди преди да изключат гравитацията той извика:

– Слоупс, я ела насам!

Слоупс го погледна мигайки.

– Мен ли викате?

Стана нерешително и едва направи две или три крачки, когато изключиха гравитацията.

Смятам, че човек никога не ще може истински да свикне с безтегловността. Под лъжичката почва лекичко да ви гложди, а полукръжните канали във вътрешното ухо бясно се съпротивляват на това състояние. Цялото тяло се напруга: още малко – и ще почнете да се гърчите. Обзема ви смут. Знаете че падате, но не знаете накъде. Неволно чакате да се ударите (нали падате), а няма никакъв удар и се чувствувате глупаво. Косите ви са разрошени и макар че сте обзети от паника, в същото време ви обхваща някакво идиотско веселие и чувство за пълно благополучие. Това състояние се нарича еуфория на Велебах. Психологически термин. Освобождаване от нервното напрежение, предизвикано от безтегловността.

Но аз разказвах за Слоупс.

Когато Зиперлайн изключи гравитацията, Слоупс просто заплава. Той едва докосна с крак пода, после изви ръце назад: вероятно му се струваше, че пада назад. Но когато се опита, помагайки си с рамене да спре това движение, главата му полетя надолу, а краката

нагоре. Той направи една забавено салто-мортале и щеше да продължи да се премята, ако не бе закачил с краката си гредата на тавана. Така и увисна надолу с главата, като очакваше, че кръвта му ще нахлуе в главата. Но това не се случи. Изведнъж му се стори, че всичко около него – е горе, и няма никакво долу. Започна с всички сили да се стреми към гредата на тавана, към вратата, но не можа да стигне до тях. После се умири и само трепереше, а ние през това време, свързали се от мигновения преход към състояние на безтегловност – нали тези усещания ни бяха познати – можахме до насита да се насладим на забавното зрелище.

– Нали ти казах, ела насам! – кресна Гривз.

Слоупс размърда крака, зарита. Но не се придвижи, а продължаваше безпомощно да виси на същото място, с главата надолу. Ние ревахме като бикове. Той размърда устни, но можа само да промърмори: „М-м-м-м!“

Мислех, че ще се пръсна от смях.

– Я не се възгордявай! – подвикна му Хони Лундквист. – Слез и ни разцелувай всичките.

– Моля... моля... – шепнеше Слоупс.

– Нека каже „много ви се моля“ – предложи Бети Ордуей.

Ние весело се кискахме.

– Може пък да не сме му приятни? – казах провлечено аз. – Ела, поседи при нас, Слоупси!

– Почерпи ни с боклук! – каза някой и всички пак се закикотихме.

В каютата, като се държеше за мебелите, влезе Зиперлайн.

– Погледнете – каза той с отегчен, превзет глас. – Човек можел да лети.

– И главата му е в облаците – подхвърли капитанът.

Всички пак се разсмяхме, не защото беше смешно, а защото го каза капитанът.

– Моля, помогнете ми да слеза – почна да се моли Слоупс. – Нека някой да ми помогне!

– Моите хора трябва да стоят на краката си, Слоупс! – каза Гривз. – Помолих те с добро, най-учтиво да дойдеш при нас.

Зиперлайн се разсмя.

– Ама той нужен ли ви е? – и протягайки косматите си ръце, той се насочи от вратата към резервоара с вода за пиене, от масата към прекъсвача на осветлението и вече можеше да докосне краката на Слоупс.

– Гривз те вика! – каза той и блъсна крака му.

Слоупс направи още едно салто-мортале.

– О-о-о! О-о-о! – завика той, като продължаваше да се върти.

Понесе се от единия край на каютата към другия и се озова близо до Гривз. А Гривз вече се бе приготвил да го посрещне, заловил се здраво за перилата на стълбата и свил крака. Когато Слоупс се изравни с него, той опря краката си в гърба на нещастника и го тласна към капитана. Ригз размърда рамо и го изпрати към мен, а аз го отблъснах назад към Гривз. Гривз искаше да го блъсне, но не улучи и Слоупс с трясък се удари в преградната стена. Теглото е такова нещо, от което можете да се избавите. А виж, от масата не можете се отърва. Всичките му сто и петдесет фунта и нещо бяха налице, а скоростта голяма. Слоупс така и остана до преградата, като виеше от болка.

– Зип – каза капитанът, – включи гравитационните плочи. Тази комедия може да продължи целия ден.

– Слушам – отвърна механикът и почна да се измъква от общата каюта.

Аз гледах да бъда около Лорна: първо, знаех, че тя ще се залови за нещо здраво, и второ, просто ми беше приятно да бъда край нея.

– Ас – запита ме тя, – чия беше тази идея?

– Отгатни!

– Ас – каза тя тогава, – знаеш ли какво? Ти си подлец!

– По-кротко! – захлих се аз. – Да беше видяла какво правеха с мен, когато бях новак!

Тя се обърна към мен и очите ѝ имаха такова изражение, каквото бях виждал по-рано у нея само два пъти. И в двата случая бяхме скарани.

– Излиза, че всеки ден научаваш нещо ново. Дори за хора, които си познавала много добре – забеляза Лорна.

– Че какво пък толкова – отвърнах аз. – Това е чудесно. През дългите полети можеш колкото щеш да се любиш на звездите или да гледаш телевизионни филми. Но понякога ти се иска поне малко да разнообразиш живота си. Ние всички трябва горещо да благодарим на Слоупс. Той е много забавен.

Тя каза още нещо, но силен смях заглуши думите ѝ. Зиперлайн беше включил изкуствената гравитация и Слоупс се плъсна на пода. Той се гърчеше от болка и едновременно галеше пода като любимо същество. Слоупс наистина изпитваше към него нежни чувства, както всеки, който излиза от състояние на безтегловност.

Толкова се забавлявахме оная вечер. Никога няма да я забравя.

През време на полета ние често обсъждахме целта на нашето пътешествие. Сега, когато хората имат на разположение стотици милиони кристали, като тези на Венера, трудно бихте разбрали, колко много се ценяха те преди шестдесет години. Втората експедиция донесе от Венера само два кристала, пък и те се разрушиха по време на опитите. Първият кристал беше нарочно превърнат в прах. Подложиха го на химически анализ, приготвиха от него разтвор и искаха да отгледат в него нови кристали. По онова време никой не знаеше, че кристалите от Венера не растат. Вторият кристал го изпробваха на високочестотен резонанс. Изглежда, попрекалиха и кристалът експлодира. Данните от взрива показаха, че пред нас се открива възможност за безжично предаване на енергия, на толкова евтина енергия, че потребителят би я получил практически даром. Въобще, ние имахме много енергия, откакто беше разработена технологията на ядреното разпадане на атомите на медта. Но безжичното предаване е нещо много сложно. Трябва да се насочи тънък лъч от силовата станция към приемателя и да се поддържа постоянно в това положение, което е особено трудно, когато приемателят е в автомобил или вертолет. А кристалите от Венера даваха такава възможност. Те вибрираха в отговор на насочената към тях високочестотна мощност и я превръщаха в лъчение, предавано с насочен лъч. Ако имахме много такива кристали, можехме да се откажем от милионните километри медни жици и да превърнем тази мед в гориво, за да обезпечим на Земята енергия за стотици години. Не забравяйте, че човечеството четиристотин години бе прекарвало електропроводи и се бяха натрупали несметни количества мед.

Тъй че за Земята, изнемогваща от глад за гориво, тези кристали бяха необходими като въздуха. Ако не се смятат трудностите, свързани с пътешествието до Венера, единственото препятствие, което ни очакваше там, бяха ломотяните.

Първата експедиция до Венера откри съществуването на ломотяните и почтително се върна от планетата. Втората експедиция откри, че ломотяните владеят запаси от скъпоценни кристали и, сдобила се само с два, едва успя да се измъкне. Нашата задача беше да докараме на всяка цена колкото се може повече кристали и, макар че ни дадоха най-различни наставления, всичко се свеждаше до едно: „Установете контакт с ломотяните и се опитайте да получите кристали. Ако ломотяните не се съгласят, вземете кристали с всякакви средства!“

– Дано да ги получим по мирен начин – казваше Лорна. – Хората достатъчно са рушили и убивали.

А аз й отвърщах:

– Не е ли все едно по какъв начин, това не са хора.

– Но те са разумни същества.

– Диваци – прихвах аз да се смея. – И въобще чудовища. Запази симпатиите си за славните, нежни, изгладнели за ласка човешки създания, като мен.

Тя ме удряше по ръцете и се връщаше при своите изчислителни машини.

Веднъж Слоупс ме попита какви са ломотяните. Истински хора ли са.

– Човекоподобни – отсякох аз.

Кой знае защо винаги изпитвах някаква неловкост при разговор с него. Затова пък много ме забавляваше смешното му поведение.

– Ходят на два крака – поясних аз. – Палецът на ръката им е разположен срещу другите пръсти. Носят украшения. Кристалите само за това им са нужни. Но те не дишат кислород, а амоняк. Бог знае каква им е обмяната! Какво има, Слоупс! Доця ти се да се поровиш в боклука ли?

– Само така питам – кротко отвърна Слоупс.

Лицето му се озари от добродушна полуусмивка. Отиде си. Помня как се смях като си представих схватката между него и двама-трима ломотяни, най-ужасните същества, известни досега на историята.

Когато втората експедиция кацнала на Венера, целият екипаж, освен двама души, щом видели ломотяните, хвърлили вързопите и хукнали да бягат. Двамата храбреци се държали, докато ломотяните не почнали да крещят. Психолозите много се заинтересуваха от този звук. Нормалното човешко ухо не може да го понесе. На единия от космонавтите му прилошало и той избягал. В това няма нищо срамно. Другият се оказал отрязан от кораба и стоял парализиран от страх, а ломотяните ревели и пишцели и така удряли земята с покритите си с люспи юмруци, че всичко наоколо се тресяло. За да отпъди разярените чудовища, космонавтът стрелял във въздуха.

Трудно е да се каже какво им е подействувало. Той помнел само едно: вдигнала се страшна олелия. Ломотяните надали такъв оглушителен зверски рев и вой, че космонавтът изстинал от ужас и загубил съзнание. Когато дошъл на себе си, ломотяните били изчезнали: около него лежали два кристала. Грабнал ги и хукнал

през глава към кораба. Най-добрите в света психотерапевти го лекуваха цели осем месеца и казват, че и досега не е напълно нормален, макар да доживя до дълбока старост. Какви фантастични лъчения използват ломотяните за психическо въздействие върху врага не знаем, но представям си каква неповторима сцена ще бъде – Слоупс в бой с тях.

Когато на борда има такъв смешник, вахтите минават бързо и екипажът не сучае. Никога няма да забравя оная вечер, когато Гривз намазва сандвича на Слоупс с помада за коса, най-лепкавото нещо на света. Слоупс отхапа и горните му зъби се залепиха за долните. Тичаше наоколо, като издаваше жални звуци. Сандвичът стърчеше в устата му, а Слоупс безсмислено размахваше ръце. Хората просто припаднаха от смях. Помадата е съвсем безвредна. Химически тя е инертна и се влияе от слабо бета-лъчение, което разрушава молекулярните връзки. Облъчихме го чак след като се позабавлявахме до насита. Жалко, че не видяхте тази картина!

Когато навлязохме в атмосферата на Венера, съвсем забравихме Слоупс. Аз нагласих за Лорна инфрачервените телевизионни екрани. Изображенията на тях са малко по-ясни от онези, които дава радиолокаторът в амонячната мъгла и Лорна много умело ни поведе. Поставихме в автопилота фотокартата и като го съединихме с телевизионния екран, намерихме мястото, където бе кацнал космичният кораб „Към звездите“.

Лорна повдигна носа на кораба и превключи управлението на жирокопите. Започнахме да се спускане с опашката напред, като се опирахме на постепенно скъсяващия се огнен стълб. Очите на Лорна бяха приковани в ехолота – той показваше плътността на

почвата под кораба. Оставиш ли такъв космически скакалец да падне на едната си страна – всичко е загубено! По онова време още не беше изобретена антигравитационната тяга. Всичко беше много примитивно. Но сегашната пък младеж не познава нашия плам, нашата решителност!

За Венера няма какво много да се разправя. Тя и тогава беше също такава неприветлива и за нищо негодна планета, както и сега. Като се изключи това, че някъде на нея се намираха кристали, за които бяхме долетели. В илюминатора нищо не се виждаше – само мъгла и мъгла. Но с помощта на радиолокацията и инфрачервените лъчи успяхме да разгледаме хълмиста местност, скали, слаба синкава растителност. Тук там се виждаха гигантски дървета. Наложихме се търпеливо да чакаме дванадесет часа, докато почвата под нас изстине и престанат химическите реакции в сместа от свързан и свободен азот, азотна киселина, амониев нитрат, озон и вода, предизвикани от нашето кацане. По-голямата част от екипажа спеше. Но Слоупс дори не подремнал. Ходел от апарата за инфрачервени лъчи до радиолокатора, надзъртал ту от едната, ту от другата страна, от дясно и от ляво, от горе и от долу. Стърчал дълго пред запотените от мъгла илюминатори, напрегнато се вглеждал във вихрушката от горещи реагиращи газове, само и само да зърне унилия и нелеп пейзаж. Слоупс после разбуди и нас.

– Ломотяни! – развълнувано извика той. – Елате да видите! Капитан Ригз! Капитан Ригз!

Беше възбуден като десетгодишно хлапе и трябва да призная, зарази и нас. Струпахме се пред екраните.

На двеста метра от кораба иззад скалите и синкавите храсталаци изскочиха някакви фигури. И въпреки че бяхме доста подготвени, само ахнахме и извърнахме глави: ломотяните бяха доста по-едри от хората. Кой знае защо не очаквах това. А останалото... Още помня жълтите им кучешки зъби, злите червени очи и сивозелените люспи. Като че ли и сега ги виждам, и не ми се иска да ги описвам по-подробно.

– Включете звука! – каза капитанът.

Отидох в радиокабината и включих усилвателя. После включих външния микрофон и усилих мощта на радиоуредбата. Корабът се изпълни с шумовете на планетата, напомнящи бучене и свистене на вятър, което ни учуди, тъй като мъглата изглеждаше неподвижна. Към тези шумове се прибави още някакъв, идващ отдалеч и променлив като птиче писукане или цвърчене. Но всичко това се заглушаваше от странни звуци – от отвратителното лomotене на ломотяните, заради което бяха получили и прякора си. Това беше див, дрезгав, несекващ нито за миг рев. Той поглъщаше цялата гама от останали звуци и се отличаваше от неспирното бърборене на маймуните само по това, че изглеждаше по-смислено.

– На електронното табло! – кресна капитанът. – Донесете снаряжението и костюмите! Спаркз да застане пред командното табло! Щурманът да наблюдава екраните! Четирима доброволци за излизане. Да вървим!

Съвсем не искам да омаловажавам храбростта на хората от космичната служба. Бих желал да напиша, че всички, които бяха на борда тракнаха токове и отсякоха: „На ваше разположение, сър!“ От друга страна, когато ви разказвах как хората от кораба „Към

звездите" не можали да понесат вида на ломотяните и побягнали, аз, изглежда ви обясних, че в такива обстоятелства това не е нещо позорно. Ригз извика четирима доброволци. Явиха се двама: Пурчи, на когото всичко му е безразлично – той съвсем не се превземаше – и Хони Лундквист, която, мисля, искаше с нещо да се отличи, макар че вече се отличаваше с това, че беше рядко уродлива. Колкото до мен, то за мое удоволствие беше ми заповядано да се грижа за радиотелефонната уредба, тъй че не се наложи да избирам. А що се отнася до другите, които не се отзоваха, не мога да ги обвинявам. Даже и Слоупс, макар че както и преди мислех, че не би било зле да го пуснем срещу двама-трима гладни ломотяни – тъй, просто за смях.

Ригз нищо не каза. Съблече се и се вмъкна в космическия костюм. Другите двама последваха примера му. Останалите им помогнаха да намъкнат плътно прилягащите костюми и да закрепят кълбовидните прозрачни шлемове. Провериха подаването на въздуха и системата за свързка. После отидоха към вътрешната врата на въздушния шлюз. Аз я отворих.

– Ще установим контакт с тях – с каменно лице произнесе Ригз. Гласът му сякаш излизаше от високоговорител, а не от него самия. Това звучеше някак непривично и тревожно. – Ще опитаме отначало с мирни средства. Затова отиваме без оръжие. Впрочем, за всеки случай взимам със себе си малък пистолет. Единият от вас ще върви до мен, другият – зад мен. Ще застанем до самия кораб. В никакъв случай не бива да допуснем да ни отрежат пътя към кораба: Проверете свързката!

– Слушам да проверя свързката – ревно Пурчи.

– Слушам да проверя свръзката – прошепна Хони Лундквист.

Капитанът влезе в шлюза, двамата след него. Аз затворих вътрешната врата на шлюза и с помощта на телеуправление отворих външната. Всички, които останаха на борда се спуснаха към екраните.

Ломотяните – те бяха двадесет или тридесет – не се отдалечаваха от храстите. Ние още не виждахме нито капитана, нито двамата доброволци, но ломотяните безспорно ги забелязаха. Тълпата се понесе напред и, кълна се, старите ми очи не са виждали в живота си по-страшно зрелище. По радиотелефона чух гласа на Пурчи: „Ох!“ и на Хони: „Ах!“. Капитанът произнесе с несигурен глас: „Без паника!“ Чух зад гърба си глух удар: бе припаднала Бети Ордуей. Нямах време да се занимавам с нея, върнах се при екраните.

Като по команда основната маса ломотяни спря на склона, който се простираше между нас и храстите. Трима се запътиха към нас, единият вървеше напред, двамата отзад. Останалите нададоха такъв отчаян рев, че дори гигантските дървета се заклатиха. В тази минута капитанът се придвижи малко напред и ние го видяхме. Хони и Пурчи вървяха след него. Спряха се. Спряха и тримата ломотяни. Колкото и да е невероятно, шумът в тълпата на върха на хълма се удвои. Нищо друго не можех да сторя, само понамалих външните шумове. Не можех да понасям този рев. Лорна ми благодари. Слоупс изтриваше лицето си с носна кърпа, като продължаваше да гледа към екрана, за да не пропусне нещо.

Моментът беше особено напрегнат, но би било неправилно да се нарече затишие. Ломотенето продължаваше също така

оглушително, както и досега, но никой не помръдваше. А после всичко се разви много бързо.

Капитанът вдигна ръце, очевидно считайки това за предложение за мир. Но, ако се съди от по-нататъшното поведение на ломотяните, те бяха сметнали жеста за смъртно оскърбление. Тримата подскочиха и се втурнаха напред. Приближаваха се с огромни скокове, без да престават да реват и вият, а останалите се спуснаха след тях надолу по склона. Въпреки ужасния шум, чух как извика Хони Лундквист. Доста жалък вид имаха нашите трима в костюми на космонавти, когато наближи към тях вълната от ревящи гиганти. Един от доброволците загуби съзнание и падна. Напразно Ригз крещеше, като се обръщаше към ломотяните: „Стой, ще стрелям!“ Той вдигна лъчевия пистолет. Вторият доброволец метна на рамото си безжизненото тяло на първия и бързо заотстъпва към кораба. Ригз се прицели, гръмна и побягна, без да се обръща назад, без да види резултата от изстрела.

Слоупс – да той беше! – подскочи към лоста за управление на шлюза, прилепи нос към обзорния илюминатор, за да се увери, че и тримата са вече на борда, а после затвори външната врата. Включи въздушната помпа, за да изтласка амоняка от шлюза и пак се върна при екраните.

Ломотяните наобиколиха този, когото бе застрелял Ригз. Шумът беше дяволски. Отидох в кабината и намалих още звука, но глъчката все пак проникваше през металната обшивка на кораба.

Отвори се вътрешната врата на шлюза и влезе капитанът. Беше много бледен. След него се появиха доброволците: тежкодишащата Хони Лундквист и Пурчи, висящ на рамото ѝ.

– Загуби съзнание – без всякаква нужда поясни Хони и го хвърли в ръцете ни.

Търкулнахме го в ъгъла и пак вперихме очи в екраните.

– Тъй или иначе, но аз пречуках един от тях – промърмори Ригз.

– Не, капитане – веднага възрази Слоупс.

И наистина: неподвижно лежащият ломотянин сега седеше, като виеше и клатеше огромната си глава.

– Какво, лъчът не ги ли лови? – удиви се Ригз.

– Не, не е това – категорично заяви Слоупс, – ами капитанът го улучи право в кристали, който висеше на шията му.

Капитанът въздъхна.

– Този път навярно няма да се доберем до кристалите – мрачно предсказа той. – Никой не ми каза, че може да се случи подобно нещо. Защо вместо нас не изпратиха военен кораб?

– За да избият жителите на Венера и да заграбят украшенията им? – възмути се Лорна – явно много сме напреднали през последните хиляда години!

– Е, не бива да се гледа така на въпроса – почнах аз, но Ригз ме прекъсна.

– Ти си права, права си, Лорна! Ако не ги убедим да започнат преговори с нас, ще са необходими много години, докато узнаем как се правят тези кристали. Или поне къде ги намират. А нямаме време. Имаме на разположение най-много четири дена.

Преди шестдесет години корабът взимаше гориво само колкото му беше нужно. Запасите се определиха, като се изхождаше от най-близкото разстояние между планетите. Да напусне Венера и да гони Земята в периода на отдалечаването на планетите беше просто

невъзможно. А сега, когато имаме колкото щеш енергия, това е съвсем обикновено нещо.

Измъкнахме Пурчи от костюма и го свестихме. Всички бяхме готови да се закълнем, че е пострадал от някакво неизвестно нам оръжие. Знаехме, че никак не е лесно да го изплашиш. Всъщност, изглежда, той не е могъл да понесе шума, това е нещо съвсем индивидуално. Но в ония минути бяхме готови да припишем на ломотяните какво ли не.

Корабът се разтресе.

– Те атакуват! – развика се Гривз.

Това не беше вярно, макар че целият склон се бе покрил със страшните огромни люспести човекоподобни чудовища. Те нещо оглушително ломотеха. Много от тях бяха клекнали и биеха земята с приличащите си на чукове юмруци.

– Правят го, за да се озверят още повече! – определи Зиперлайн.

– Капитане, хайде да се чупим оттук! Не сме въоръжени за такава работа.

Ригз се замисли.

– Ще изчакаме още малко – най-сетне каза той. – В момента на старта бих искал да съм напълно убеден, че сме направили всичко възможно. Дори и да не ни остава нищо друго, освен да седим и да чакаме.

Не бях съгласен с него, по лицата на другите видях, че и те не са съгласни. Но никой нищо не каза. Корабът продължаваше да се тресе. Отидохме да обядваме.

Приблизително тринадесет часа преди да отлетим аз мрачно разглеждах на екрана сбирщината ломотяни, когато изведнъж

усетих, че някой стои зад мен. Беше Слоупс. През последните три дена никой не се интересуваше от него: всички бяхме твърде подтиснати и раздразнени, за да търсим развлечение.

– Погледай ги – промърморих аз и магнах с ръка към екрана. – Не знам все същите ли са или работят на смени, за да не стихва олелията. На мен ми изглеждат все еднакви.

Той така ме погледна, сякаш току що му бях съобщил, къде са скрити брилянтите на короната и се отдалечи без нищо да каже. После почна да се съблича. Никой не му обръщаше внимание. Преди да разберем какво точно става, той облече запасния космически костюм и почна да наглася шлема.

– Хей, Слоупс! Закъде се стягаш?

Той отвърна нещо, но аз недочух. Посегнах назад и включих радиотелефона. Слоупс повтори онова, което бе казал преди малко. Само една дума: „Излизам“. Влезе в шлюза и затвори след себе си вратата.

Ригз сърдито затрополи и излезе от командната кабина.

– Закъде ли е тръгнало това магаре! – Той се запъти към шлюза, но на вратата светеше червена лампичка, което показваше, че шлюзовата камера е отворена и че Слоупс е излязъл. – Съвсем се е побъркал – викна Ригз и грабна микрофона ми. – Слоупс! – загърмя той.

Аз бързо натиснах копчето. Зачу се гласът на Слоупс много по-спокоен и ясен, откогато и да било по-рано.

– Да, капитане?

– Връщай се назад!

– Ще опитам да отида за кристали.

– Изглежда, смъртта си търсиш. Връщай се – това е заповед!

– Извинете, капитане – лаконично отвърна Слоупс. Ние с Ригз се спогледахме изумени, но преди още разгневеният и пръскащ слюнки капитан да каже нещо, Слоупс спокойно продължи: – Имам една идея по отношение на ломотяните и само аз съм способен да я проверя.

– Ще те пречукат! – викна Ригз.

– Така и ще стане, ако не изляза прав – със спокоен глас продума Слоупс. – А сега, ако нямате нищо против, ще се изключа: трябва да помисля.

Ригз пое дълбоко въздух, но веднага забеляза, че индикаторът за радиовръзка със Слоупс на таблото мигна и угасна. Капитанът изруга.

Всички се скупчихме пред екраните, на които се виждаше как Слоупс се отдалечава от кораба.

– Само той бил способен! – прихнах аз. – Какво ли ще е това, дявол да го вземе, на което само той бил способен?

– На човешко отношение – забеляза Лорна.

Аз не разбрах какво искаше да каже.

Тя беше бледна и не откъсваше очи от екрана.

Щом ломотяните видяха Слоупс, развиха бясна дейност. Цялата тълпа се втурна напред, настъпвайки се един друг, всеки се стремеше по-скоро да стигне до него. Трима или четирима от най-бързокраките дотичаха до него, като виеха и тракаха със зъби. Изглежда, искаха да се полюбуват на безпомощността му. Тичаха наоколо му, скачаха и нареждаха с глас, като от време на време клякаха и удряха с юмруци по земята. Изведнъж един от тях грабна

Слоупс, вдигна го високо над главата си и затича с него нагоре по склона. Тълпата се отдръпна да му стори място, после се юрна след него и цялата компания изчезна в синкавите хрусталаци.

– Ето ти нов начин за самоубийство! – прошепна Пурчи. Хони Лундквист захлипа.

– Това не е самоубийство – каза Лорна. – Това е убийство. И вие го убихте!

– Кой? – попитах аз. – Да не би аз?

Тя избухна.

– Да, ти! Ти и всички ние. Бедният, той никога никого не обиди. Вие се отнасяхте най-подло с него. Гаврехте се с човека без нищо да ви е сторил, просто защото беше смешен. А сега той постъпи като мъж. Като истински мъж. Готов да пожертвува живота си за онова дело, в което ние се посрамахме.

– Ако е излязъл навън, за да го убият – заяви Бети Ордуей със свойствената си желязна логика, – това не е убийство, а самоубийство. Ако го е направил, за да вземе кристали, тогава не мога да разбера какво собствено е намислил.

– А пък аз не видях да гориш от желание да му помогнеш – обръщайки се към Лорна забеляза подигравателно Хони.

– Защото досега истински не съм го познавала – засрамено каза тя и си отиде.

– Трябваше да тръгнем след него – продума Гривз. Останалите се направиха, че не го чуват.

– Каквото и да се случи, стартираме в единадесет и осемнадесет – каза Ривз и отиде в щурманската кабина.

А ние продължавахме да стоим, като избягвахме да се гледаме в очите. Мнозина мислеха: „Може би наистина не се отнесохме много

добре с него, но дявол да го вземе, всъщност нищо лошо не сме му сторили!”

Всички, струва ми се, в един и същи миг забелязахме поразени, че след три дена непрестанно ломотене и удряне в земята наоколо се бе възцарила мъртва тишина. Всеки опитваше да поведе разговор, но след две-три думи млъкваше. Може би започвахме да разбираме какво е искала да каже Лорна.

Пурчи изрази общата мисъл:

– Той не е искал да се връща на кораба. Не е искал да се връща на Земята. Навсякъде се е чувствувал чужд, защото никой не се опита да го приеме в своя кръг. Не е чудно, всичко да му е опротивяло!

През следващите десет часа едва ли бяха произнесени петдесетина думи, разбира се, като не смятаме служебните разговори.

Час и половина преди да отлетим чухме, че ломотяните се връщат.

– Пак им се е дощяло да плюскат! – каза някой.

Включих екраните. Храсталаците гъмжаха от ломотяни; те се движеха на тълпи към кораба.

– Капитане! – викнах аз. – Не е ли време да потегляме? Да им опърлим люспите.

– Затвори си устата! – възмути се Лорна. Тя говореше шепнешком, но уверен съм, че се чуваше в целия кораб. – Те носят обратно Слоупс!

Беше права! Наистина, тя беше права!

Прегърнал за шията тичащия ломотянин, леко посинял, – кислородът му вече се свършваше – и все пак усмихващ се широко,

Слоупс стигна до кораба, заобиколен от стотици люспести чудовища. Ломотянинът, който го носеше, коленичи и Слоупс слезе на земята. Той махна с ръка и не по-малко от петдесетина ломотяни коленичиха и почнаха да удрят с юмруци по земята. Слоупс уморено се запъти към кораба и четирима ломотяни, които носеха на главите си по един огромен вързоп, тръгнаха след него.

– Люкът отворен ли е? – досети се да попита някой.

Проверих: беше отворен. Откъм люка допитаха глухи звуци, после сякаш нещо тежко падна. Веднага се зачу такова гръмогласно лomotене: мислехме, че ще ни се пръснат ушите. После червената лампичка угасна и забуча въздушната помпа. Най-сетне вратата се отвори. Блъскайки се един в друг ние се спуснахме да сваляме шлема и костюма на Слоупс.

– Искам да ям – каза той, – и ужасно съм уморен. И навярно за цял живот ще остана глух.

Разтрихме го, увихме го и нахранихме с топла супа. Докато се грижехме за него, той заспа. Наближи време да стартираме. Завързахме Слоупс за койката, закрепихме четирите му вързоба, дадохме няколко леки експлозии, за да разпъдим ломотяните и се понесохме към звездите.

Във вързопите имаше осемстотин деветдесет и два великолепни кристала. На обратния път ние така се стараехме да възнаградим Слоупс за всичките му мъки, че почнахме да се ревнуваме един друг. А Слоупс работеше като бесен над кристалите. Отначало той само повтаряше, че е абсолютно необходимо да се научим да ги синтезираме. Ние му помагахме и малко по-малко узнавахме някои подробности от историята с кристалите. Колкото повече напредваше в изучаването на сложната структура на кристалите,

толкова повече нови неща научавахме. И когато стигнахме на Луната, вече знаехме какво се беше случило.

– Вие имате невярна представа за ломотяните – каза Слоупс. – Хората имат един ужасен недостатък: боят се от всичко, което не разбират. Това е твърде естествено. Но защо когато срещнат странно живо същество и останат поразени от вида му, те си въобразяват, че то непременно ще ги нападне?

Представете си, че сте малко животинче, да кажем катеричка. Скрили сте се под масата, събирате трохички от бисквитите и се занимавате със своята си работа. В стаята седят петима или шестима души и един от тях разправя някаква интересна история. Най-сетне стига до солта на интригата и всички избухват в смях. А какво прави бедната катеричка? Тя чува само, че животните на масата надават страшен рев и едва не умира от страх.

Точно същото става между хората и ломотяните. Само че, в случая, за разнообразие хората са в ролята на катеричката.

Някой не се сдържа:

– Да не искаш да кажеш, че тези полугущери, полумаймуни са се присмивали на нас?

– Ето, виждате ли – продума Новият Слоупс. – Колко лесно се обиждаме! Да, аз исках именно това да кажа. Човешките същества са най-смешното нещо, което някога са виждали ломотяните. Когато излязох при тях, те ме отнесоха в селището си, извикаха всички съседи и си устройоха забавление. Каквото вършех, всичко ги забавляваше. Махна с ръка – те се кискат. Седна на земята – те примират да се смеят. Затичам, подскокна, те се превиват от смях.

Изведнъж той остави работата си и запита много искрено:

– Неприятно ви е да слушате, нали? Според вас никой няма право да се присмива на човека, така ли? Той трябва да си остане цар на Вселената, изпълнен с достойнство и сила? Непростимо е човекът да бъде смешен – освен ако той сам поиска това, нали? Тогава, позволете ми да ви кажа нещо: ломотяните събудиха в мен едно чувство, което досега никой човек не можа да направи – чувството, че принадлежа към човечеството. Това, което изпитахте вие, когато ломотяните кискайки се за първи път се втурнаха към вас, аз съм изпитвал цял живот. И това повече няма да се случи. Във всеки случай, не с мен. Защото благодарение на ломотяните сега знам, че всичките вие самоуверени горделивци сте не по-малко смешни от мен.

Ломотяните са кротки и признателни същества. Случилото се ги забавляваше и те ме обсипаха с подаръци. Когато разбраха, че кристалите ми харесват, изтичаха и ми донесоха повече, отколкото можех да нося. Аз също съм им благодарен. И ще се погрижа занаят пред тези кристали да се произвеждат на Земята, при това толкова евтино, че да не е нужно повече да се изпращат за тях експедиции на Венера. Нима не виждате колко важно е това? Ако човекът още веднъж се стълкнови със същества присмиващи му се, той всичките ще ги изтреби.

Ако поразмислим, може би не трябва да обявяване Слоупс за „най-забележителната личност на века“. Може той да не поиска историята с ломотяните да стане известна на всички. А освен това е свиня – ожени се за моето момиче.

Из Живота на хората

Научно-фантастичен разказ

Андре Мора

Глави от Всемирната история, отпечатана през
2027 година от издателството на Томбуктуския
университет

ГЛАВА СХVIII

1984 – извънредни събития на Земята

1989 – издаване на трактата „Животът на хората“ на Уран

2012 – първото земно издание на превода „Животът на хората“

Когато в края на 90-те години на ХХ век между Земята и по-голямата част от другите планети се установиха дружески отношения, учените на Земята пожелаха да сравнят своите теории и хипотези с теориите на колегите си от другите светове. Това съпоставяне се сблъскваше понякога със значителни трудности, тъй като забележителните физици на Венера, Юпитер и Марс, както е известно, не възприемат нито светлинните, нито звуковите сигнали и живеят в свят на особени лъчения, за които ние нищо не знаехме. Но теорията на сетивните еквиваленти бързо се разви и днес, в 2021 година вече можем да преведем на земния език практически всички езици на слънчевата система, с изключение на сатурнианския.

Едно от най-интересните събития на нашата епоха беше запознаването с трудовете на учените от другите планети,

посветени на нас, жителите на Земята. Хората не са и подозирали, че от милиони години естествоизпитателите на Марс, Венера и дори на Уран ги наблюдават с помощта на доста по-чувствителни уреди от нашите.

Земната наука по онова време е била много изостанала в развитието си от науките на съседните планети, освен това човешките органи не са възприемани радиоактивните излъчвания, с които са си служили наблюдателите, ето защо хората не са могли да знаят, че дори и в най-интимните моменти на живота им понякога са се озовавали в зрителното поле на някакъв небесен свръхмикроскоп.

Днес всеки образован човек може да се запознае с трудовете на учените от другите планети в Централната библиотека на Междупланетното дружество; те са особено полезни за младите хора, които смятат да се посветят на науката: трудовете са интересни сами по-себе си, но главно – те ни учат на мъдра скромност. Когато видиш до какви невероятни заблуждения са стигали тези висши същества, толкова мъдри и въоръжени с такива чудесни уреди, неволно се връщаш към нашите собствени тълкувания и се питаш – а не сме ли и ние гледали на животните и растенията от нашата планета точно така, както, да кажем марсианците на нас?

Особено внимание заслужава поразителният случай с уранския учен А. Е. 17, автор на книгата „Животът на хората“, публикувана за първи път през 1989 година. Преди великата война тази книга се е смятала за образцова и е била широко разпространена в съответните преводи не само на Уран, но и на Марс, и Венера. Днес

тя е вече достъпна и за нас, тъй като всред всички наши чуждопланетни братя по разум, оказа се, че уранците имат зрителни органи, сходни с човешките и поради това техният език сравнително лесно се поддава на превод.

В продължение на половин година експериментите, провеждани от високоуважавания А. Е. 17 са предизвиквали объркване по цялото земно кълбо. Разполагаме с публикуваните в земните вестници през оня период отчети за събитията, а така също със спомени на очевидци.

По-долу даваме:

а) кратко описание на събитията, регистрирани на нашата планета през оная паметна година.

б) тълкуването им и изводите, направени от прославения А. Е. 17 въз основа на извършените от него опити.

Необикновено пролет

През март 1984 година много наблюдатели по цялото северно полукълбо отбелязаха поразителни аномалии в атмосферните явления. Въпреки тихото и ясно време в определени и точно ограничени райони се извиха урагани с невероятна сила. Капитани на параходи и щурмани на самолети съобщиха в Метеорологичния център, че компасите им за няколко минути без всякакви видими причини сякаш се побъркали. На много места хората забелязали нещо като сянка от огромен облак да пълзи по земята, макар на небето да нямало никакво облаче. Във вестниците се появиха интервюта с учени-метеоролози, които заявиха, че отдавна са предвиждали подобни явления, че те са били предизвикани от слънчевите петна и че всичко ще се нормализира, когато настъпи

равноденствието. Но ето, то настъпи, а събитията взеха още по-необясним характер.

Трагично произшествие в Хайд-парк

През третата неделя на април много мъже и жени се тълпяха, както обикновено, край Мраморната арка, за да послушат ораторите. Изведнъж всички видяха над главите си нещо като сянка, сякаш между Слънцето и Земята се бе появила тайнствена преграда. След няколко секунди на около триста-четиристотин фута от оградата, нейде в центъра на парка, почвата внезапно се издигна. Дърветата бяха изскубнати с корени, хората повалени и затрупани с пръст, а ония, които стояха извън зоната на катаклизма, с ужас и недоумение видяха, че в земята се е появила огромна яма дълбока най-малко триста фута, като изхвърлената пръст е образувала до нея хълм със същата височина.

На другия ден, когато почна разследването един от полицаите даде следните показания:

„Всичко изглеждаше така, сякаш някакъв гигант бе копнал земята в средата на парка с огромна лопата. Да, сякаш някой бе забил в земята лопата и изсипал пръстта, защото в единия край ръбът на ямата беше гладък, а в другия, където се бе появил хълмът, пръстта беше рохкава, свличаше се и от нея се подаваха глави и разсечени тела.“

Около триста души, разхождащи се из парка, бяха погребани живи. Ония, над които пластът пръст се оказа по-малък, успяха макар и с мъка да се измъкнат на повърхността. Някои от тях, побъркали се от внезапното силно изживяване, с дивашки викове се втурнаха надолу по склона от рохкава пръст. И тогава на върха на

хълма се появи фигурата на проповедника на Армията на спасението, полковник Р. У. Уърд, който с поразително присъствие на духа, изтърсвайки пясъка от косата и дрехите си, извика:

– Аз ви разправях, братя! Вие се покланяхте на лъжливи богове и ето истинският бог се разгневи на своя народ и тежката десница на господ-бога ви нанесе удар...

И действително, това необикновено явление толкова приличаше на божи съд от Свещеното писание, че дори мнозина върли скептици от присъстващите мигновено повярваха и от този ден започнаха строго да изпълняват всички предписания на църквата.

Това произшествие накара мнозина да променят мнението си за лондонската полиция. Дванадесет полицаи се втурнаха към мястото на катастрофата и мъжки се заеха да изравят затрупаните. Някой веднага бе съобщил по телефона на военните власти и пожарната служба, полицейският комисар Кларкуъл пое ръководството на спасителните операции и само след четири часа Хайд-парк прие отново нормалния си вид. За съжаление, двеста души все пак загинаха.

Учените, опитвайки се да обяснят катастрофата, даваха най-противоречиви тълкувания. Като се изключи теорията за свръхестествено вмешателство, версията за земетресение изглеждаше най-разумна, но и тя бе отхвърлена, понеже нито един сеизмограф не бе отбелязал трясък. Въпреки това широката публика беше напълно удовлетворена, когато експертите заявиха, че, изглежда, все пак е било земетресение, но земетресение от съвсем особен вид, което те нарекоха „вертикален хълмообразуващ сеизмичен взрив“.

Къщата на авеню „Виктор Юго“

Катастрофата в Хайд-парк бе последвана от много други аналогични произшествия, на които обаче не бе обърнато достатъчно внимание, понеже нямаше човешки жертви. В различни райони на Земята също така внезапно се появяваха странни хълмове, надвиснали над дълбоки ями със стръмни, гладки стени. Някои от тия хълмове са се запазили и до днес. Но тайнствената лопата, явно уморила се да разравя земята в безлюдни местности, за съжаление, се зае с жилищата на хората.

Към пладне на 24 април странен шум изненада всички парижани, намиращи се по това време в района между Триумфалната арка и булевардите „Великата армия“, „Марс“ и „Анри Мартен“. Едни свидетели сравняват този шум със стърженето на трион, а други – със съскането на много тънка, но мощна струя пара.

Хората, намиращи се в момента срещу къща номер 66 на авеню „Виктор Юго“, видяха как огромна полегата пукнатина разрязва зданието; къщата се разтърси, заклати и внезапно цялата ѝ мансардна част, където се помещаваха стаите за прислугата, рухна, сякаш от чудовищен удар. Живеещите в долните етажи наизскачаха изплашени по прозорците и балконите. Зданието беше буквално разрязано на две, но долната му част за щастие не се срути. Когато спасителите се изкачиха по стълбите до пукнатината видяха пред себе си равен, полегат разрез направен от някакво неизвестно оръдие. Сякаш невидим бръснач бе минал по права линия през дървеното стъпало, през метала на перилата и килимената пътека. Всичко, изпречило се на пътя му – мебели, килими, картини, книги – всичко беше разрязано също така акуратно. По чудо нямаше

жертви! Стаите за прислугата бяха празни, защото беше време за обед. Само на четвъртия етаж спеше девойка. Креватът ѝ бе разсечен по диагонал, но разрезът бе минал на милиметър от краката на прислужницата – я не почувствувала никаква болка, само кратък удар като от електрически ток.

И това произшествие получи най-различни обяснения. Пак се появи сеизмичната версия. Впрочем, някои вестници обвиниха архитекта и собственика на къщата, че са използвали недоброкачествени строителни материали.

Странни премествания

Както и катастрофата в Хайд-парк, произшествието на авеню „Виктор Юго“ бе последвано от редица други подобни произшествия. За тях няма да разказваме, само ще отбележим, че подобна закономерност трябваше според нас да убеди постепенно наблюдателните хора, че зад всичко това стои някаква зла воля, преследваща съвсем определена цел.

През следващите два месеца – от началото на май до края на юли – цялата планета бе разтревожена от нови странни събития. Първата жертва беше една млада негърка от Хардфорд, щата Кънектикът. Тя излизала от къщата, където работела като прислужница и изведнъж полетяла нагоре, надавайки ужасни викове. Пощенският раздавач – единствен свидетел на произшествието – видял как тя се издигнала на височина приблизително сто метра, а после паднала долу и се разбила. Раздавачът заяви, че не забелязал по небето никакъв летателен апарат. Втората жертва беше един митничар от Кале: свидетели видели как се издигнал също така вертикално нагоре във въздуха и

с огромна скорост се понесъл към Англия. След няколко минути го намериха на крайбрежните скали близо до Дувър; беше мъртъв, но по тялото му нямаше никакви външни повреди. Можеше да се помисли, че е бил спуснат внимателно на мястото, но лицето на митничаря беше посиняло като на обесен.

После настъпи периодът на тъй наречените „успешни премествания в пространството“. Първият човек, пристигнал жив и невредим в крайния пункт на въздушното пътешествие, беше един скитник. Невидимата ръка го сграбчила в момента, когато просел пред входа на Парижката Света Богородица и след десет минути го спуснала насред Пикадили пред краката на изумен полицаи. На скитника му се сторило, че го пренасят по въздуха в някаква затворена кабина, в която не прониквал нито вятърът, нито светлината. Хората, присъстващи на отлитането, забелязали, че още щом се откъснал от земята той изведнъж станал невидим.

Преместванията в пространството продължаваха всеки ден в разстояние на два месеца. Когато стана ясно, че са безопасни, на тях почнаха да гледат по-весело. Невидимата ръка явно разчиташе на случая. Днес изборът ѝ се спираше на девойка от Деновър, щата Колорадо, която се озоваваше нейде в приволжската степ, утре тя пренасяше зъболекар от Сарагоса в Стокхолм. Най-голям шум вдигна преместването на достопочтения господин Марк Лефо, председател на френския сенат, който посред бял ден изчезна от Люксембургската градина и се озова на брега на езерото Онтарио. Той използва случая да пообиколи Канада, а после се върна в Париж, посрещнат тържествено на гарата при Булонската гора. По-

късно тази неочаквана реклама изглежда доста допринесе за избирането му за президент на републиката.

Трябва да отбележим, че след всички тия премествания неволните пътешественици кой знае защо се оказваха нацапани от главата до краката с някаква червеникава течност. Но това беше единствената неприятна последица от безобидните приключения. След около два месеца преместванията в пространството се прекратиха, като отстъпиха място на още по-странни събития, които започнаха със забележителното произшествие с две съпружески двойки.

Епизодът с двете съпружески двойки

Едната съпружеска двойка живееше в малка къща близо до Париж, в Ньои. Мъжът, Жак Мартен, преподавател в лицей Пастьор, въпреки младостта си беше много образован и даже бе написал забележително биографично изследване за Пол Моран. Съпружите Мартен имаха четири деца.

На трети юли към полунощ мадам Мартен тъкмо заспивала, когато изведнъж чула съскащото свистене, за което вече споменахме, после усетила лек тласък и почувствувала, че се издига много бързо нагоре. Когато отворила очи тя останала поразена: ярка лунна светлина заливала стаята ѝ; едната стена била изчезнала, а тя самата лежала на края на леглото разрязано надлъж на две. Там, където отляво преди малко се намирал мъжът ѝ, зеела бездънна пропаст, над която блещукали звезди. Ужасена, мадам Мартен се отдръпнала към оцелелия край на леглото и с учудване забелязала, че креватът не се прекатурва, въпреки че се държал само на два крака. Впрочем, колкото и да е странно, това

донякъде я успокоило. Тя усетила, че издигането престанало, но цялата половина на стаята заедно с нея продължавала да се носи с невероятна скорост на някъде по права линия. После усетила, че сърцето ѝ се свива, също като че се спуска много бързо с асансьор и разбрала, че пада. Мадам Мартен зажумяла, очаквайки смъртоносния удар. Но вместо удар последвал слаб тласък и когато отново отворила очи, нищо не видяла. В стаята било тъмно. Но да дадем думата на самата мадам Мартен:

„Изглежда, пропастта до мен се бе затворила. Повиках мъжа си, исках да му разкажа какъв страшен сън сънувах. Цялата се тресях. Напипах ръката на мъжа си и изведнъж чух нисък непознат глас: „О, скъпа, колко ме изплаши!“ Говореше се на английски! Отдръпнах се, затърсих ключа, за да запаля електричеството – и не можах да го намеря. „Какво има?“ – попита непознатият пак на английски. Тогава той запали лампата. Видяхме се и двамата извикахме. До мен в леглото лежеше разчорпен млад англичанин с малко носле, късоглед, още полусънен, в синя пижама. Погледнах – между нас по средата на леглото имаше пукнатина: дюшекът, чаршафът, юрганът – всичко бе разрязано на две: и едната половина на леглото бе с пет-десет сантиметра по-ниска от другата.

Когато съседът ми се опомни, въпреки чудноватото положение, той се прояви като истински джентълмен – оттогава имам коренно различно мнение за англичаните. След кратко, но съвсем естествено объркване, той се обърна към мен така непринудено и учтиво, сякаш не седяхме в един креват, а в гостна. Представих му се на английски. Той се казваше Джон Греъм. Къщата му, както ми обясни, се намирала в Ричмонд. Когато се огледах, забелязах, че

заедно с мен тук се бе преместила и половината от моята спалня: веднага познах прозореца с вишневите завеси, големия портрет на мъжа ми над скрина, малката масичка с книги до леглото; дори часовникът ми лежеше върху книгите. Но другата половина на стаята ми беше непозната – това беше половината от спалнята на мистър Греъм. Там, на нощното долапче до леглото стоеше снимка на много симпатична жена и на четири деца, имаше списание и пакет цигари. Джон Греъм дълго разглежда и мен, и обстановката, с която се бях появила, после съвсем сериозно попита:

– Как се озовахте тук, мисис Мартен?

Обясних му, че и аз самата нищо не разбирам, посочих му големия портрет над скрина и казах:

– Това е мъжът ми.

Той направи същото и каза:

– А това е моята жена.

Тя беше очарователна и аз с тревога си помислих, че сега моят Жак навярно я държи в обятията си. Попитах:

– Как мислите, дали половината от вашата къща се е пренесла във Франция, щом половината от моята се е преместила тук?

– Но защо? – попита той

Този англичанин почна да ми действа на нервите. „Защо?“ Че откъде можех да знам! Защото все пак трябва да има някаква симетрия.

– Странна история – каза той, като поклати глава. – Как е възможно?

– Не е възможно, но се случи – отвърнах му рязко аз.

И в този миг нейде отгоре, навярно откъм втория етаж се зачуха плач и викове. „Децата!“ – помислихме двамата едновременно. Джон Греъм скочи от леглото и бос хукна към вратата – към своята врата. Отвори я – плачът се чу по-силно, някой се закашля, после чух гласа на англичанина, който хем проклинаше, хем се мъчеше да успокои децата. Побързах да стана, за да се огледам. Лицето ми, както винаги, беше в ред. Оправих фризура си, после забелязах, че нощницата ми е твърде разголена и потърсих с очи пеньоара си. Но тогава си спомних, че го бях свалила в оная половина на стаята, която остана във Франция. Все още стоях и се разглеждах в огледалото, когато зад гърба ми се раздаде умоляващият глас на англичанина:

– Елате да ми помогнете!

– Разбира се, разбира се – казах аз. – Но по-напред ми дайте пеньоара и пантофите на жена ви.

Той ми подаде своя халат и ме заведе в детската стая. Дечицата бяха великолепни, но имаха коклюш. Особено мъчително кашляше най-малкото, прелестно русокосо момченце. Взех го на ръце и то се сгуши в прегръдките ми.

Останахме няколко часа при децата в мъчителна тревога: той мислеше за жена си, а аз – за мъжа си. Попитах го, не трябва ли да позвъни в полицията. Той опита, но телефонът се оказа прерязан. Радиото не работеше: антената беше също прерязана. Когато се разсъмна, мистър Греъм излезе на двора. Децата бяха заспали. След няколко минути англичанинът се върна и ми каза, че заслужава да погледна фасадата на къщата им. И прав беше! Неизвестният вълшебник, сътворил това чудо, е искал да раздели

на две и да съедини две къщи с еднаква височина, с приблизително еднакво разположение на стайте и бе успял. Но нашата къща в Ньои беше тухлена, много проста, с високи прозорци, заобиколени с каменен бордюр, а английската представляваше истинска вила, боядисана в черно, с бели врати и рамки на прозорците, с широки еркери. Съчетанието на двете напълно различни по стил половини правеше доста странно впечатление – нещо като Арлекина на Пикасо.

Помолих мистър Греъм да се облече по-бързо и да изпрати във Франция телеграма, за да узнае какво се е случило с жена му. Той ми отвърна, че пощата се отваря чак в осем часа. Този флегматичен човек явно не можеше да си представи, че в такива извънредни обстоятелства можеше да разбуди телеграфиста, без да се съобразява с някакви правила. Настоявах, но безуспешно. Единственото, което ми отговаряше, беше:

– Пощата се отваря точно в осем часа.

Най-сетне в седем и половина, когато англичанинът все пак се намери да излезе, видяхме пред къщата един полицаи. Той с изумление разглеждаше фасадата и ни подаде телеграма от префекта на Парижката полиция. Префектът питаше тук ли съм и съобщаваше, че мисис Греъм е жива и здрава и се намира в Ньои...

Едва ли е необходимо да цитиране целия разказ на мадам Мартен, трябва само да кажем, че мисис Греъм се грижела за децата също така, както мадам Мартен за малките англичанчета, че двете съпружески двойки бяха очаровани от запознанството си и останаха близки приятели до края на живота си.

Серията от тъй наречените „съставни къщи“ беше дори по-масова от серията „премествания в пространството“. Повече от сто двойки бяха преместени по аналогичен начин и това стана любима тема на романистите и режисьорите. На широката публика особено допаднаше наличието в тези случаи на известна пикантност. Освен това публиката много се забавляваше от ситуацияите, когато кралица се събуждаше в леглото на полицай, а балерина – до президента на Съединените щати. После тази серия внезапно се прекъсна, за да отстъпи място на нови събития. Сякаш тайнствените същества, забавляващи се да се месят в живота на хората, бяха капризни, непостоянни и бързо се насищаха на игрите си.

Клетката

В началото на септември невидимите същества, чието могъщество по това време беше известно на всички, почетоха с вниманието си най-знаменитите учени на Земята. Дванадесет души, повечето физици и химици, прославили се с изключителни постижения в науката, бяха грабнати едновременно от различни градове на най-напредналите страни и пренесени на една поляна в гората Фонтенбло.

Група младежи, дошли в гората да се катерят по скалите, забелязали няколко възрастни мъже да скитат смутени по една поляна сред дървета и камъни. Младежите видели, че хората са в затруднение и поискали да се приближат до тях, за да им предложат услугите си, но с изумление открили, че пътят им прегражда невидима, но съвсем непреодолима стена. Опитали се да я заобикалят, и се убедили, че невидимото препятствие обкръжава цялата поляна. Някои от младежите познали един от

учените – той им бил професор. Те го повикали, но изглежда той нищо не чувал: звуците не проникнали през преградата. Знаменитите учени били изолирани като животни в клетка. Един от младежите съобщил на властите за случилото се и към пладне в гората Фонтенбло заприиждали любопитни. По това време учените вече проявявали безпокойство: всички били хора на преклонна възраст. Те скитали уморени край невидимата стена, викали нещо, а когато се убедили, че не ги чуват, почнали да дават знаци да им донесат храна.

Сред зрителите имало няколко офицери и, на единия му хрумнало да спуснат храна с вертолет. След два часа в небето се чуло бръмчене на мотор и летецът, спускайки се ловко, хвърлил пакет с храна точно над поляната. Но когато пакетът с храната стигнал на двадесетина метра от земята, изведнъж подскочил и увиснал във въздуха. Кръглата клетка имала плосък покрив от същото невидимо силово поле.

Когато почнало да се стъмнява, учените изпаднали в отчаяние. Те обяснили със знаци, че умират от глад и че им е студено. Но разтревожените зрители с нищо не могли да им помогнат. „Нима тези изключителни умове ще загинат пред очите ни?” – с тревога се питали те.

При първите лъчи на слънцето зрителите забелязали, че невидима ръка била окачила в центъра на „клетката” хвърления от вертолета пакет с храна. Той се люлеел на връвчица на пет метра от земята, а до него висяло въже, което стигало чак да земята. Всеки млад човек без усилие би успял да се покатери по въжето и да вземе пакета, в които била спасителната храна. За нещастие,

малко вероятно било някои от учените мъже – най-младият бил на около седемдесет години – да може да извърши това сложно гимнастическо упражнение. Зрителите видели, как учените се приближават до въжето, сякаш опитват силите си, но по-далеч не стигнали.

Така изминал вторият ден, настъпила нощта. Зяпачите постепенно се разотишли. Към полунощ един студент решил да провери не е ли изчезнала невидимата стена. За свое голямо изумление той открил че нищо вече не прегражда пътя му към учените. Жестоката сила, забавляваща се с хората цели две денонощия, най-сетне благоволила да пусне пленниците си. д

Такива бяха главните събития през оня период. Тогава те ни се струваха необясними, но сега ние знаем, че това е било период на експерименти, провеждани от планетата Уран. По-долу публикуваме извадки от трактата на знаменития урански учен А. Е. 17. Читателят не бива да забравя, че трябваше да търсим земни значения на уранските думи, затова преводът не може да се смята за точен. Годината на Уран трае доста повече отколкото на Земята, но ние се постаряхме да подредим всички данни според земно време. Освен това уранците използват за обозначение на хората термин, означаващ приблизително „двуноги безкрили“. Но това твърде усложняваше изложението и ние навсякъде пишем просто „хора“. Също така странната дума, с която те назовават нашите градове, ние заменихме с термина „човешки мравуняк“, който според нас доста точно отговаря на създалата се у чуждопланетните наблюдатели представа за нас. И накрая, нека читателят не забравя, че макар уранците да имат сходни с нашите органи на

зрение, те не възприемат звука. Помежду си уранците общуват посредством специален орган, състоящ се от набор миниатюрни разноцветни светещи телца, които светват и гаснат в различни комбинации. Когато установили, че хората нямат подобен орган и понеже нямали никаква представа за звуковата реч, уранците естествено решили, че ние не сме способни да разменяме мисли.

В тази глава ние ви предлагаме само няколко малки откъса от трактата на А. Е. 17. „Животът на хората“.

Из „Животът на хората“. Трактат на академик А. Е. 17

Когато разглеждаш малките планети, например такива като Земята, с обикновен телескоп, можеш да различиш по повърхността им големи петна с доста по-неясни очертания, отколкото на езерата или моретата. Ако се наблюдават тези петна по-дълго време, не е трудно да се установи, че в продължение на няколко земни столетия те се разширяват, достигат максимална големина, а после се свиват и съвсем изчезват. Мнозина наблюдатели свързват това явление с някакво заболяване на почвата. Всъщност, то поразително напомня появяването и разнасянето на отоците по тялото. Но след изобретяването на ултрателемикроскопа успяхме да установим, че имаме работа с натрупване на живи организми. с първите несъвършени още уреди ние различавахме само смъртно гъмжило от същества, нещо като трептяща слуз, което доведе даже такъв превъзходен изследовател като А. 33 до извода, че тези земни колонии се състоят от същества слети в един организъм. Но съвременните уреди веднага ни дадоха възможност да различим отделни живи същества и дори да проследим движението им. Петната се оказаха огромни гнезда, които до известна степен може

да се сравняват с нашите урански градове; ние ги нарекохме „човешки мравуняци“. Тези мравуняци гъмжат от миниатюрни същества – хора. Това са безкрили двуноги бозайници, покрити с редки косми, повечето снабдени с изкуствен епидермис. Дълго време се считаше, че те сами отделят тази допълнителна кожа от жлезите си. Но след продължително наблюдение можах с увереност да отхвърля тази хипотеза: всъщност обитателите на Земята, подчинявайки се на могъщ инстинкт, събират кожи от някои животни и растителни влакна и ги полепват по себе си, за да се защитават от студа.

Не случайно употребих думата „инстинкт“ – искам още от първите страници на моя трактат ясно да изразя отношението си към въпроса, който въобще никога не биваше да се поставя, но въпреки това напоследък се обсъжда с неподобаващо лекомислие. Странна мода се появи у нашите естествоизпитатели от младото поколение: някои от тях допускат у тези земни организми наличието на разум, сходен с нашия! Нека други доказват абсурдността на подобни „теории“ – това не е моя специалност. В книгата си аз ще ви покажа, колко са несъстоятелни тези възгледи от научна гледна точка.

Напълно обясними са вълненията и ентузиазмът, обхванали наблюдателя, когато, разглеждайки за първи път нещо подобно на слуз, изведнъж започва да различава отделни същества и дори сценки от живота им. Виждахме дълги улици, по които обитателите на Земята се движеха в различни посоки, спираха се и като че ли дори разговаряха; виждахме малки индивидуални гнезда, в които салецът и самката се грижеха за своята челяд. Виждахме

придвижвания на армии, строители по време на работа... Но за да се изучават научно психическите качества на тези животни не е достатъчно обикновено наблюдаване на случайни явления. Извънредно важно е да се създадат най-благоприятни условия за наблюдение и не по-малко важно е тези условия да бъдат колкото се може по-разнообразни. С други думи, необходимо е да се проверят предположенията с експерименти, защото науката се опира само на твърдо установени факти.

И ние се постаряхме да направим точно това, чрез провеждане на цяла серия от разнообразни опити. Но преди да пристъпя към изложението им, искам читателите да си представят с какви огромни трудности беше свързано осъществяването на нашия проект. Наистина, откакто почнахме да използваме VV-лъчите, експериментите на далечно разстояние бяха вече възможни, можехме да вземаме предметите, да манипулиране с тях и дори да ги пренасяне през космоса. Но за такива миниатюрни и крехки същества като хората, даже VV-лъчите бяха твърде груб и несъвършен инструмент. При първите опити ние много често убивахме животинчетата, които искахме да изследване. Чак когато създадохме предавателни устройства с извънредно висока чувствителност, ние се научихме да боравим достатъчно предпазливо с живата материя. Например, когато за първи път започнахме да пренасяне хора от една точка на земната повърхност в друга, ние не взехме предвид ниската съпротивителна сила на тези животинчета. Пренасяхме ги прекалено бързо през разреждения тънък слой атмосфера, обкръжаваща Земята и те умираха от задушаване. Наложихме се да построим истинска камера от лъчи, в

която скоростта на транспортирането не се отразяваше пагубно върху опитните животинчета. По същия начин, когато почнахме да разделяме на секции човешките гнезда и да ги пренасяне, ние не отчетохме веднага особеностите на строителните материали, използвани от обитателите на Земята. Едва в последствие се научихме да манипулиране с половинките от гнездото, като предварително ги укрепвахме със съответно лъчение.

По-долу читателят ще намери схематична карта на района на земната повърхност, където се провеждаха по-голяма част от експериментите. Обърнете внимание на двата големи „човешки мравуняка“: ние ги нарекохме „Ненормален мравуняк“ и „Нормален мравуняк“; и двете названия бяха по-късно приети от астросоциолозите.

Двата мравуняка са построени съвършено различно. Първият поразява с невероятно обърканата си мрежа от улици, докато вторият се отличава с почти геометрична планировка. Между „Ненормалния мравуняк“ и „Нормалния мравуняк“ има равна блестяща ивица, по всяка вероятност морски пролив. Най-големият мравуняк на Земята – „Геометричният мравуняк“ е построен по още по-регулиран план, но е разположен твърде далеч от първите два и отделен от тях с широка блестяща повърхност.

Първите опити

С възлнение се взирахме в очарователния миниатюрен пейзаж в екрана на ултрателемикроскопа. Бяхме насочили уреда към „Нормалния мравуняк“, избрали бяхме по-свободен участък, за да можем по-ясно да наблюдаваме реакциите на хората. Тъничките дръвчета на екрана блестяха в лъчите на пролетното слънце, а

между дърветата се виждаха много неподвижни насекоми, образуващи неправилни кръгове; в центъра на всеки кръг стоеше едно изолирано насекомо. Опитвахме се да отгатнем значението на замислената от тях игра, но не дойдохме до никакво заключение и решихме да употребим лъч. Резултатът беше поразителен. В почвата се образува дупка, някои насекоми бяха затрупани от изхвърлената пръст и тоз час всички останали се раздвижиха. Най-чудното е, че действията им изглеждаха почти разумни! Едни се спуснаха да разравят затрупаните, други изтичаха за помощ. И доста скоро причиненият от нас безпорядък бе премахнат. После още няколко пъти използвахме лъч в различни точки на земната повърхност, но вече избирахме ненаселени райони, за да не подлагаме обектите на нашите изследвания на ненужна опасност. При това се научихме да регулиране интензивността на лъча и да действуваме по-внимателно. Чак тогава пристъпихме към първата серия експерименти.

Според разработената от мен програма трябваше да вземем няколко същества от различни „човешки мравуняци“, да ги бележим и пренесем в отдалечени райони, за да определим ще съумеят ли да се завърнат в своя „човешки мравуняк“. Както вече споменах, ние се сблъскахме с непредвидени затруднения: първо, защото опитните животни умираха по време на пренасянето, и второ – защото не взехме предвид изкуствения епидермис, който си изработваха тия създания. Те необикновено лесно се освобождаваха от горната си кожа и ние веднага ги изгубвахме от погледа си щом попаднеша в чужд „човешки мравуняк“. Впоследствие ние одирахме при пренасянето горния им епидермис,

за да бележим непосредствено телата им, но щом стигнеха до „човешкия мравуняк“, животните си правеха нов епидермис.

Най-сетне асистентите ми се научиха с помощта на ултрателемикроскопа да следят опитните животни, без да ги изпускат от погледа си. Те установиха, че в 99 случая 100 от съществата се връщат в мястото, откъдето са били взети. Аз пренесох два самца от „Ненормалния мравуняк“ в най-отдалечения, тъй наречения „Геометричен мравуняк“. След десет земни денонощия моят достоен ученик Е. Т. 33, който ден и нощ ги следеше, ми съобщи, че двете опитни животни се върнали в своя „Ненормален мравуняк“. Бяха се върнали, въпреки че абсолютно не познаваха мястото, където ги бях пренесъл. Как бяха намерили пътя? Пренасянето се извършваше почти мигновено и те не са имали никаква възможност да запомнят пътя. Какво им служи за ориентировка! Естествено, не паметта, а някакъв особен инстинкт толкова чужд на нашата психология, че ние не можем нито да го определим, нито да го обясним.

Опитите с пренасянето трябваше да дадат отговор и на още един въпрос: ще бъдат ли познати върналите се индивиди от останалите? Обикновено връщането на опитните животни в гнездото предизвикваше голямо възмущение у останалите. Те обхващаха върналия се с горните си крайници, а понякога дори допираха до него устния си отвор. Наистина, в отделни случаи такива връщания предизвикваха у останалите реакция на недоволство и дори гняв.

Следващата ни задача беше да си изясним познати ли са на земните животни чувствата, свойствени на уранците, по-специално

любовта, – съпружеската и родителската. Такава хипотеза още от самото начало ми изглеждаше абсурдна: да се приеме, означаваше да се припише на земните обитатели такова съвършенство, каквото ние уранците бяхме постигнали след милиони години културно развитие. Но ученият е длъжен да пристъпи към изследванията си без предубеждение и независимо от възможния им изход.

Самците обикновено прекарваха нощта до своите самки. Помолих моите ученици да разрежат няколко гнезда по такъв начин, че да отделят самец от самката без да ги безпокоят, да съединят половинката от гнездото А с половинката от гнездото Б, а после да наблюдават дали животните ще забележат подмяната. Поръчах на сътрудниците си да намерят две гнезда с еднакви по размер килийки и еднакъв брой малки. Моят ученик Е. Х. 33 не без гордост ми показва две почти идентични гнезда, едното в „Ненормалния мравуняк“, другото в „Нормалния мравуняк“: двете се обитаваха от двойка с по четири малки. И в двата случая изкуствено разделените двойки не изразиха нищо друго освен слабо учудване в момента на събуждането и то изглежда предизвикано от тласъка при съединяването на гнездата. После, в двата случая, „двойките“ останаха заедно: нито самец, нито самката не се опитаха да избягат, а се държаха така, сякаш нищо не се е случило. Но най-поразителното беше, че двете самки – факт наистина невероятен – веднага се заеха да се грижат за чуждите малки, без да проявяват нито ужас, нито отвращение. Те явно не бяха разбрали, че това не е тяхното потомство.

Този опит беше повторен многократно. В 93 случая от 100-те, опитните „двойки“ еднакво се грижеха и за гнездата, и за малките.

Самките продължаваха сляпо да изпълняват функциите си. Можеше да се предположи, че ги обърква голямото сходство на гнездата. При следващите експерименти ние избрахме гнезда, които никак не си приличаха. Например, съединявахме половинка от жалко малко гнездо с половинката от богато гнездо. Резултатите в повечето случаи бяха еднакви. Убедихме се, че хората не са способни да различат своето собствено гнездо от чуждото.

След като доказахме по такъв начин, че в областта на чувствата обитателите на Земята не се различават от животните и че се намират в низш стадий на развитие, решихме да проверим интелектуалните им способности. Изолирахме няколко индивида в лъчева клетка и поставихме вътре храна, до която опитните животни можеха да стигнат само с помощта на все по-сложни действия. За експеримента нарочно избрахме определени индивиди, за които моят колега Х. З8 твърдеше, че уж притежават признаци на научно мислене. В приложение Б към книгата си съм изложил всички подробности на опита. Той безспорно доказва, че времето на един човешки живот е твърде ограничено, затова те мигновено загубват даже най-простите инстинкти за самосъхранение, вложени у тях по наследство и са абсолютно неспособни да измислят нещо ново, когато се сблъскват със задачи, малко по-различни от тези, които са свикнали да решават.

След дълги експерименти с отделни обитатели на Земята аз и моите ученици толкова добре изучихме тези мънички животни, че вече можехме да ги наблюдаваме в обикновения им живот, без да прибъгваме до вмешателство. Особено поучително беше да се

проследи един „човешки мравуняк“, както и направих, в продължение на много земни години.

Кога и защо обитателите на Земята са се отказали от личната си свобода, за да станат роби на „мравуняка“, ние не знаем. Може би процесът на обединяване в общества е бил предизвикан от необходимостта да се отбраняват от други същества или да се борят със стихииите.

От всички животни хората разполагат с най-малко свободно време и имат най-малко радости в живота. В големите мравуняци, особено в „Геометричния мравуняк“ трескавата дейност започва от разсъмване и не спира до късно през нощта. Ако тази дейност беше необходима, би било понятно, но хората са толкова ограничени, толкова подтиснати от инстинктите си, че продължават да се суетят и да произвеждат нещо, макар от това да нямат никаква нужда. Не веднъж и не дважд съм виждал складове на „човешки мравуняци“ да пращат от запаси и въпреки това, нейде наблизко друга група земни обитатели продължаваше да произвежда също такива предмети.

Много малко знаем за делението на хората на касти. Установено е, че някои от тези животни обработват земята и произвеждат основното количество хранителни продукти, други произвеждат изкуствения епидермис или строят гнезда, а трети явно нищо не вършат, а само бързо се движат по повърхността на планетата, хранят се и се съвокупляват. Защо първите две касти хранят и обличат третата? За мен остана неясно. Предполагам, че трябва да търсим обяснението в поразителната глупост на хората. Напълно безсмислено би било да се опитваме да разберем поведението им, ако изхождаме от нашата уранска логика. Човекът не се ръководи

от разума си. Човекът се подчинява на неосъзнати инстинкти. Забавлявах се да наблюдавам отделни екземпляри, за които любовните функции, явно бяха основен жизнен стимул. Семецът започваше със завоюването на самката, стоварваше върху себе си грижата за нея, за малките и гнездото. Но изглежда този товар му беше малък и той тръгваше да търси нова самка, за която строеше ново гнездо. Едновременните любовни връзки създаваха на нещастното животно безброй неприятности, но семецът не правеше никакви изводи и през глава се впускаше в нови авантюри.

Едно от най-поразителните доказателства за абсолютната неспособност на земните обитатели да се учат от уроците на миналото открих, когато наблюдавах ужасяващи сражения между екземпляри от един и същ вид. На Уран самата мисъл една група уранци да нападне друга, обсипвайки ги с метални снаряди или опитвайки се да ги задуши с отровни газове, повтарям, самата мисъл би изглеждала дива. В течение на няколко земни години наблюдавах как големи групи хора се сражават помежду си ту в един, ту в друг район на планетата. Понякога те се биеха открито, понякога се заравяха в земята и се опитваха от своите дупки да разрушат отсрещните дупки, обсипвайки ги с тежки парчета метал, а понякога дори си прикачваха крила, за да сразят противника отгоре. Сцените на сражения, които наблюдавахме, бяха толкова отвратителни и безсмислени, че ако тези създания имаха поне някакъв зародиш на памет не биха прибягнали до подобни методи поне докато не се сменят няколко поколения. Но дори в продължение на краткия живот на едно поколение едни и същи

индивиди, убедихме се участваха във все нови и нови безумни смъртоубийствени битки.

Още един удивителен пример за робската зависимост на хората от техните инстинкти е забелязаният от нас упорит стремеж да възстановяват „човешки мравуняци“ в определени точки на планетата, където те предварително бяха обречени на разрушение. Например аз наблюдавах как на един гъсто населен остров в течение на осем земни години всички гнезда три пъти се разрушаваха от сътресение на земната кора. За всяко разумно същество би било очевидно, че обитателите на този остров трябва да се преселят. Но земните жители не правят това. Обратно, изпълнявайки сякаш някакъв ритуал, те събират същите парчета метал и дърво и търпеливо възстановяват своя „мравуняк“, който през следващата година ще бъде пак разрушен.

Но моите противници биха могли да възразят, че колкото и абсурдна да ни се струва преследваната цел, все пак дейността на земните обитатели изглежда целенасочена, а това свидетелства за някаква ръководеща ги сила, която може да бъде само разумът.

Пак ще кажа, че тези които мислят така грешат! Суетенето на хората, обезпокоени от земетресение, както вече споменах, напомня движението на молекулите в газообразна среда. Ако проследим всяка отделна молекула ще ни се стори, че тя се движи по много сложна и чудновата траектория. Но съчетанието на много молекули свежда движението на цялата среда до най-прости елементи. Точно същото става, ако разрушим „човешки мравуняк“. Хиляди насекоми почват да се блъскат един друг, да си пречат,

проявявайки всички признаци на безпорядъчно суетене и въпреки това след известно време „мравунякът“ е построен отново.

Ето какво представлява тъй нареченият „интелект“ на хората. Щастлив ще бъда, ако моите скромни експерименти помогнат да се разсее пагубното заблуждение и да се поставят земните насекоми на онова място, което те трябва да заемат сред живите същества.

Смъртта на А. Е. 17

За щастие А. Е. 17 не доживя първата междупланетна война и по-късното установяване на дипломатически отношения между Земята и Уран, когато фактите опровергаха труда на целия му живот. До смъртта си той се радваше на почит и уважение.

Аз съм друго нещо

Научно-фантастичен разказ

Фредерик Пол

Седя на края на металния креват. За дюшек ми служи второто одеало, постлано направо върху пружината. Никак не е удобно, но мен ме очакват много по-големи неприятности.

Скоро ще ме преместят в окръжния затвор, а след известно време ще се озова в килията за осъдени на смърт. Разбира се, по-напред ще има съдебен процес, но това е обикновена формалност. Не само, че ме хванаха на местопрестъплението, но и всичко си признах.

Аз убих умишлено Лоурънс Конот, моя приятел, който ми спаси живота. Разбира се, за свое оправдание бих могъл да посоча някои смекчаващи вината обстоятелства, но съдът едва ли ще ги вземе под внимание.

Конот и аз бяхме приятели от дълги години. Войната ни раздели. Няколко години след завършването ѝ ние отново се срещнахме с него във Вашингтон, но в отношенията ни се бе появило известно отчуждаване. През това време той, както се казва, бе намерил призванието си. Много и упорито работеше над нещо, но над какво точно, криеше от мен. Аз естествено си имах свои грижи, но след като ме скъсаха на изпита по анатомия, те вече нямаха никакво отношение към науката. Трябва да кажа, че към медицината охладнях доста отдавна, още от деня, когато за пръв път попаднах в

дисекционната зала. От трупове не се боях, просто не виждах нищо привлекателно в това.

Така и не получих докторска диплома, пък и за какво ли е тя на един таен полицай, охрана на сенатор?

* * *

Не особено внушителна кариера, нали? Разбира се, не. Но аз не се срамувам от нея. Въобще човек не бива да се срамува от нищо в живота. А моята длъжност даже ми харесва. В наше присъствие, тайните полицаи, сенаторите обикновено са доста откровени, отнасят се добре към нас и ние честичко узнаваме интересни неща за това, което става зад правителствените кулиси. От своя страна ние можем да бъдем полезни на много хора – на репортерите от вестниците, които все слухтят за интересни истории; на правителствените чиновници, които понякога използват някоя изтървана по непредпазливост забележка за цяла политическа кампания; а така също и на всички ония, които биха пожелали да присъствуват на важни разисквания в галерията за посетители.

Както се случи, например, с Лари Конот. С него се видяхме случайно на улицата, побъбрихме малко, после той ме попита не мога ли да го снабдя с пропуск за предстоящите разисквания по външната политика. На другия ден му обадох по телефона, че с пропуска всичко е наред.

Той пристигна в началото на речта на държавния секретар и малките му влажни очички просто сияеха от удоволствие. И тогава неочаквано се раздаде страшен вик... Всички, естествено, още помнят тази история. Бяха трима, ония фанатици от Централна Америка, които се опитаха с огнестрелно оръжие да повлияят на

нашата политика. Двамата имаха пистолети, третият – ръчна граната. Пистолетните изстрели раниха двама сенатори и един таен полицаи. Ние с Конот стояхме съвсем наблизо. Аз се хвърлих върху мъничкото човече, което вече бе замахнало с гранатата, повалих го на земята; гранатата се търкулна встрани, исках да я уловя и когато видях, че ей сега ще експлодира, за миг се вцепених и в този момент върху нея се озова Лари...

Вестниците ни обявиха за герои. Те писаха, че Лари след като се хвърлил по корем върху гранатата, успял по някакво чудо да я измъкне изпод себе си и да я хвърли на такова място, та като експлодира да не засегне никого.

Наистина тя не причини никому вреда. Във вестниците споменаха, че от експлозията Лари загубил съзнание. И това е вярно, той действително загуби съзнание. Дойде на себе си чак след шест часа и после през целия ден се намираше в някакво унесено състояние.

На другата вечер аз го посетих. Моето идване много го зарадва.

– Ето че станахме с теб и герои – каза той приветливо.

– Лари, ти ми спаси живота – казах аз.

– Дребна работа, Дик, не заслужава да говорим за това. Аз се хвърлих инстинктивно, двамата имахме късмет, нищо повече.

– Вестниците пишат: ти си бил просто великолепен, извършил си всичко така мълниеносно, че никой не разбрал какво точно станало.

– За такава нищожна част от секундата – продума той с още по-небрежен тон, – никой и не би могъл, естествено, да успее да забележи каквото и да било.

– Аз успях, Лари.

Мъничките му очички още повече се свиха.

– Аз бях точно между теб и гранатата. Ти не би могъл да се хвърлиш нито покрай мен, нито над мен, нито през мен. И все пак се озова върху гранатата.

Той продължаваше да мълчи.

– И още нещо, Лари. Тя експлодира просто под теб, взривът буквално те повдигна. Имал си защитна броня, нали?

– Виждаш ли – след като се изкашля, каза той, – фактът, че...

– Да оставим „факта“ на мира, приятелю. Какво стана всъщност?

Той свали очилата си и смутено затърка очи.

– Не разбирам – промърмори той. – Вестниците пишат, че тя експлодирала на няколко...

– Плюй на вестниците, Лари – прекъснах го кротко аз. – Разбери, аз стоях до теб и очите ми бяха отворени.

На ръст Лари Конот беше нисък, но никога не ми е изглеждал толкова дребен както сега, когато свит на кълбо в креслото, ме гледаше с такива очи, сякаш аз бях въплъщение на Немезида.

После той се разсмя, разсмя се с такъв смях – с почти щастлив смях – че аз трепнах от изненада.

– Е добре, Дик, по дяволите тая игра на криеница: аз бях загубил съзнание, а твоите очи са били отворени... Рано или късно все ще трябва някому да призная. Защо не на теб в края на краищата?

От това, което узнах, в моята прощална бележка изпускам само една подробност, подробност, наистина, твърде съществена. За нея никой и никога не ще узнае. Във всеки случай, не ще узнае от мен.

– Естествено, аз не мога да не разбирам – каза Лари, – че рано или късно ти ще си спомниш за нашите нощни разговори в

кафенето, нашите безкрайни спорове за бога и световните проблеми. Разбира се, ти не си ги забравил.

Да, аз не бях ги забравил. Помнех много добре как безжалостно се подигравах на налудничавите му твърдения и хипотези и как той упорито ги защитаваше. Една от тях беше особено безумна. Веднъж бе започнал да ми доказва, че...

– Ти, май, тогава твърдеше – заговорих аз, като с мъка търсах думи, – че някога щяло да настъпи време, когато човешкият дух ще овладее... хм... психокинетичните сили... Че някога ние, без да прибъгваме до каквато и да било машина и без да си помръднем даже пръстите, ще можем само със силата на мисълта да пренасяме тялото си мигновено във всяко място, където пожелаем... Въобще, за човешкия дух нямало нищо невъзможно.

– Боже, колко съм бил зелен тогава – възкликна Лари и се замисли.

Оставих го да мисли. На мен самия ми беше нужно да се съсредоточа.

– Разбира се – заговори отново той, – човешкият дух сам по себе си не е способен на такива неща. Всичко, което съм ти разправял тогава, всичко е било само думи на възторжен мечтател, а не изводи на учен, проверил истинността им със стотици опити. Но в нещичко все пак съм бил прав и туй нещичко ми помогна да намеря вярното решение. Съществуват известни... да кажем технически похвати, с които човек може да насочва дейността на мисълта си така, че тя да въздейства върху обикновените физически сили, с които ние се сблъскваме на всяка крачка в обикновения си живот. Овладейал тези похвати, човекът окончателно ще победи природата.

Някакъв необикновен оттенък в гласа му и в изражението на очите му ме накара да почувствувам, че той наистина бе изтръгнал от природата велика тайна. Този път бях готов да му повярвам, дори и да не беше вчерашният инцидент в сената.

– Овладейл тези похвати – продължи той, – човек може всичко да прави. Разбираш ли, Дик? Абсолютно всичко! Да прелети през океана? За една секунда. Да обезвреди взривяваща се бомба? Ти го видя със собствените си очи. Разбира се това се постига с усилената дейност на мисълта и като всяка дейност представлява разход на енергия: никой не може да заобиколи природните закони. Затова и аз излязох за цял ден от строя. Пълното неутрализиране на голямо количество освободена в миг енергия – засега е още доста трудно нещо. Много по-лесно е например да отклониш встрани летящ куршум, а още по-просто – да извадиш от цевта патрона и да го пренесеш в джоба си, за да не се състои въобще изстрелът. Разстоянието няма почти никакво значение. Стига да поискаш, Дик – в очите му светна горделиво пламъче, – и ти ще видиш пред себе си английската корона в целия блясък на скъпоценностите й...

– А в бъдещето да надзърнеш можеш ли? – попитах аз.

Той се навъси.

– Защо е този тон, Дик, та аз говоря за сериозни неща. С шарлатанство никога...

– А да четеш мисли?

Лицето му просветна.

– Ах, ти и този разговор ли помниш? Не, това не мога. По-късно, смятам да се заема сериозно и с този проблем. Във всеки случай, сега не мога.

– Покажи ми нещо, което вече можеш – помолих аз.

Той се усмихна. Явно, разговорът ни му доставяше удоволствие и аз добре го разбирах. Много години той бе крил тайната си от всички. Десет години търсения и експерименти в пълна самота! Десет години тайни надежди и разочарования, като се почне още от неоформената идея и се свърши с деня, когато тя е станала реална действителност. Просто имаше нужда да излее пред някого насъбралите се в душата му чувства. Мисля, всъщност той се радваше, че най-сетне някой го бе изобличил.

– Да ти покажа нещо ли? Сега, да помисля – той огледа стаята и кимна: –Гледай към прозореца.

Прозорецът се отвори и пак се затвори.

– Радиоапарата – каза Лари.

Малкият апарат изведнъж оживя: чу се щракане, един от клавишите потъна, скалата светна, разнесе се музика.

– Гледай внимателно!

Музиката рязко млъкна, радиоапаратът изчезна. И тоз час пак се появи на предишното си място; изскочилият от контакта щепсел на шнура тупна на килима.

– Той беше приблизително на височината на Еверест – каза Лари, като явно се мъчеше да запази непринудения тон. – А какво ще кажеш за това...

Лежачият на пода шнур се вдигна и щепселът му се устреми към контакта, замря във въздуха за секунда и пак тупна на пода.

– Не – промени решението си Лари, – сега ще ти покажа наистина нещо сериозно. Наблюдавай радиоапарата, Дик. Ще го

накарам да работи без ток. За усилване на електромагнитните трептения е достатъчно...

Напрегнатият му поглед пак бе прикован в апарата. Миг, втори. Светна лампичката, която осветяваше скалата; от високоговорителя се зачуха първите съскащи звуци.

* * *

Аз станах от стола, който беше точно зад Лари.

Използувах телефона, той стоеше на масичката до моя стол. Ударът го улучи в тила, край ухото; той се свлече и рухна на пода. Ударих го още два пъти, за да не може да дойде на себе си през следващия час и поставих телефонната слушалка на мястото.

После пристъпих към обиск. Онова, което ме интересуваше, намерих в писалището му. Записки и изчисления. Всичко, което трябваше да знам, за да мога да върша онова, което можеше да прави той. Побра се в два-три реда, всичко друго изгорих.

Пак вдигнах телефонната слушалка и извиках полицията. Когато чух сирената, извадих служебния си пистолет и стрелях в гърлото му. Той беше вече мъртъв, когато те нахълтаха в стаята.

* * *

Съвестта ми е чиста. На съда ще се опитам да обясня мотивите на постъпката си, макар да не съм уверен, че съдебните заседатели ще ги признаят за основателни.

В онези два-три реда се обясняваше как да правя онова, което можеше да прави той, Лоурънс Конот. Всеки, който умее да чете, също би могъл да го прави. Формулата на Конот беше достъпна за всички грамотни хора – честни, нечестни, подлеци, престъпници, душевноболни.

Лоурънс Конот беше честен идеалист, това е вярно. Ние бяхме приятели от детинство, аз му познавах и зъбите, както се казва, и при нужда бих могъл спокойно да му поверя живота си. Всичко това е така. Но в случая става дума за нещо много по-голямо! Не само за неговия живот! Не само за моя!

Кой може да гарантира за човек, почувствувал се изведнъж бог? Предположете, че някакъв човек единствен знае тайна, даваща му възможност да проникне през всякакви стени, във всякакви закрити помещения, в която и да е банкова каса. Предположете, че за този човек никакво оръжие не е страшно.

Казват, че властта покварявала хората. Че абсолютната власт, развърщавала абсолютно. Можем ли си представим по-абсолютна власт от оная, която имаше Конот? Човек, който не се бои от никакви наказания би могъл да върши всичко, каквото му хрумне, нали? Лари беше мой приятел, но аз го убих съвършено хладнокръвно, съзнавайки, че не бива да оставя жив човека, овладял тайна, която може да го направи господар на света.

* * *

Аз ли? Аз съм друго нещо.

Кимон

Научно-фантастичен разказ

Клифорд Саймък

Единствен Бишоп пътуваше за Кимон и на борда на космичния кораб всички се отнасяха към него като към знаменитост. Бизнесмените го гледаха с едва скривана завист и повтаряха: „Който успее да се ориентира в обстановката на Кимон, ще направи голям бизнес“. Представителни матрони го взимаха под попечителството си и го обсипваха с майчински ласки; по-младите жени също го обсипваха с нежности, но съвсем не майчински. И където и да идеше, чуваше зад гърба си:

– На Кимон! Миличка, знаете ли какво значи да заминеш за Кимон? Нужна е приказна квалификация, дългогодишна подготовка, а изпита издържа един на хиляда.

* * *

Кимон беше галактичната Елдорадо, страната на несбъднатите надежди. Едва ли имаше човек, който да не мечтае да замине за там, мнозина се опитваха да осъществят мечтите си, но много малко успяваха.

Преди повече от сто години до Кимон се бе добрал (би било неправилно да се каже, че са го открили или че са влезли в контакт с обитателите му) повреден космичен кораб от Земята, който кацнал на планетата и не могъл вече да излети от нея.

И досега никой не узна какво в същност се бе случило, но тъй или иначе екипажът се бе поселил на Кимон, а близките им

получиха писма, в които членовете на екипажа им съобщаваха, че нямат намерение да се върнат.

Естествено между Кимон и Земята нямаше, а и не би могло да има, пощенски съобщения. Писмата се доставяха по най-фантастичен начин. И може би именно този начин най-убедително доказва на земните власти, че Кимон е точно такъв, какъвто го описваха в писмата... Писмата бяха навити на руло и пъхнати в някакъв цилиндър, напомнящ калъф от пневматична поща. Появил се бе направо върху бюрото на самия началник на пощите по време на обедната почивка.

Пощенските чиновници, убедени че са станали жертва на някаква мистификация, все пак изпратиха писмата на адресите със специални куриери, които обикновено си изкарваха насъщния в Бюрото за разследване. Лицата, до които бяха адресирани писмата, потвърдиха единодушно, че писмата са истински, тъй като почерците им били познати и освен това всяко писмо съдържала подробности, известни само на тях.

После, всеки от тях написа отговор, отговорите сложиха в същия цилиндър, в който бяха пристигнали писмата от Кимон, а самия цилиндър поставиха на бюрото на началника на пощите на същото място, където го бяха намерили.

Не откъсваха очи от цилиндъра и известно време нищо не се случи, но после изведнъж той изчезна, но как – никой не забеляза – просто го нямаше.

След някоя и друга седмица точно преди да свърши работното време цилиндърът отново се появи. И в него пак имаше писма, но този път пликовете бяха натъпкани с банкноти, които претърпените

корабокрушение космонавти, изпращаха на роднините си. В писмата си те съобщаваха, че са получили отговорите, изпратени им от Земята, и даваха някои сведения за планетата Кимон и нейните обитатели. В писмата се казваше, че банкнотите са фалшиви, направени били по образците, които имали космонавтите в джобовете си, но когато земните финансови експерти и служителите от Бюрото за разследване разгледаха банкнотите, не можаха да ги различат от истинските. Но обитателите на Кимон, казваше се в писмата, не искали да ги смятат фалшификатори. И за да не се обезцени земната валута, в най-скоро време щели да внесат в земната банка ценности.

В писмата се поясняваше, че на Кимон пари не съществуват, но тъй като кимонци искат да дадат работа на хората от Земята, наложило се да потърсят начин да възнаградят труда им и ако земната банка и всички финансови учреждения са съгласни...

И след няколко дни, по време на обедната почивка, до бюрото на директора на банката се появили няколко тона добре опакован уран и два чувала с диаманти. В писмата се казваше още, че кимонците са хуманоиди, че притежават парапсихически способности и са създали култура, далеч превъзхождаща не само културата на Земята, но и на която и да е друга планета от Галактиката, открита по това време.

Земята стегна един от космичните си кораби, събра най-слаждумните си дипломати, връчи им камари скъпи подаръци и ги изпрати за Кимон. Но няколко минути след кацането на кораба, дипломатите били изхвърлени от планетата по най-недипломатичен начин. Явно, Кимон нямаше никакво желание да се свързва с

второразрядна варварска планета. На дипломатите дали да разберат, че когато Кимон пожелае да установи дипломатически отношения със Земята, това ще бъде съобщено специално.

На Кимон не можеше да се отиде просто по желание. Затова човек трябваше да се готви.

Най-напред трябваше да вземе специален изпит за проверка на умствените способности – не го издържаха деветдесет и девет процента от кандидатите. Издържащите изпита трябваше след това дълги години да се посветят на непосилно учение, а после пак държаха изпит и отново ги пресяваха. Едва един от хилядата издържаха всичките изпити.

Година след година мъже и жени от Земята заминаваха за Кимон, заселваха се там, пишеха писма до близките си. Но нито един от тях не се завърна.

И след толкова години сведенията за Кимон, за обитателите и културата му почти не се увеличиха. Сведенията се получаваха само от писмата, доставяни с прецизна точност всяка седмица върху бюрото на началника на пощите. В тях пишеха за доходи, за които на Земята не можеше и да се мечтае, за прекрасни възможности да се забогатее, за кимонската култура и за самите кимонци, но все така, в общи черти – никакви подробности за тази култура, за живота или за каквото и да било друго в писмата не се съобщаваше.

Може близките и да не съжаляваха кой знае колко за липсата на конкретни сведения, защото във всяка писмо пристигаше и пачка банкноти, новички, шумолящи, обезпечени с тонове уран, чували с диаманти и сандъци злато, които от време на време се появяваха

до бюрото на директора на банката. И за Кимон започнаха да се разказват легенди, все нови и нови легенди, които всеки тълкуваше в зависимост от собствения си интелект и начин на мислене. Разбира се, това бяха главно измислици. В писмата се опровергаваха слуховете, че улиците на Кимон са павирани със злато, че кимонските жени носят дрехи, общити с брилянти.

Но тези, чието въображение не се ограничаваше само със златни улици и рокли от брилянти, прекрасно разбираха, че в сравнение с възможностите, които се откриват на Кимон за хората от Земята, златото и брилянтите са дреболия. На Кимон можеше да се научат такива неща, които биха направили революция в галактичната промишленост и средствата за съобщение, а кимонската философия би насочила човечеството към нов и по-добър път. Ръководителите на Земята също го съзнаваха и правеха всичко възможно за Кимон да заминат колкото може повече хора. Но дори и най-големият бюрократ разбираше, че Земята трябва да бъде представена на Кимон от най-достоините си хора.

Но защо кимонци приемаха хората от Земята? Това беше неразрешима загадка. По всичко личеше, че от планетите на Галактиката единствена Земята бе получила разрешение да изпраца свои хора. Разбира се и земните жители, и кимонци бяха хуманоиди, но те не бяха единствените хуманоиди в Галактиката. И земните жители се ласкаеха от мисълта, че изключителното гостоприемство на кимонци се дължи може би на известно сходство в еволюционното развитие на двете планети, в миросгледа на обитателите им.

Както и да е, Кимон беше галактичната Елдорадо, страната, на несбъднатите мечти.

* * *

Селдън Бишоп се озова в местност, напомняща донякъде земен парк. Тук го свали бързоходна космична ракетка, тъй като на Кимон нямаше космодрум. Той стоеше сред куфарите си и гледаше подир ракетката, която се връщаше към звездолета. Когато ракетката се скри от погледа му, той седна на един от куфарите и зачака.

Местността напомняше земен парк, но съвсем слабо. Дърветата бяха твърде тънки, цветовете прекалено ярки, тревата с малко по-друг цвят от тази на Земята. Птиците, ако това бяха птици, напомняха гущери, перата им бяха с необикновени багри и въобще не приличаха на перата на земните птици. Ветрецьт довя от нейде мирис, който не приличаше на мириса на Земята. Чужд мирис, чужди цветя...

Бишоп седеше на куфара сред парка и кой знае защо не чувствуваше радост, че най-сетне е на Кимон. Не изпитваше нищо друго освен удовлетворение, че бе успял да запази непокътнати двадесетте банкноти. Все ще му стигнат докато си намери работа. Разбира се, не бива да приема първата предложена му работа, ще трябва да подири нещо по-подходящо. А за това ще е нужно време.

Съжали, че не си бе оставил повече пари, но това означаваше да не пристигне тук с такива хубави куфари и костюмите си да не шие при шивач, а да купи готови. Казваше си, че е много важно да направи отначало добра впечатление и колкото повече мислеше, все по-малко съжаляваше, че бе изхарчил почти всичките си пари, за да направи добро впечатление.

Може би трябваше да вземе назаем от Морли. Но неудобно му беше да поиска. Как да заговори изведнъж за пари, когато всички, дори и Морли го гледаха с такова уважение.

* * *

Бишоп си спомни последното посещение у Морли. Сега разбираше, че макар Морли да му беше приятел, в тая последна визита имаше някакъв оттенък на ония дипломатически задължения, които Морли изпълняваше поради служебния си пост.

Седяха в апартамента на Морли, на душата му беше приятно и леко. Изведнъж Морли стана и почна да се разхожда като пантера от единия до другия ъгъл на стаята.

– Когато чух, че заминавате за Кимон – каза Морли, – аз естествено се зарадвах. Зарадвах се на успеха ви. Но се зарадвах и по друга причина. Казах си: ето най-сетне човекът, който ще ни свърши работа.

– За какво става дума? – запита Бишоп с такъв тон, сякаш питаше Морли дали ще пие шотландско уиски или нещо друго. Но изведнъж усети бремето на официалната отговорност и за миг сърцето му изстина от страх.

– На тази планета трябва да има някаква тайна – каза Морли. – За кимонци нито една от другите планети не съществува. На Кимон няма нито един представител на който и да било друг народ. Сигурно има някакви други причини... освен тези, че в сравнение с тях ние сме изостанал народ... че не искат да признаят Земята. Дори във варварските времена много правителства и народи са признавали страни, които са били доста по-назад в културно отношение от тях.

– Това пи искате да узная?

– Не – каза Морли. – Искаме да потърсите ключа, който би ни помогнал да си изясним загадката.

– Ами другите? – запита го Бишоп. – Хилядите други, които заминаха за там?

– Вече повече от петдесет години – отвърна Морли, – нашият отдел дава такива напътствия и на всички други.

– И нищо ли досега не ви съобщиха?

– Нищо – каза Морли, – или почти нищо. Веднъж пристигнали на Кимон, те сякаш забравиха за Земята... не, не точно, че забравиха, но изневеряваха на Земята. Кимон ги заслепява.

– Така ли мислите?

– Не знам – каза Морли. – Но нямаме друго обяснение. Цялата беда е там, че нито един от тях не се върна. Разбира се, ние можем да им пишем, да им напомним... с намеци. Но направо да ги питаме, не можем.

– Цензура?

– Не. Телепатия. Кимонци биха узнали всичко, а ние не можем да рискуваме.

– Но нали и аз ще замина с такива мисли?

– Ще ги забравите – каза Морли. – Има още няколко седмици, през които можете да ги забравите... но не съвсем... не съвсем... по-скоро скътайте ги дълбоко в съзнанието си.

– Разбирам – каза Бишоп.

Морли бързо промени темата на разговора, наля по чаша уиски и заговори за ученическите им години.

Изминаха няколко седмици и Бишоп почти бе забравил разговора. А сега седеше на куфара в парка и чакаше да се появи кимонецът, който щеше да го посрещне. Знаеше как ще изглежда кимонецът и не смяташе, че ще се удиви.

И все пак се удиви.

Кимонецът беше висок два метра. С телосложение на античен бог, той приличаше съвсем на човек.

Бишоп скочи.

– Добре дошли на Кимон, сър – каза кимонецът.

Глосът и произнощвнисто ну бяхс толкова съвърцісни и изяіцни, кокто и скулптурното му тяло.

– Благодаря – каза Бишоп и веднага почувствува колко трмаво произнесе фразата, какъв заекващ и глух беше гласът му в сравнение с гласа на кимонца.

Бишоп бръкна в джоба за документите си. Кимонецът ги взе, хвърли им бегъл поглед и каза:

– Мистър Селдън Бишоп. Приятно ми е да се запозная с вас. Квалификацията ви е много добра. Оценките на изпитите, както виждам великолепни. Препоръките отлични. Как пътувахте, мистър Бишоп?

– Благодаря, добре – каза Бишоп.

– Багажът ви говори – каза туземецът – за великолепния ви вкус.

– Благодаря, аз...

И Бишоп се ядоса. Какво право има този кимонец да говори така снизходително за куфарите му!

– Не бихте ли желали да тръгнем за хотела?

– Както кажете – сухо рече наеженият Бишоп.

– Позволете ми...

За миг съзнанието на Бишоп се замъгли, всичко заплува пред очите му и ето, той вече стои не на полянката в парка, а в хол на хотел и до него акуратно наредените му куфари.

Той не успя да се наслади на триумфа си там, на полянката, докато чакаше кимонеца. И тук цялото му същество бе обхваната от буйна, опияняваща радост.

Най-после той е на Кимон! След толкова години учение той е тук, на приказната планета...

Стоеше в хола и не искаше да отиде в салона при другите, докато не мине вълнението му. Трябва да изживее радостта си, триумфа си насаме. На Земята той беше един от хилядата, а тук с нищо не се различаваше от онези, които бяха пристигнали преди него. В същност не биваше да се смята за равен на тях, защото те вече знаеха всичко, а той тепърва трябваше да се учи.

Ето ги там в залата... щастливците... блестящото общество, за което бе мечтал през тия уморителни години... обществото, към което сега щеше да принадлежи и той... хората от Земята, признати за достойни да заминат за Кимон.

Отначало хората в залата му се сториха като някаква блестяща но безлика тълпа. Но когато започна да ги разглежда, тълпата се разпадна на индивидуалности, на мъже и жени, с които скоро щеше да се запознае.

Едва сега Бишоп забеляза портиера. Беше по-висок и красив от кимонеца, който го посрещна на полянката.

– Добър вечер, сър – каза портиерът. – Добре дошли в „Риц“.

Бишон трепна.

– „Риц“? Ах да, бях забравил... Значи това е хотел „Риц“.

– Радваме се, че ще се настаните при нас – каза портиерът. – Предизвестиха ни, че пристигате и ние се осмелихме сами да изберем апартамент за вас. Надяваме се, че ще ви хареса.

Като че ли на Кимон можеше да има нещо, което да не му хареса.

– Може би ще искате да се преоблечете – каза портиерът. – До вечеря има още време.

– О, разбира се – каза Бишоп.

– Вещите ви ще бъдат отнесени във вашите стаи. Няма нужда да се регистрирате. Всичко вече е направено. Разрешете ми да ви придружа, сър.

* * *

Апартаментът му хареса. Цели три стаи. Бишоп се сети за своите нещастни двадесет банкноти и изпадна в паника. Ще трябва по-рано да си намери работа, отколкото предполагаше, защото с двадесетте банкноти далеч няма да стигне...

Започна да се разхожда из стаята. Килим на пода нямаше, но самият под беше мек и пружиниращ. Бишоп погледна през прозореца. Свечеряваше се и всичко бе потънало в синкавосив здрач. До където стигаше погледът му се виждаше все хълмиста местност и по нея нямаше нищо, абсолютно нищо. Нито пътища, нито светлини, които да говорят за други постройки. Помисли си, че сигурно от тази страна на сградата нищо не се вижда, но от другата навярно има улици, къщи, магазини.

Бишоп се извърна и пак заразглежда стаята. Мебелите приличаха на земните... с подчертано спокойни и елегантни линии...

Красива мраморна камина, лавица с книги... Блясък на старо полирано дърво... Странни картини по стените... Голям шкаф, закриващ почти напълно едната стена.

Бишоп се мъчеше да определи за какво ли служи този шкаф. Красива вещ, изглеждаше древна, а и полировката й... Не, това не е лак, шкафът бе полиран от докосването на човешки ръце и от времето.

Запъти се към шкафа.

– Искате да пиете нещо, сър? – попита шкафът.

– Не бих имал нищо против – отвърна Бишоп и замръзна, съобразил, че го заприказва шкафът и той му отговори.

Отвори се една вратичка на шкафа, а зад нея стояха чаши.

– Музика? – попита шкафът.

– Ако не ви затруднява – каза Бишоп.

– Какъв вид?

– Какъв вид ли? А, разбирам. Нещо весело, но и мъничко тъжно. Като синкавия здрач, спускащ се над Париж. Кой го беше казал? Един от древните писатели. Май че Фицжералд.

Музиката наистина разказваше как синкавият здрач се прокрадва над града на далечната Земя и валеше топъл априлски дъжд и от нейде долиташе момински смях.

– Имате ли нужда от нещо друго, сър? – попита шкафът.

– Засега не.

Бишоп опита питието. Имаше някакъв непознат вкус.

В спалнята опипа леглото, беше достатъчно меко. Надзърна в банята, видя автоматични уреди за бръснене и масаж, за

гимнастически упражнения и още някакви машинки, чието предназначение не можа да определи.

Третата стая беше празна. В средата ѝ стоеше кресло с широки плоски облегалки и на всяка от тях имаше редица копчета. Бишоп предпазливо отиде до креслото. Какво ли е това? Наведе се над широките облегалки и видя, че всяко копче има надпис: „История“, „Поезия“, „Драма“, „Скулптура“, „Астрономия“, „Философия“, „Физика“, „Религия“ и много други. Значението на някои надписи не разбираше.

Бишоп огледа празната стая и едва сега забеляза, че в нея няма прозорци. Явно, това бе своеобразен театър или учебна аудитория. Сядаш в креслото, натискаш някое копче и...

Шкафът му напомни, че до вечеря остава час. Колко време бе минало, а той още не се е преоблякъл.

Куфарите му бяха в спалнята. Бишоп извади костюм. Сакото беше измачкано. Дали ако го окачи и остави да повиси ще се оправи? Музиката спря и шкафът попита:

– Какво желаете, сър?

– Можете ли да ми изгладите костюма?

– Разбира се, сър. Мога. Дайте ми и панталона.

Позвъни се и Бишоп отвори вратата. На прага стоеше човек.

– Добър вечер – каза човекът и се представи: – Монтегю. Но всички ми викат Монти.

Монти влезе и огледа стаята.

– Уютно е у вас. Вие току що пристигнахте, нали?

Бишоп кимна.

– Преди около час. Казвам се Селдън Бишоп.

– И сте изпълнен с благоговение пред тоя забележителен Кимон?

– Аз още нищо не знам за него – каза Бишоп.

– С какво смятате да се занимавате? – полита Монти.

– С търговска администрация.

– Е, тогава не ще можем да разчитаме на вас. Вие едва ли се интересувате.

– От какво?

– От футбол. Или бейсбол. Или крикет.

– Никога не съм имал време за спорт.

– Жалко – каза Монти. – А имате тяло на спортист.

– Не желаят ли джентълмените да пийнат нещо? – попита шкафът.

– Бъдете така любезен – каза Бишоп.

– Вие идете да се преоблечете – рече Монти. – а аз ще ви почакам.

– Моля, вземете си сакото и панталона – каза шкафът.

Вратичката се отвори и зад нея висяха изчистени сакото и панталонът.

– Джентълмени, питиетата са готови – каза шкафът.

Бишоп взе чашки и подаде едната на госта.

– Вие май не сте добре с парите – каза Монти.

– Как узнахте?

– Боите се, че не ще можете да заплатите за апартамента.

– Телепатия ли? – попита Бишоп.

– Отгатнахте – каза Монти. – Само че аз владеея телепатията съвсем слабо. Не можем да се мерим с кимонците. Ние никога няма

да станем като тях. Но от време на време нещичко понаучаваш... ако поживееш по-дълго тук.

– А аз си мислех, че никой не ще забележи.

– Това да не ви тревожи, Бишоп. Ние всички сме приятели. Сплотили сме се против общия враг, тъй да се каже. Ако ви трябва пари...

– За сега не – каза Бишоп. – Ако ми дотрябват, ще ви кажа.

– На мен или на някой друг, все едно. Всички трябва да бъдем приятели.

– Благодаря.

– Няма защо. А сега се обличайте. Всички искат да се запознаят с вас. Искат да знаят как е там, на Земята.

* * *

Бишоп едва сега разгледа хотела както трябва – тези материализирани по великолепен начин приказни зали с фонтани и долитаща кой знае отгде музика, с извити арки и кръстовидни сводове, с блестящи стъклени колони, в които се отразяваха и умножаваха залите така, че се създаваше впечатление сякаш нямат край... и в същото време винаги може да намериш уютно ъгълче, за да поседиш с приятел.

– Прави силно впечатление, нали? – попита Монти. – Винаги наблюдавам израженията на лицата на новопристигналите, когато влизат тук.

– А после, човек свиква ли?

Монти поклати глава.

– Приятелю, впечатлението не избледнява, макар да не е така поразяващо, както първия път.

Бишоп вечеря в столовата, в която всичко беше старомодно и тържествено. Сервитьори-кимонци стояха всеки момент готови да им услужат, да им препоръчат някое ястие или вино.

На масата им идваха, ръкуваха се с него, разпитваха го за Земята и всеки се стараеше да се държи непринудено, но по израза на очите им можеше да се разбере какво се крие зад тази непринуденост.

– Стараят се да се чувствувате като у дома си – каза Монти. – Радват се на всеки новопристигнал.

Бишоп наистина се чувствуваше като у дома си. Не очакваше, че така бързо ще свикне и беше дори малко удивен. Зарадва се, че не му поискаха пари за обед, а просто го помолиха да подпише сметката. Всичко изглеждаше прекрасно.

След обед Монти изчезна на някъде, а Бишоп отиде в бара и, настанил се на високо столче, посрбъваше от питието, което му бе препоръчал кимонецът, обслужващ бара.

Отнейде се появи девойка. Тя кацна на високото столче до Бишоп и запита:

– Вие сте новият, нали?

– Да, именно новият.

– Тук не е чак толкова лошо... Стига да не мислиш...

– Няма да мисля за нищо – обеща Бишоп.

– Ще свикнете – каза момичето. – След известно време няма да имате нищо против да ги забавлявате. Ще си кажете: „По дяволите! Нека се смеят, щом им се иска, а на мен никак не ми е лошо.“ Но ще дойде ден...

– За какво говорите? – попита Бишоп.

– Ще дойде ден, когато ще остареем, когато вече не ще ги забавляваме. Не ще можем да им измисляме все нови и нови развлечения. Вземете, например, моите картини...

– Чакайте – каза Бишоп, – нищо не мога да разбера...

– Наминете към мен след една седмица – каза девойката. – Името ми е Максайн. Просто попитайте къде е Максайн. След седмица ще си поговорим. Довиждане!

Тя скочи от столчето и изведнъж изчезна.

Той се качи горе в апартамента си и дълго стоя до прозореца, като гледаше неизразителния пейзаж, когато изведнъж чу гласа на шкафа.

– Защо не опитате, сър, да се гмурнете в друг живот?

Бишоп се обърна.

– Искате да кажете...

– Идете в третата стая – каза шкафът. – Изберете си която искате епоха. Това ще ви поразвлече.

Приличаше на приключенията на Алиса в страната на чудесата.

– Не се безпокойте – добави шкафът. – Безопасно е. Ще можете да се върнете, когато пожелаете.

Той отиде в третата стая, седна в креслото и започна да изучава копчетата. История? Може и история. Бишоп се интересуваше от историята, бе слушал няколко семестри лекции и прочел много литература.

Той натисна копчето „история“. Стената пред креслото светна и на нея се появи лице –красиво бронзово лице на кимонец.

– Каква история искате, сър? – запита кимонецът от екрана. – Галактична, кимонска, земна?

– Земна, моля ви – каза Бишоп.

– Подробности?

– Англия, 14 октомври 1066 година. Сенлак¹.

Той вече не седеше в креслото между четирите голи стени, а стоеше на склона на хълм в слънчев есенен ден и наоколо се извисяваха дървета със златисти и червени корони, викаха хора. Тревата по склона бе пожълтяла от слънцето... а долу в равнината той съзря неравните редици на конници. Слънчевите лъчи играеха по шлемовете и щитовете им, трептяха от вятъра знамена с изображения на леопарди.

Беше 14 октомври, събота. На хълма, скрити зад стена от щитове, стояха войните на Харолд.

Сега, помисли си Бишоп, Тайефер ще поведе войските на Вилхелм в атака, пеейки и така ще развърти меча си, че ще се вижда само огнен кръг.

Нормандците тръгнаха в атака, но отпреде им нямаше никакъв Тайефер. Никой не въртеше меч. Никой не пееше. Чуваха се само прегракнали викове на хора, препускащи срещу смъртта.

Конниците се понесоха право към Бишоп. Той хукна, но не успя да избяга, и те връхлетяха върху него. Блеснаха копита, мярнаха се остриета на копия, червени, зелени, жълти петна на плащове, мрачни доспехи, широко отворени уста на хора и... ето те са вече над него. И префучаха през него и над него, сякаш него го нямаше.

А горе на склона се зачуха прегракнали викове: „Ут! Ут!“ и пронизително звънтене на стомана. Наоколо се вдигнаха облаци прах, а нейде вляво цвилеше издъхващ кон. От праха изскочи човек и затича надолу по склона. Спъваше се, падаше, ставаше, пак

тичаше и Бишоп видя как тече кръвта му през изпомачканите доспехи, как се стича по метала и капе по мъртвата суха трева.

Пак се появиха коне. Но някои вече нямаха ездаци. Препускаха проточили шии, с пяна на уста, юздите се развяваха от вятъра. Един от конниците се свлече от седлото, но кракът му се закачи за стремето и конят го повлече по земята.

– „Пуснете ме! – беззвучно завика Бишоп. – Искam да се измъкна оттук!...“

Пак беше в стаята с четирите голи стени и единственото кресло. Седеше без да мърда и си мислеше: „Не е имало никакъв Тайефер. Легендата за Тайефер е измислил някакъв преписвач, който след години е досъчинил историята.

Но хората умираха. Ранени, те тичаха, залитайки надолу по склона и умираха.

Бишоп стана, ръцете му трепереха. С несигурни крачки отиде в другата стая.

– Ще спите ли, сър? – попита шкафът.

– Навярно – каза Бишоп.

– Прекрасно, сър. Ще заключа вратата и ще угася осветлението.

– Много сте любезен. Лека нощ – каза Бишоп.

– Лека нощ – каза шкафът.

* * *

На сутринта Бишоп отиде в службата за настаняване на работа, която се намираше в същия хотел.

Там седеше само една висока, светлоруса, с фигура на статуйка кимонка, на чиято грация би завидяла всяка земна красавица.

– Вие сте новият. Селдън Бишоп, на двадесет и девет земни години – каза тя като му хвърли само един поглед.

Бишоп кимна.

– Вашата специалност е търговската администрация.

Той унило кимна.

– Седнете, моля ви се, мистър Бишоп. Трябва да поговорим. Вие бихте искали нещо да работите, нали?

– Такива ми са намеренията.

– Вие сте специалист по бизнеса. Боя се, че в тази област у нас няма много вакантни места.

– Готов съм отначало да се занимавам с каквато и да е работа, докато докажа на какво съм способен.

– Ще трябва да почнете от най-долу и години наред да набирате опит. Не става въпрос само до навиците, но до мирогледа, философията.

– На мен ми е...

Той се поколеба. Искаше да каже, че му е все едно. Но не му беше все едно.

– Учих много години – каза той. – Аз знам...

– Кимоновския бизнес ли?

– Нима тук всичко е по-иначе?

– Навярно вие в съвършенство сте изучили системата за сключване на договори.

– Разбира се.

– На целия Кимон не се сключва нито един договор.

– Тук всичко на честност ли се крепи?

– На честността и на още нещо.

– На какво?

– Няма да разберете, мистър Бишоп. За вас това ще са съвършено нови понятия, свързани с поведението. С мотивите на действията. На Земята главният стимул е изгодата...

– А нима тук това не играе роля?

– Много малка.

– А кои са другите стимули?

– Например, културното самоусъвършенствуване. Можете ли да си представите, че стремежът към самоусъвършенствуване е мощен стимул от изгодата. Но това не е всичко. Да вземем парите... Ние нямаме пари.

– Но тук все пак има пари. Банкноти.

– Те са направени само за вас, за да привличаме на работа вашите хора и да заплащаме труда им. Но на самия Кимон пари в обръщение няма.

– Но мен ме готвеха за бизнес. Нищо не мога да разбера...

– Най-напред – продължи тя, – на вас ви е необходимо да общувате с кимонци. Трябва да ви се даде възможност да оцените нашите възгледи върху нещата, да узнаете как живеем, какво работим.

– С това съм съгласен – каза Бишоп. – Какво бих могъл да върша?

– Понякога хората от Земята стават компаньони.

– Това не е за мен. Навярно ще трябва да седя при деца или да чета на стари жени книги, или...

– А свирите ли на някакъв инструмент?

Бишоп поклати глава.

– Може би умеете да рисувате? Или да танцувате?

Той не можеше да върши нито едното, нито другото.

– Тогава не ви остава голям избор – каза девойката, като прибираше от масата

някакви книжа.

– Бих могъл евентуално да работя в транспорта.

– Транспортирането е лична работа на всеки.

Разбира се, тя е права, помисли си той. Телекинезата дава възможност на всеки сам да се премества в пространството без помощта на механически средства.

– А съобщенията – каза той със слаб глас, – сигурно и с тях нещата стоят така?

Тя кимна.

Телепатия, помисли си той.

– Бихме могли да ви уредим лекционно турне. Нашите ще ви помогнат при подготвянето на материала.

– Аз не умея да говоря пред публика.

Момичето стана.

– Наминете пак-каза тя. – Все ще намерим нещо подходящо за вас.

Бишоп ѝ благодари и излезе.

Отиде да се поразходи.

Хотелът беше в равнина, наоколо беше пусто. Нито други здания. Нито шосета. Нищо.

Зданието на хотела се извисяваше грамадно и самотно, пренесена тук сякаш бог знае отгдето. Изглеждаше така, като че ли някой в бързината го бе свалил тук и забравил.

Бишоп тръгна през полето към някакви дървета, които изглежда растяха на брега на рекичка и все се чудеше защо няма нито пътечки, нито шосета. Но изведнъж се сети защо няма.

Помисли си за годините, които бе загубил да зубри начините за водене на бизнес. Спомни си дебелия книга с извадки от писмата, които се пишеха от Кимон и съдържаха намеци за успешен бизнес, за отговорни длъжности. И му дойде на ум, че във всички извадки от писмата имаше нещо общо – само се наемваше за сделки и длъжности, но никой никога не бе писал определено с какво се занимава.

„Защо са ни заблуждавали?“ – запита се Бишоп.

Той прекоси полето и там, където се извисяваха дърветата, наистина имаше рекичка. Широк поток от прозрачна вода бавно течеше между обрасли с трева брегове. Той легна по корем и загледа водата. Някъде в дълбочините ѝ блесна риба.

Бишоп свали обувките си и потопи краката си във водата.

Те знаят всичко за нас, мислеше си той. Знаят всичко за нашата култура и живот. Знаят за знамената с изображение на леопарди и как е изглеждал Сенлак в събота на 14 октомври 1066 година, за войските на Харолд, стоящи на върха на хълма и за войските на Вилхелм, съсредоточени в долината.

Какво бе казала девойката, която се появи бог знае откъде на столчета, а после изчезна? „Ще трябва да ги развлечате – но ще свикнете. Ако не мислите прекалено много, ще свикнете“.

„Потърсете ме след седмица – бе казала още тя. – След седмица ще си поговорим“.

Може Сенлак да е инсценировка, но във всичко което видя, имаше някаква странна мрачна реалност и той с всички фибри на душата си чувствуваше, че зрелището е истинско, че всичко е било точно така.

Бишоп седеше и си мислеше как ли го правят кимонци. Как ли става, че човек като натисне копчето се озовава сред отдавна умрели, вижда смъртта на хора, чиито прах отдавна се е смесил със земята?

Морли Рийд бе казал, че техническата информация ще революционизира целия облик на земната икономика. Спомни си как Морли ходеше из стаята и повтаряше: „Длъжни сме да узнаем“.

И начин да узнае. . има. Великолепен начин.

Бишоп извади краката си от водата, избърса ги в тревата. Обу обувките си и тръгна към хотела.

Русата богиня все още седеше на бюрото си.

– Съгласен съм да се грижа за деца – каза Бишоп.

Тя остана много, почти по детски учудена, но в следващия миг лицето ѝ пак беше безизразно като на богиня.

– Добре, мистър Бишоп.

Продължава в брой 7

¹ На 14 октомври 1066 година при река Сенлак близо до Хейстингз е станало сражение между войските на англосаксонския крал Харолд и нормандския херцог Вилхелм.

Кимон

Научно-фантастичен разказ

Клифорд Саймък

Продължение от брой 6

Тази нощ Бишоп дълго лежа в леглото и не можа да заспи. Мислеше за себе си, за своето положение. Работа, изглежда, ще му намерят. И дори ако не получи такава работа, каквато му се иска, все пак началото е сложно. От тази опорна точка човек може да се издигне... умният човек, разбира се. А всички мъже и жени, пристигнали на Кимон от Земята, безспорно са умни. Ако не бяха умни, нямаше да попаднат тук, за да започнат нов живот. Всички те, явно, преуспяват.

Тази вечер той не видя нито Монти, нито Максайн, но поприказва с другите и всички изглеждаха доволни от съдбата си. Или поне даваха вид, че са доволни, Бишоп си казваше, че ако бяха разочаровани, едва ли щяха да имат такъв доволен вид. Защото хората от Земята най-много от всичко обичат да се оплакват един на друг. А той нищо подобно не забеляза. Никой не се оплакваше.

Бишоп си помисли, че ако човек може да получи работа, която да го удовлетворява, животът на Кимон ще бъде приятен.

Да вземем, например, апартамента, който му дадоха. Красива обстановка. Послушният шкаф-робот прави коктейли и сандвичи, глади дрехите, гаси осветлението, заключва вратата, предугажда всяко твое дори и неизказано желание. А стаята – стаята с четирите

бели стени и единственото кресло с копчета? Там, в тая стая, може да получиш знания, да намериш забава и приключение. Първия път той не направи удачен избор като помоли да му покажат битката при Хейстингз. Но има не малко други места, други епохи, други събития, на които може да присъствува. Да, той не само гледаше, а присъствуваше. Може да преживее цялата история на човечеството от предисторическите времена до ден днешен... и не само историята на човечеството, а и кимонската и галактичната... да се поразходи с Шекспир... да поплува с Колумб...

Всичките размишления на Бишоп се свеждаха до това, че колкото и странни да бяха условията, все пак може да се живее. Трябва само да се приспособи. Трябва да се научи да живее по кимонски и да забрави земните си привички и разбирания. Доброволно дойде на чуждата планета. Позволиха му да остане и затова е длъжен да се приспособи.

– Нещо сте неспокоен, сър – каза от другата стая шкафът.

– Не. Просто си мисля.

– Мога да ви дам приспивателно.

– Само не приспивателно – каза Бишоп.

– Тогава, ако искате – предложи шкафът, – да ви изпея приспивна песен.

– О, много ще ви благодаря – съгласи се Бишоп. – Именно от приспивна песен имам нужда.

* * *

Кимонската богиня от бюрото за настаняване на работа му каза на другата сутрин, че му е намерила работа.

– Младо семейство – рече тя.

Бишоп не знаеше дали да се радва, че семейството е младо. Може би щеше да бъде по-добре, ако попаднеше в старо семейство.

– Те не са имали досега човек от Земята – поясни девойката. – Ще получавате сто банкноти на ден.

– Сто...

– Ще работите само денем – продължи тя. – Аз ще ви телепортирам всяка сутрин там, а вечер те ще ви телепортират обратно.

– Сто банкноти! – заеквайки, каза Бишоп. – Какво трябва точно да върша?

– Ще бъдете компаньон – отвърна богинята. – Ние ще следим да се отнасят добре с вас. Да не ви карат прекалено много да работите или...

– Мис – каза Бишоп, – за сто банкноти на ден аз...

Но тя не го остави да се доизкаже.

– Съгласен ли сте да приемете тази работа?

– С радост – каза Бишоп.

– Тогава позволете ми...

Вселената се разтвори и отново се съедини.

...Бишоп стоеше в ниша, а отпред се виждаше тясна обрасла с гора котловина, с водопад и от мястото си той усети прохладата от падащата вода. Наоколо растяха папрати и дървета, грамадни дървета, приличащи на възлестите дъбове, които обикновено се срещат в илюстрациите към легендите за крал Артур и Робин Худ.

По брега на рекичката и нагоре по склона се виеше пътечка. Полъхът на ветреца донесе музика и аромат на парфюм.

По пътеката вървеше девойка. Беше кимонка, но не толкова висока и не с такъв величествен вид като другите.

Тя го видя и плесна с ръце.

– Ние ви чакаме – каза тя. – Надявахме се, че по-рано ще ви изпратят.

– Името ми е Селдън Бишоп, казаха ми...

– Не е нужно да се представяте. То е в ума ви.

Тя посочи с ръка наоколо.

– Как ви харесва нашият дом? – запита тя.

– Дом?

– Това всъщност е една всекидневна. Спалните са горе, в планината. Но ние променихме тук всичко едва вчера. Надявам се, че ще ви хареса. Погледнете, всичко е като на вашата планета. Искаме да се чувствувате като у дома си.

– Разбира се, че ми харесва – каза Бишоп. – Тук всичко е като в старите легенди за крал Артур. Сякаш ей сега от гората ще се появи на кон ЛансеЛот или кралица Джиневра...

– Знаете ли тези легенди?

– Разбира се. От време на време препрочитам Тенисън.

– Ще ни ги разкажете, нали?

Той я погледна смутено.

– Искате да ги чуете?

– Разбира се, че искам. Нали за това сте тук?

– Веднага ли искате да почна?

– Но най-напред трябва да се запознаете с другите. Моето име е Ейлин. Всъщност аз се казвам иначе, но Ейлин е най-близо до това, което сте свикнали да произнасяте. Да вървим.

Той тръгна с нея по пътеката и тогава видя, че това наистина е дом – дърветата бяха колони, поддържащи изкуственото небе, което никак не приличаше на изкуствено, а пролуките между дърветата завършваха с големи прозорци, които гледаха към някаква пуста местност.

Но тревата и цветята, мъхът и папратите бяха истински и Бишоп не би се удивил, ако и дърветата се окажеха истински.

Изкачиха се на склона и се озоваха в парк; тревата беше окосена съвсем ниско и толкова приличаше на килим, че Бишоп за миг помисли, че не е истинска.

– Истинска е – каза му Ейлин.

– Всичко ли узнавате каквото си помисля?

– Всичко.

– Значи, не бива да мисля.

– О, ние искаме да мислите – каза Ейлин. – Това влиза във вашите задължения.

Всред парка се издигаше нещо като пагода – ажурна постройка, изградена сякаш от светлина и сянка, а не от груба материя. Край нея Бишоп видя шестима души. Те се смееха и разговаряха. Гласовете им звучаха като музика, радостна и в същото време сериозна.

– Ето ги! – извика Ейлин.

Тя затича към тях и тичането ѝ напомняше полет. Дъхът на Бишоп секна при вида на изяществото и грациозността на движенията. Той затича след нея, но съвсем не грациозно. Усещаше, че тича тромаво. Опита се да тича по-грациозно и нищо да не мисли.

„Не бива да мисля. Те всичко узнават. Ще ми се смеят“.

Те се смееха именно на него. Той почувствува мълчаливата им снизходителна веселост.

– По-живо – подвикна му Ейлин, когато стигна до групата и макар, че тонът ѝ беше добродушен, Бишоп почувствува, че тя се забавлява.

Той забърза, заподскача тежко, задъха се.

– Ето кого ни изпратиха – каза Ейлин. – Той знае легенди, свързани с места, като това.

Тя представи Бишоп на присъстващите.

– Това е Пол. Там е Джим. Беки. Джейн. Джордж. А там, в края, Мери.

– Вие разбирате, нали – каза Джим, – че това не са нашите имена.

– Най-доброто, което можах да измисля, за да приличат на земните – добави Ейлин.

– И за да можете да ги произнасяте – каза Джейн.

– Да седнем – каза Беки. – Бишоп ще ни разказва легенди.

– Може би – обърна се към него Джим, – ще ни опишете живота на Земята? Би ни било много интересно да послушам. 4

– По-напред ще ни разкаже някоя легенда – каза Ейлин.

Всички седнаха на тревата в кръг и загледаха Бишоп.

Той дълбоко въздъхна.

– Някога, много, много отдавна на остров Британия живеел велик крал на име Артур с жена си кралица Джиневра, а Ланселот бил най-верният му рицар...

Пишеща машина Бишоп намери в бюрото. Седна да напише писмо.

„Скъпи Морли“ – почна той.

А какво да пише? Че е пристигнал благополучно и е получил работа? Че му плащат за тази работа по сто банкноти на ден – десет пъти повече, отколкото човек с неговото положение би могъл да печели на Земята?

Бишоп отмести назад стола си и зачете това, което беше написал.

Да, прилича на хилядите други писма, които се изпращаха от Кимон. Бишоп си представи как хората са сядали да напишат първото си писмо от Кимон и трескаво са измисляли историйки, безобидни полуистини, балсам за наранената им гордост.

„...Работата ми се състои в това, да развличам и веселя едно семейство. Разказвам им легенди и им позволявам да ми се надсмиват. Прави я го, защото не искам да призная в себе си, че легендата за Кимон е капан за глупци и че аз попаднах в него...”

Не, това не бива да пише.

Не бива да им казва истината, когато всеки от тях би дал дясната си ръка само да може да замине за Кимон.

Не бива да казваш истината, когато за тях ти си герой. Иначе те ще те сметнат за най-отвратителния от негодниците в Галактиката.

А писмата, които идваха от Земята? И горди, и възторжени, и малко завистливи, и щастливи, че ти живееш добре – ето ги допълнителните вериги, които те приковават към Кимон и кимонската лъжа.

– Мога ли да пийна нещо? – попита Бишоп шкафа.

– Разбира се, сър – каза шкафът. – Сега ще ви приготвя.

– Налейте ми повече и нещо по-силно.

* * *

Бишоп я срещна в бара.

– А, това сте вие! – каза тя с такъв тон, сякаш се виждаха много често.

Той седна на столчета до нея.

– Седмицата изтече – напомни ѝ Бишоп.

Максайн кимна.

– Ние ви наблюдавахме. Държите се добре.

– Кажете ми – попита я Бишоп, – защо на Земята нищо не е известно? Аз, разбира се, също писах писма. Но нищо не признах. И вие не сте писали за своето положение. Никой от околните не е писал. Но не се ли е намерил поне един през тия години...

– Всички сме еднакви – каза Максайн. – Всички сме упорити, горделиви, страхливи. Минахме през огън и вода, под звуците на фанфари, за да дойдем тук. Изтикахме другите. Наистина ли не разбирате? И те имат гордост. Представяте ли си колко биха се радвали, ако узнаят цялата истина? Именно за това мислим всички, когато сядаме да пишем писма. Мислим как ще ни се смеят хилядите наши конкуренти.

Тя стисна юмрук и се удари по гърдите.

– Ето ви отговорът. Ето защо не пишем истината. Ето защо не се връщаме.

– Но това продължава вече много години. Някой все пак е трябвало да проговори...

– И да загуби всичко това? – запита Максайн. – Да загуби такава богато платена работа? да бъде изключен от братството на пропадналите души. Да загуби надеждата? Не забравяйте, ние все още се надяваме, че Кимон ще ни разкрие тайната си.

– А дали ще ни я открие?

– Не знам. Но на ваше място не бих се надявала.

– Такъв живот не е за достойни...

– Какви достойни хора сме ние! Ние сме страхливи и слаби, ето какви сме!... Запомнете какво ви казах. Не мислете. Само така може да се живее. Никога не мислете И ще живеете спокойно и леко.

– Вярно – каза Бишоп.

– Тук е твърде шумно – каза Максайн. – Не искате ли да видите моите картини?

– С удоволствие.

– Тогава хванете се за мен и се дръжте. Не, не с ръце. Мислено. Бишоп удивен я погледна.

– Учете се – каза Максайн. – В съвършенство вие никога не ще овладеете това, но някои трикове все ще научите.

– А какво трябва да правя?

– Просто отпуснете мускулите си – каза Максайн. – Мислено, разбира се. Постарайте се да бъдете по-близо до мен.

Вселената се разтвори и отново се съедини.

Те стояха в друга стая.

– Някой път ще сбъркам и ще заседна в стена или кой знае къде.

Бишоп си пое дъх, огледа се и подсвирна:

– Колко е хубаво у вас.

В далечината едва се виждаха стените. На запад се извисяваха снежни планини, на изток течеше река, чиито брегове бяха покрити с гъсти гори. Направо от пода растяха цветя и храсти. Стаята тънеше в синкав здрач, а нейде далеч свиреше оркестър.

– Илюзия – каза Максайн. – Всичко тук е илюзия. Но прекрасна илюзия. Искате да попаднете на плаж? Достатъчно е само да си помислите за него. Или на Северния полюс. Или в пустиня. Или в старинен замък.

– Изглежда, добре ви плащат за картините.

– Не за картините. За моята раздразнителност. Изпаднете в черна меланхолия. Започнете да мислите за самоубийство. Тогава всичко ще имате. Веднага ще ви преместят в по-хубав апартамент. Всичко ще направят, за да сте доволен.

– На мен моя ми харесва – каза Бишоп.

– Седнете – каза Максайн. – Искате ли луна?

Появи се луна.

– Може би искате две или три? – продължи тя. – Май ще бъде прекалено. С една луна е съвсем като на Земята. Сякаш по-уютно.

– Но все пак трябва да има някакъв предел – каза Бишоп, – дори и за възможностите на кимонци.

– Още сте нов. Не дооценявате кимонци. Във вашата представа те са хора, земни хора, които знаят малко повече от нас. Но те са съвсем други. По нищо не приличат на нас. Само външно приличат на хора. Те благоволяват да общуват с нас.

– Но защо им е нужно да общуват с нас?

– Виж, за това – каза Максайн, – ние никога не говорим. От това човек може да полудее.

* * *

Бишоп разправи на своите кимонци как хората си устройват пикници. Тази мисъл никога не им бе хрумвала и те се заловиха за нея с детска радост.

Избраха за пикника едно кътче в планината, близо до планинска рекичка.

Играеха различни игри, плуваха, печеха се на слънце и слушаха разказите на Бишоп, насядали в кръг като от време на време правеха язвителни забележки, прекъсваха го, спореха. Но Бишоп разбираше, че те всъщност не искат да го обидят, че само се забавляват. Преди няколко седмици той се обиждаше, сърдеше се, чувствуваше се унижен, но постепенно свикна... Наложил се да свикне. Щом им е нужен клоун, добре, ще бъде клоун. Понякога в държането им имаше някакво озлобление, някаква жестокост, но не траеше дълго.

Привечер запалиха огън и насядали около него, разговаряха, шегуваха се, смееха се, като оставиха най-сетне Бишоп на мира. Ейлин и Бети бяха разтревожени от нещо. Джим им се присмиваше.

– Никакъв звяр няма да се приближи до огъня.

– А тук има ли зверове? – попита Бишоп.

– Намират се още – отвърна Джим.

Бишоп лежеше, гледаше огъня, вслушваше се в разговорите им, доволен, че го бяха оставили на мира. Навярно същото трябва да усеща и малкото кученце, завряло се в ъгъла, за да се отърве от постоянните закачки на децата.

След малко гласовете стихнаха, настъпи тържествената тишина на нощта. Скоро, помисли си Бишоп, ще се върнем – те у дома си, а

аз в хотела. Дали е далеч? Може до него да има и половин свят път. И все пак ще се озова там, в един миг. Трябва да сложа още дърва в огъня.

Той стана и изведнъж забеляза, че е сам. Обзе го страх. Отишли са си и са го забравили. Не, не може да бъде. Просто са се скрили в тъмнината, пак някаква шега. Искат да го уплашат. Поведоха разговор за зверове, а после се скриха. Сега го наблюдават от нейде и се наслаждават на мислите му, които им казват, че се е изплашил.

Ще им омръзне играта и ще се върнат. Може би в задълженията ми влиза да се преструвам на уплашен и да ги викам. Навярно трябва да се вглеждам в тъмнината и да давам вид, че се боя от зверовете, за които говореха.

Храстите зашумоляха.

Идват, помисли си Бишоп.

Пак се зачу шум в храстите, търкулна се камъче.

Бишоп не мръдна. Не могат да ме уплашат. Няма да ме...

Усетил нечие дишане във врата си, той рязко се дръпна и скочи встрани. После се спъна и за малко не падна в огъня. Изправи се, избиколи тичешком огъня, за да се скрие зад него от съществото, което дишаше във врата му. Притисна се до земята и видя разтворена паст, блеснаха зъби. Звярът вдигна глава и затвори устата си. Бишоп чу тракането на зъбите и някакъв къс хрипков звук, изтръгнал се от могощо гърло.

Хрумна му дивата мисъл, че това съвсем не е звяр. Те просто продължават да се шегуват с него. Щом могат да построят къща,

напомняща английска гора само за ден-два, за тях безспорно ще е дреболия да измислят и създадат звяр.

Звярът безшумно вървеше към него, а Бишоп си мислеше: животните се боят от огън. Всички животни се боят от огън. Присегна се и вдигна един дебел клон.

Животните се боят от огъня. Но този звяр не се боеше. Стремително се приближаваше към Бишоп. Протегна шия и подуши въздуха. Звярът не бързаше, защото беше уверен, че човекът няма да му избяга.

Бишоп изтича от другата страна на огъня. Звярът се спря, погледна го, после наведе муцуна, удари опашка в земята и изрева. Сега вече Бишоп изстина от страх. Може би не е шега. Може би това е истински звяр. Той се премести съвсем близо до огъня, цял нащрек, готов да хукне или да скочи, да се брани, ако се наложи. Но знаеше, че няма да се справи със звяра.

Звярът скочи.

Бишоп хукна да бяга, но се подхлъзна, падна и се търкулна в огъня.

Протегна се нечия ръка, измъкна Бишоп от огъня и го остави на земята. Чу се сърдит вик.

Вселената се разтвори и пак се съедини. Бишоп лежеше на под. С мъка се изправи на краката си. Ръката му беше обгорена, болеше го. Дрехите му тлееха и той почна да ги гаси със здравата си ръка.

Чу се глас:

– Извинете, сър. Не биваше да го допуснем.

Човекът, който каза това, беше висок, много по-висок от всички кимонци, които Бишоп бе виждал досега. Около три метра. Не, не

три метра... Може би не беше много по-висок от един висок земен човек. Но стоеше така, че изглеждаше много висок. И осанката му, и гласът му – всичко заедно създаваше впечатлението, че е много висок. Бишоп си помисли, че за първи път вижда възрастен кимонец. Косата по слепоочията му беше побеляла, лицето му беше цялото в бръчки.

Когато Бишоп се огледа, дъхът му секна при вида на стаята, в която стояха с кимонца. С думи би било невъзможно да я опише... той не само я виждаше, но я усещаше с всичките си сетива. В нея се вместише целият свят, цялата вселена, всичко, което бе виждал някога, всичко, за което бе мечтал... Тя сякаш продължаваше без край във времето и пространството и все пак бе стая за живеене, нелишена от комфорт и уют.

Бишоп отново я огледа и почувствува простотата, която не бе забелязал веднага. Сякаш стаята и хората, които живееха в нея, бяха едно единно цяло, сякаш стаята с всички сили се старее да не бъде стая, а част от живота и толкова успешно го постига, че става неосезаема.

– Аз бях против от самото начало – каза кимонецът. – Сега се убедих, че съм бил прав. Но децата искаха вие да...

– Децата?

– Да, аз съм баща на Ейлин. – Как е ръката ви?

– Нищо особено – отвърна Бишоп. – Изгарянето не е голямо.

Имаше усещане, като че ли тези думи произнесе не той, а някой друг, който стоеше до него.

– Трябва да ви се даде помощ – каза кимонецът. – Ще поговорим по-късно...

– Моля ви, сър – каза човекът, който говореше вместо Бишоп – изпратете ме в хотела.

И той почувствува как събеседникът му, който изпитваше към него състрадание и жалост, веднага го разбра.

– Разбира се – каза високият кимонец. – Ако разрешите, сър...

Веднъж децата поискали да имат кученце – малко изриво кученце. Баща им казал, че няма да им вземе кученце, защото те не знаят как да се отнасят с него. Но те толкова го молели, че той, най-сетне, донесъл в къщи кученце, прелестна, мъничка пухкава топчица с четири нестъпващи още здраво лапички.

Децата не се отнасяли с него кой знае колко лошо. Те били жестоки като всички деца. Стискали го, мачкали, дърпали го за ушите и опашката, закачали го, но кученцето било все така жизнерадостно. Обичало да играе и каквото и да му правели, въртяло опашка и се галело в децата. Безспорно, него много го ласкаела близостта му с умния човешки род, с рода, който толкова бе надминал кучетата по култура и ум, че даже е смешно да се сравняват.

Но веднъж децата отишли на пикник и привечер си тръгнали уморени, като забравили кученцето.

Не от някакви лоши чувства. Просто така, от небрежност, нали са деца, а кученцето – все пак е само една куче...

– Днес се връщате много късно, сър – каза шкафът.

– Да – мрачно отвърна Бишоп.

– Ранили сте се, сър. Чувствувам го.

– Изгорих си ръката.

Една от вратичките на шкафа се отвори.

– Сложете си ръката тук – рече шкафът. – Аз ще я излекувам за един миг.

Бишоп си пъхна ръката. Усети нежно докосване.

– Изгарянето не е сериозно, сър – каза шкафът, – но мисля, че е болезнено.

Ние сме играчки, помисли си Бишоп. Хотелът е къщичка за кукли... или кучешка колибка. В сравнение със стаята на кимонца той е просто колиба, макар и разкошна колиба. За хората от Земята е добър, но все пак е колиба. А какви сме ние? Любимци на децата. Кученца на кимонските деца. Вносни кученца.

– Извинете, сър – каза шкафът. – Вие не сте кученца.

– Какво?

– Още веднъж моля да ме извините, сър. Не би трябвало да се намесвам... но не бих искал да мислите...

– Щом не сме кученца, тогава какви сме?

– Извинете, сър, казах го неволно, уверявам ви.

– Нали и вие сте един от тях – с горчивина каза Бишоп. – Казахте го, защото така са искали те.

– Уверявам ви, че грешите.

– Естествено, вие ще отричате – каза Бишоп. – Продължавайте. Вие не сте казали още всичко, което са ви наредили да ми съобщите.

– За мен е все едно какво мислите – рече шкафът. – Но защо не си представите че сте другари в детските им игри. Това би било много по-добре, отколкото да се мислите за кученца.

Добре, значи ние не сме домашни кученца, а другари в детските им игри. Децата на Кимон поканват мръсни, окъсани, сополиви

дечурлига от улицата, за да си поиграят с тях. Наистина, това е по-приятно, отколкото да си вносно кученце.

Но и така да е, всичко са измислили децата на Кимон. Те са създали правилата за онези, които искат да заминат на Кимон, те са построили хотела, обслужват го, дават на хората от Земята разкошни апартаменти, измислили са тъй наречените длъжности, организирали са печатането на банкноти.

И ако е така, значи не само хората от Земята, но и държавните глави са водели преговори или са се опитвали да водят преговори само с децата на един народ от друга планета. Ето каква е разликата между хората от Земята и кимонци.

А може би греши?

Ами ако не децата канят в дома си дечурлига от улицата, ако инициативата е на възрастните кимонци, тогава какво е това? Училищна програма? Някаква фаза на постепенно обучение? Или своего рода летен лагер за способни, но живеещи в лоши условия земни хора? Или просто безобиден начин за развличане на кимонските деца?

„Трябваше много отдавна да се сетим – каза си Бишоп. – Но дори ако би хрумнала на някого от нас мисълта, че ние сме домашни кученца или другари в детските игри на кимонските деца, той веднага би я пропъдил, защото сме твърде самолюбиви.”

– Ето, сър – каза шкафът. – Ръката ви е почти като нова. Утре ще можете сам да се обличате.

Бишоп продължаваше да стои мълчаливо пред шкафа. Ръката му безпомощно увисна.

Без да го пита, шкафът му приготви коктейл.

– Направих го по-силен – рече шкафът. – Мисля, че имате нужда да пийнете нещо.

– Благодаря.

Бишоп взе чашата, но не почна да пие, а продължаваше да мисли. Много сме самолюбиви. В писмата си до в къщи крием истината. И го правим заради себе си. Щадим гордостта си...

Бишоп остави чашата върху шкафа.

– Изпийте го вие вместо мен – каза той на шкафа.

Шкафът от удивление избълбука.

– Аз не пия – рече той.

– Тогава го излейте в бутилката.

– Но това е смес – ужасен рече шкафът.

– Тогава я разделете на съставните ѝ части.

– Не мога. Не ме карайте – замоли се шкафът.

Зачу се шумолене и сред стаята се появи Максайн. Тя се усмихна на Бишоп.

– Какво има?

Шкафът се обърна към нея.

– Той иска да разложи коктейла на съставните му части. Аз не мога да правя това.

– А аз мислех, че всичко можете.

– Това не мога – сухо каза шкафът. – Защо не изпиете вие коктейла?

– Чудесна идея – съгласи се девойката. – Какво ви е? – запита тя Бишоп.

– Просто не искам да пия. Нима човек няма право...

– Разбира се, че има – каза Максайн. – А какво ви е на ръката?

– Изгорих се.

– Достатъчно голям сте, за да си играете с огън.

– И вие сте достатъчно голяма, за да нахлувате в стаята по такъв начин. Някой път ще попаднете на място, където стои друг човек.

Максайн се засмя.

– Много смешно ще бъде – рече тя. – А ще ми предложите ли все пак да седна. Нека бъдем любезни и учтиви.

– Разбира се, седнете.

Тя седна на кушетката.

– Мен ме интересува самотелепортацията – каза Бишоп. – Питам ви как го правите, но вие не ми отговорихте.

– И аз не знам как става. Научих го от само себе си.

– Не може да бъде. Хората не притежават парапсихически...

– Някога ще експлодирате. Много сте избухлив.

Бишоп седна до Максайн.

– А не сте ли се замисляли как става? Не сте ли опитвали да преместите нещо друго... не само себе си?

– Не.

– Защо?

– Слушайте. Отбих се при вас да изпия чаша алкохол, за малко поне да забравя, а не да се занимавам с технически разговори. Аз нищо не знам и не разбирам. Ние много неща не разбираме.

Максайн погледна Бишоп и в очите ѝ се мерна уплаха.

– Преструвате се, че на вас не ви е страшно? – продължи тя. – Хайде да престанем да се преструваме. Нека признаем, че...

Тя доближи чашата към устните си и изведнъж чашата се изплъзна от ръката ѝ.

– Ах!

Чашата увисна във въздуха над самия под. После се издигна. Максайн протегна ръка и я улови. Но треперещите ръце пак я изтърваха. Този път чашата падна на пода и се счупи.

– Направете го още веднъж – каза Бишоп.

– Случва ми се за първи път. Не знам как стана. Просто не исках тя да се счупи и...

– А вторият път?

– Вие сте глупак – взмути се Максайн. – Казвам ви, че не знам как стана. Не се шегувам. Наистина не знам.

– Но нали стана. Това е началото. Вие не оставихте чашата да се разбие на пода. Телепортирахте я обратно в ръката си. .

– Слушайте – мрачно каза тя. – Престанете да се заблуждавате. Нас постоянно ни наблюдават. Кимонци понякога правят такива трикове. За майтап.

Тя се разсмя и стана, но смехът ѝ беше неестествен.

– Вие не използвате случая – каза Бишоп. – Ужасно се боите да не ви се смеят. Трябва да бъдете умна.

– Благодаря за коктейла – каза тя.

– Максайн! Чакайте!

Но тя вече бе изчезнала.

* * *

...Трябва да не мислим за самолюбието си. Трябва да анализираме фактите, мислеше Бишоп. Кимонци имат по-висока култура от нас. С други думи те много повече са ни изпреварили в еволюцията, отколкото ние маймуните. А как хората от Земята биха могли да го постигнат?

Работата не е само в ума.

Може би в случая философията е по-важна – тя подсказва как най-добре да се използва умът, който вече човек има, тя дава възможност да се разберат и правилно оценят човешките достойнства, тя учи как трябва да действа човек във взаимоотношенията си с вселената.

И щом кимонци всичко разбират, щом са постигнали толкова много, не мога да си представя, че те взимат на служба при себе си други разумни същества в качеството на кученца или даже като другари в игрите на децата им. Те биха се решили на това само в такъв случай, ако играта би била от полза не за техните деца, а за децата на Земята, ако в края на краищата всичко това ще даде резултат.

Бишоп седеше, мислеше и собствените мисли му се струваха логични, защото даже в историята на родната му планета бе имало периоди, когато преходът към нова, по-висша степен на развитие е изисквал жертви.

И още нещо.

Хората в своето развитие скоро няма да придобият парапсихически способности, тъй като те могат да бъдат пагубно използвани от обществото, което емоционално и интелектуално не е подготвено да си служи с тях. Една култура, недостигнала зрялост, не може да притежава парапсихическо могъщество, защото това не е игра за деца. А в сравнение с кимонци земните хора са все още само деца.

– Късно е вече, сър – каза шкафът. – Изглеждате уморен.

– Искате да кажете, че трябва да си легна. Добре.

Той стана и отиде в спалнята, като се присмиваше на себе си. Изпратиха го да спи... като дете. И той отиде.

Не каза: „Ще си легна, когато ми се доспи“. Не се вкопчи в достойнството си на възрастен. Не капризничеше. Не тропаше с крака, не викаше.

Отиде да спи... като дете, на което са заповядали да си легне.

Може би така и трябва да постъпва. Може би това е отговорът. Да се държи като дете. А как постъпва детето? Отива да спи, когато му заповядат. Слуша възрастните. Ходи на училище. То... Чакайте!

То ходи на училище!

Ходи на училище, защото трябва много неща да научи. Ходи в детска градина, после на училище, после в университет. То съзнава, че трябва много неща да научи, преди да заеме мястото си в света на възрастните.

Но аз ходих на училище, помисли си Бишоп. Усърдно се учих и издържах изпита, на който пропаднаха хиляди други.

Но какъвто и да си бил на Земята, когато пристигнеш на Кимон, ти си само едно първолаче.

Монти владее малко телепатията. И другите също. Максайн може да се телепортира и не остави чашата да се разбие на пода. Навярно и други могат да го вършат.

А всъщност те изучават още само азбуката.

На Земята един от хиляда издържаше изпита, даващ му право да замине за Кимон. Може би тук от хилядата пристигнали само едного ще намерят за достоен да бъде приобщен към културата на Кимон.

Но преди да почнеш да се учиш, трябва да признаеш, че нищо не знаеш. Трябва да признаеш, че си още дете. С тия капризи никъде няма да те пуснат. Трябва да отхвърлиш лъжливото си самолюбие, с което като с щит се вардиш от кимонската култура, вместо да напрегнеш целия си ум, за да я разбереш.

Ех, Морли, изглежда аз намерих отговора – каза си Бишоп. – Отговора, който ти чакаш на Земята. Но аз не мога да ти го съобщя. Всеки сам за себе си трябва да го открие.

Жалко, че Земята не е подготвена, за да открие този отговор. Това не се учи в земните училища.

С армии и топове не може да се щурмува цитаделата на кимонската култура, защото е просто невъзможно да се воюва с народ, притежаващ парапсихически способности. Само мъдрото търпение ще ни помогне да разгадаем тайните на планетата. А ние, земните хора, сме нетърпеливи, припрени. Тук трябва да станем съвършено други.

Най-напред трябва да започна с признанието, че нищо не знам. После да кажа, че искам да знам. И да дам обещание, че усърдно ще се уча. Може би точно затова ни довеждат тук, за да има възможност поне един от хилядата да го проумее. Може би на кимонци повече им се иска да предадат своите знания, отколкото на нас да се учим. Защото те са самотни, в Галактиката няма други същества, подобни на тях.

Нима хората, които живеят в хотела, никога не са се опитвали да го проумеят, или може би са опитвали, но безуспешно?

Ами другите... по един от хилядата... къде ли са те?

– Легнете си, сър, късно е вече – каза шкафът.

– Вярно, трябва да си легна – съгласи се Бишоп. – Денят беше тежък и дълъг.

– Нали утре искате да станете по-рано – забеляза шкафът. – Да не закъснеете за училище.

Сапунена история

Научно-фантастичен разказ

Алън Нелсън

Картината на бурните седемдесет години от нашия век не би била пълна, ако не се спомене и историята с „людия рекламописец“, която в течение на три безумни дни през септември 1973 година хвърли Сан Франциско в небивал хаос и даде повод за повече смут и противоречиви слухове от което и да е друго събитие през същата епоха. Предадени накратко, фактите са следните:

На 27 август 1973 година разгневен дребен мъж с бели рошави коси и светлокафяви обуща профуча по дълъг коридор, блъсна една врата с надпис „Рекламен отдел“ и бръмчейки като разярена оса се запъти към прозореца, отвори го с трясък, подаде навън глава, втренчи се намръщено в небето.

Това беше Х. Дж. Спъргъл, собственикът-основател на сапунената фабрика „Х. Дж. Спъргъл“, която произвеждаше универсалния домакински препарат САМОПЕР. Сърдитият старик устреми поглед към току-що изписаните във въздуха три рекламни димни лозунга, които се полюляваха на небосклона над Сан Франциско:

НЕРВИТЕ СА ПАРИ. СЪС САМОПЕР ПЕРИ. САМ ПЕРЕ САМОПЕР!

Зад шефа застана частната му секретарка Нита Крибърт, съблазнителна брюнетка с изящна прическа и взе да го успокоява.

– Кой написа тая реклама? – кресна Спъргъл, като отдръпна главата си от прозореца и посочи с кривия си пръст към небето. Лицето му беше неестествено зачервено.

Единадесетте служители в рекламния отдел запримигаха тревожно и се спогледаха.

– Аз.

Спъргъл се обърна рязко и се взря сърдито в слабия смутен момък с кожено яке, който точно в този миг влизаше в стаята.

– Хм, това е най-невъзможната въздушна реклама, която изобщо съм виждал! – изръмжа той и се насочи с часовник в ръка към младежа. – Буквите се размазаха за по-малко от 30 секунди.

– Вятър има... – заоправдава се Еверит Мордикейай, поглеждайки гузно към Нита.

– Вятър, не вятър – наежи се шефът, – не ме интересува! Не ви плащам, за да влачите по небето опашка от пушек, която никой не може да разчете. Такава бих направил по-добре с пура за трийсет цента. Усъвършенствайте димната смес, чувате ли! Искам трайност на буквите! Разбрахте ли? Трайност!

Нещастният момък стрелна с очи най-напред разфучания дребосък, после хубавицата Нита и се запита дали не бе настъпил краят на всичко. Преди пет месеца го бяха назначили в опитната химическа лаборатория. Ала нещата бяха тръгнали с главата надолу. Още първата седмица беше предизвикал взрив в една малка лаборатория, когато изпробваше без позволение нов тоалетен сапун със „светкавично действие“. Прехвърлили го бяха в счетоводството, но там пред очите на ужасения главен счетоводител бе унищожил главната книга, опитвайки химикала си

за изтриване на мастило. Не беше се справил по-блестящо и в търговско-пласментния отдел.

А сега предстоеше да загуби и нищожната си службица като въздушен рекламописец. И то пред Нита. Мисълта му се струваше непоносима. От месеци, подобно на жалък роб, той се увърташе около прелестната недостъпна красавица. Тя ту склоняваше, ту отказваше да се омъжи за него.

– Не мога да понасям хора, които търпят неуспехи – беше му заявила от самото начало. – Трябва ми мъж с бъдеще.

Ала колкото по-отчаяно момъкът се напругаше да преуспее, толкова по-наопаки отиваха работите. Отслабнал беше вече десет фунта. В стомаха си усещаше как нещо клокочи като неспирно кипяща епруветка.

– Трайност! – кресна Спъргъл. – Ясно ли е?

Смазан, младежът проследи с очи разгневения дребосък, който изхвърча от помещението. Нита се позабави за миг.

– Продължавай опитите – усмихна се тя насърчително.

* * *

След като написа обичайния рекламен лозунг „САМ ПЕРЕ САМОПЕР!“ на 2000 фута височина, Мордикейай приземи вертолета, измъкна се от кабината и се запъти към Нита и мистър Спъргъл, които го очакваха край хангара.

– Еверит – провикна се Нита и забърза насреща му. – От две седмици напразно те търся. Къде за бога изчезна?

– В отпуска бях – отговори младежът дрезгаво.

Изтънял бе още повече, лицето му бе измършавяло, под очите му се очертаваха тъмни кръгове.

– Имам да ти говоря – продължи девойката.

– Предполагам, млади момко, – намеси се нетърпеливо Спъргъл,
– че ще ми обясните за какво ме повикахте.

Той погледна една служебна записка, която размаха в ръката си.

– Каква спешна работа налагаше да се явим на летището точно в 11?

Мордикейай извади спортен хронометър и обърна очи към рекламата, която току-що бе написал на небето.

– Надявам се, че ще харесате тези букви...

Спъргъл погледна машинално нагоре. Буквите стояха все още цели, все още неразмазани, все още стройни и се спускаха към земята, неуязвими за свежия вятър, който духаше на летището.

– Те слизат! – възкликна задъхано Нита.

Спъргъл се намуси и зяпна, очаквайки буквите да се стопят и да изчезнат.

Но те нито се стопиха, нито изчезнаха.

Подобно на огромни, тежки балони буквите постепенно се смъкваха, като ставаха толкова по-едри и по-ясни, колкото по-ниско слизаха. Накрая кацнаха на летището, подскочиха плавно няколко пъти и се търкулнаха спокойно на земята.

Безмълвно тримата се запътиха към тях. Спъргъл погледна буквата С от САМОПЕР! Тя представляваше чудовищна бяла грамада, дебела десет фута, висока колкото многоетажна сграда. Състоеше се от гъвкаво еластично вещество, напомнящо нещо средно между желирана пластмаса и пенокаучук, непрозрачно и толкова леко, че въпреки размерите на буквата Мордикейай я повдигна с една ръка и за миг я залюля на дланта си.

– Исканте трайност...

Той наклони ръката си, исполинската буква се плъзна, тупна капризно на земята, сгърчи се като великанска свита змия и, потръпвайки, се просна на тревата. Нита намери една точка – грамадно кълбо, голямо колкото два автомобилни гаража, и го подхвърли край хангара.

Спъргъл свъси вежди и се почеса по бузата.

– От какво е направено това чудо? – запита той най-последно, хващайки единия край на буквата С и стискайки опашката ѝ в ръцете си. Щом я отпусна, тя мигновено възвърна предишната си форма.

– Дреболии! Малко синтетичен каучук, малко неопрен, малко шарилка.

– Невъзможно – изсумтя дребосъкът раздражено.

Той извади ножчето си, отвори го и се опита да отреже единия край на буквата Е.

– Ще го пратя за анализ в лабораторията.

Но се оказа невъзможно да го отреже. Два пъти Спъргъл забива ножчето в каучуковата материя до дръжката. Все едно да режеш сунгер с ножче за белене на картофи.

– Няма що. Признавам, че майсторски сте го измислили – смънка той неуверено. – За съжаление още миналата седмица реших да спра въздушната реклама. В края на краищата сега сме 1973 година; въздушната реклама е по-скоро преживелица от миналото. Хитро скроено, съгласен съм. Но се страхувам, че идва много късно. Никой вече не пише реклами във въздуха.

Той погледна часовника и се обърна към Нита.

– За бога, Нита. Я по-добре избързайте за билетите. Остават точно 25 минути.

Нита се позабави колкото да докосне нежно момъка по ръкава.

– Продължавай опитите – прошепна тя, като се усмихна.

– Както казах, Мордикейай – добави Спъргъл, – експериментът ви е интересен, но се страхувам, че пак сте ударили о камък. Щом се прибера от медения си месец, ще се опитам да ви намеря друга служба. Може би в експедицията...

– Медения ви месец ли? – пригласи младежът, предусещайки беда.

– Да – натърти Спъргъл и за миг, докато наблюдаваше как секретарката се изгуби в далечината, лицето му се разнежи. – Нита и аз тъкмо се каним да заминем за Пам Спрингс. Но стига ви толкова. Другото е тайна...

Втрещен, Мордикейай проследи как дребосъкът се насочи към административната сграда. Със сподавен вик, който разтърси цялото му тяло, той ритна удивителната и тя отхвъркна отвъд приземителната площадка.

* * *

Тези са събитията, които доведоха до трите най-диви и чудновати дни в историята на Сан Франциско. Дали по-нататъшните действия на Мордикейай са плод на любовна мъка у един младеж, изпаднал в умопомрачение, или представляват последно отчаяно усилие да се „продължат опитите“ е въпрос, върху който се спори от близо двацет години. Излизащият в Сан Франциско вестник Кроникъл от 14 септември 1973 година е поместил на първата си страница следната дописка:

* * *

„Жителите на рядко населените квартали бяха изненадани рано тази сутрин от появата на грамадни гумени букви, които се бяха закачили за улуците на покривите, струпали в дворовете и разпилели по уличното платно. В долната част на града огромно еластично О се беше надянало на един прът на шестнадесетия етаж. От леярните заводи „Атлас“ съобщават, че един от комините бил запушен от голямо бяло кълбо.

Метеорологът Фред Балард не можа веднага да определи произхода на явлението, но предполага, че това са отпадъчни продукти от новата развойна атомна база край града.

С напредването на деня дъждът от неизвестните гумени тела, изглежда, се увеличи и създаде редица усложнения в много квартали поради трудността да се отстранят, невъзможно е те да се срежат, изгорят или пукнат. Могат само да се пренасят. Големият въпрос обаче е: КЪДЕ? Използувани бяха празните места в някои райони. Полицията съобщава, че са изникнали междусъседски свади, защото някои подхвърлят буквите в задните дворове на съседите си”.

* * *

Едва на следващото утро жителите на Сан Франциско откриха с ярост, че явлението, което не беше спряло за миг, не представлява атомни отпадъчни продукти, а стара рекламна безвкусица по нова рецепта.

Досега Мордикейай беше спускал само отделни букви, но тази заран почна да ги свързва в надуты рекламны лозунгы. Те падаха цели и всеки можеше да прочете съвсем ясно „САМ ПЕРЕ

САМОПЕР”, когато приближаваха града, за да го покрият като със снежна пелена.

Нещо повече. Размерите на буквите взеха да се увеличават. Само надписът САМ ПЕРЕ САМОПЕР например покри цялото Вас Нес Авеню от Голдън Гейт до Пост Стрийт, а лозунгът СЪС САМОПЕР ПЕРИ кацна в стадион „Казар” и остана да стърчи като лъжица в супник.

Гневът, яростният вой, които бликнаха тази втора сутрин – сутринта на „бесния петък”, – никога няма да бъде достигнат повторно. И прицел на изстъпленията беше, естествено, сапунената фабрика „Спъргъл”.

Четиридесет хиляди побеснели домакини занабираха кажи-речи едновременно телефонните номера на компанията. Четиримата дежурни телефонисти на фабриката, зашеметени от лавината, направо смъкнаха слушалките от главите си, наблюдаваха с ужас как святкат сигналните лампи на номератора и се измъкнаха от телефонната централа.

Навън застрашително гъмжило от десет-двайсет хиляди души се беше струпало край телената ограда на фабриката, ревеше и от време на време хвърляше тухли в двора.

Чак в 11 часа седемчленният комитет на градските управници, воден от кмета Рандолф Рокуел, шишлав мъж с набраздено от отвесни бръчки лице, си проби път през тълпата и влезе в облицования с ламперии кабинет на Х. Дж. Спъргъл. Управниците завариха фабриканта обзет от глух гняв. Той се клатушкаше на въртящия си стол, лицето му пламтеше, тялото му се разтърсваше от пристъпите на треска, която той напразно се мъчеше да потисне.

– Кой носи отговорност за това? – прогърмя Рокуел, доближавайки се веднага до прозореца и сочейки с показалец към небето. – Каня ви незабавно да спрете тази безсрамна нелепост.

Мина известно време, докато Спъргъл дойде на себе си.

– Да я спра ли! – викна той. – Мислите ли, че не искам да я спра? Най-напред тя съсипа сватбата ми, а сега съсипва предприятието ми. Да я спра! КАК?

– Заповядайте на рекламния си служащ да слезе! Ето как!

Фабрикантът изквича жаловито:

– Заповядайте му вие. Излиза ли се с луд човек на глава. Има само един способ: да се свали принудително.

Напред излезе мъж с адвокатска чанта.

– Спъргъл – започна той с важен съдийски глас, – длъжен съм в качеството ми на градски прокурор да ви предупредя, че все пак този човек е ваш служител и затова носите законна отговорност за деянията му.

– Законна отговорност ли? – ревна фабрикантът. – Компанията Спъргъл има разрешение за въздушна реклама през 1973 година. Цент не давам за законната отговорност. В това отношение всичко е наред.

Той се поразрови из писалищната маса, извади някакъв документ и го пхна под носа на градския прокурор, който го заразглежда внимателно. Сега дойде ред на прокурора да заклати глава и да се намръщи.

– Документът изглежда напълно редовен. Да ви призная искрено, джентълмени, просто не съм в състояние да посоча кой закон е

нарушен, ако не се смята правилникът против задимяването на града. За съжаление рекламната кампания е свършено законна.

Настъпи мъчително мълчание.

– Колко време ще може да издържи във въздуха? – попита някой.

– С месеци – поясни Спъргъл ядосано. – И двата ни вертолета са с атомни двигатели.

– А запасът от... каучук или онова, което използват? – изскимтя унило кметът Рокуел. – Той поне не е неизчерпаем. Какво мислите по този въпрос, Клиф? Нали сте градски инженер!

– Още не съм успял да анализирам буквите – обади се флегматичен мъж в син габардинов костюм. Мога да ви кажа обаче, че една топка за голф съдържа много повече каучук от цял рекламен лозунг. Той прилича на захарния памук, който се продава на плажа. От една бучка захар се получава цяла къделя. Достатъчно е този господин да е взел със себе си, да речем, триста-четиристотин фунта стари автомобилни гуми, за да не може никой да предвиди колко време ще надува балоните си.

– Тогава може би ще бъде по-добре да го свалим принудително – намеси се началникът на полицията.

– Не, не! – противопостави се градският прокурор. – Не чухте ли какво обясних преди малко? Този човек не върши никакво престъпление. Друго би било, ако пишеше нецензурни думи на публични места. Но да го свалим принудително само загдето пише рекламни лозунги, това означава да му дадем възможност да заведе срещу общината иск за половин милион долара.

Кметът Рокуел, който се пулеше съкрушено, престана да дъвче дръжките на очилата си, преглътна слюнката си и се обърна към един слаб, начумерен мъж.

– Е, Ед, май това е работа за вас?

– Изключено. Това не е работа на гражданската отбрана – възрази заговореният раздразнено. – Никой не ни е нападнал. Според мене това е задължение на комисията за гражданско въздухоплаване.

– Откъде-накъде – опъна се нисък мъж от дъното на стаята. – Това е чисто местен въпрос. Може би отговорникът на отдел „чистота“ ще направи някакво внушение.

– Свалете тоя луд със стрелба! – изрева Спъргъл.

* * *

През това време пороят от рекламните лозунги заливаше все повече и повече града.

След обяд Мордикейай, очевидно уморен от шаблонните лозунги, почна да съчинява нови фрази. Така изречението:

САМОПЕР СЪДЪРЖА ТРИНАТРИЙ-ФЕНОБАРБИТО-
ХИПЕРХЛОРОЗОЛ И СЕ ПРОИЗВЕЖДА ПРИ
ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО НА МНОГОАТОМНИ АЛКОХОЛИ С
МНОГООСНОВНИ КИСЕЛИНИ

се проточи от източния склон на възвишенията Туин Пикс по Маркет Стрийт чак до пристанището Ембаркадеро.

За кратко време, навярно под действието на алкохолните пари, той написа и редица странно осакатени послания, като:

НИТА КРИБЪРТ ДЕЙСТВУВА БЪРЗО, ЛЕКО, СИГУРНО И НЕ
ЗАЧЕРВЯВА РЪЦЕТЕ. Х. ДЖ. СПЪРГЪЛ НЕ СЕ НУЖДАЕ ОТ

АБСОЛЮТНО НИКАКВО ПОЧИСТВАНЕ. ЧЕСТИТА СВАТБА НА САМОПЕР!

Привечер на втория ден ниската част на града беше изцяло парализирана. Спряно бе всякакво движение. Гумените букви задръстваха улиците, лежаха чудновато закачени за покривите, трупаха се една над друга подобно на великански хаотични камари трупи. Следните показания на един очевидец, Едгар Фоугълман, служител в банката „Уелз Фаргоу“, са заети от ноемврийската книжка на списание Глимпис:

* * *

„...Не знаех дали банката ще бъде отворена или затворена, но за всеки случай тръгнах на работа. Колкото повече приближавах обаче финансовия квартал, толкова положението се влошаваше.

Не зная как да опиша всичко. На човек му се струваше, че се движи във воден басейн, където постоянно се надигат газови мехури. Под буквите имаше достатъчно светлина и въздух, но човек можеше много лесно да се заблуди, защото смяташе, че завива зад даден ъгъл, а се оказваше, че това е само края на някоя буква.

Никой не беше изплашен, нито обзет от паника, понеже буквите можеха да се отместват лесно, щом се изпречеха по пътя, но всички се бяха объркали и замаяли.

Когато стигнах на пресечката Мънтгамери и Калифорния, един човек с лента на ръката ми каза, че всички работоспособни мъже от квартала са мобилизирани да пренасят буквите. Прати ме при трима други и помъкнахме един от грамадните балони

към морето. Те не тежаха, но беше много трудно да се хванат и да се държат.

След около четири часа пристанището Ембаркадеро се задръсти толкова, че стана невъзможно да се приближим до залива. Повъртяхме се още известно време, сетне човекът с лентата ни каза да се прибираме, защото буквите щели да бъдат извлечени с автомобилен керван през полуострова...”

* * *

Естествено, градската полиция отдавна беше издала заповед „да се издири и свали принудително лудият”.

Не беше трудно да се издири. След по-малко от час сержант Малруни докладва, че Мордикейай се върти на височина около 5000 фута, влачейки подире си чудновата опашка от течен каучук, който почти мигновено се втвърдява.

– Как обаче ще го свалим, като не можем да стреляме по него? – запита той. – Невъзможно е да го доближим достатъчно, за да го заставим да се приземи. Веднага ще се скрие зад някое от изреченията си и ще се изплъзне.

Когато се спусна нощта, Мордикейай не само продължаваше да шари из небето, но прибави и нова изненада – флуоресцентността.

ЛЪСНЕТЕ МИВКИТЕ, ИЗМИЙТЕ ВАНИТЕ СИ С Х. ДЖ. СПЪРГЪЛ.

Изречението блестеше яркочервено и нахално кацна пред Музея за модерно изкуство. От този миг нататък нощното небе се озари от огромни светещи тела, зелени, оранжеви, алени, които се спускаха на земята и заливаха всичко с тайнствено ослепителна фосфоресценция.

А в 5,17 призори, когато целият Сан Франциско лежеше под неспокойната пъстроцветна завивка, рекламните лозунги внезапно секнаха. Изминаха пълни пет минути в смазваща тишина. Изведнъж небето бе прерязано от ново послание:

СЛЕДВА ВАЖНО СЪОБЩЕНИЕ.

няколкостотин хиляди тревожни погледи обнадеждено се впериха в небето, изчаквайки съобщението. Най-последно и то се появи.

ТЪРСЕТЕ БЪРЗОЧИСТ – НОВИЯТ САПУН НА ПРАХ.

Не след дълго дойде и втори лозунг: БЪРЗОЧИСТ БЪРЗО ЧИСТИ САМОПЕР!

Няколкостотин хиляди наблюдатели, недоумявайки, не искайки нищо повече да знаят, отвърнаха уморените си кръвясали очи с погнуса и отново се запретнаха да изнасят буквите.

Това беше последното съобщение, което бе написано на небосклона над Сан Франциско.

Вероятно развръзката ще бъде по-добре описана, ако поместим извадка от едно интервю с Мили Спейчър, домакиня, живееща на Уошингтън Стрийт № 2390, както то е публикувано в излизация в Сан Франциско вестник Нюз от 23 септември 1973 г.

* * *

„...В събота около 9 часа преди обед бях на пресечката на 14-ти улица и Маркет Стрийт и забелязах ненадейно един празен склад с голям надпис:

„ТУК СЕ ПРОДАВА БЪРЗОЧИСТ.“

Спомних си рекламата от призори, която препоръчваше препарата БЪРЗОЧИСТ, и влязох. В склада имаше грамади с

пакети от по пет фунта в обикновени книжни кесии. Продавачът ме посъветва да си купя един пакет и да опитам съдържанието му върху някой от рекламните лозунги на САМОПЕР.

Отворих пакета на улицата и поръсих с малко прах най-близкия САМОПЕР. Начаса буквите се разтвориха с леко свистене. Разказах на други хора за случилото се и за по-малко от четвърт час пред магазина се нареди опашка, която стигна чак до гарата на ферибота.

До обяд не остана ни един от лозунгите САМОПЕР. Запази се само тънък пласт пепел, който покриваше всичко, но пожарникарите я измиха с маркучите си и водата я отнесе в уличните канали.

Наистина чуден препарат...”

* * *

Така завърши историята с лудия рекламописец, един епизод, който Сан Франциско напразно се мъчи да забрави от дваисет години.

Има хора, които твърдят, че Мордикейай действително бил полудял, че постъпката му била проява на безумие, и че намерил спасение от лудостта си, когато вертолетът му се повредил и потънал някъде в Тихия океан.

Ала има и други хора, които не са чак толкова сигурни.

Те изтъкват някои твърде многозначителни факти.

Първо: че производителите на САМОПЕР били фалирали поради бойкот от страна на потребителите.

Второ: че БЪРЗОЧИСТ, който получи фантастична популярност след драматичния му двубой със САМОПЕР на третия ден, се явил точно в миг, който не може да не събуди подозрения.

Трето: че управителният съвет на новоосновената компания БЪРЗОЧИСТ години наред се състоял от подставени лица, като истинският собственик рядко се вестявал, ако изобщо се вестявал.

Що се отнася до Нита Крибърт, следните две извадки не са безинтересни. Първата се появи в отдел „Лични“ на малките обявления от излизация в Сан Франциско вестник ИгзаминъР от 14 ноември 1973 година.

* * *

„Ев! Къде си? Как можа да повярваш, че ще се омъжа за Х. Дж.? Това е ужасно недоразумение. Ще ти обясня подробно. Моля обади се! Криби.“

* * *

Второто бе отпечатана в списанието „Найт Лайф“ (февруарската книжка от 1974 година).

* * *

„Да, ще се омъжа, но не мога да ти кажа къде и за кого, нито друго нещо! Това се пази в пълна тайна! Мога само да ти се похваля, че е млад, хубав и с бъдеще.“

Дали е вярно, че наистина съм се канела да се омъжвам за Х. Дж. Спъргъл? Нито за миг. Канехме се да ходим на сватба, но не на моята. Х. Дж. възнамерявате да се ожени за една дама, с която се запознал в Аризона. Замоли ме да го придружа като негова частна секретарка и после да му стана шаферка. Но дойде бомбардировката с лозунгите на САМОПЕР и всичко се

осуети. Кой е пуснал изобщо тоя глупав слух? Сега обаче съм рядко щастлива...”

* * *

И още една бележка под линия към цялата чудновата история. Само преди две години Бюрото за качествен контрол на стоките за широко потребление даде следното заключение върху препарата БЪРЗОЧИСТ:

„...Истерията, която предизвика сред домакините БЪРЗОЧИСТ, го превърна в един от най-популярните сапунени препарати. Той запази тази си популярност повече от петнадесет години, независимо от това, че лабораторните ни опити са показали многократно, че БЪРЗОЧИСТ съвсем не е ефикасен при почистването на мивки, вани, емайл, порцелан, линолеум или каквото да е друго изобщо, а е пригоден само за целта, за която е бил първоначално предназначен: да разтваря лозунгите САМОПЕР”.

Доброволни изгнаници

Научно-фантастичен разказ

Петър Лъочев

И тримата тази вечер тайно напуснаха Диамантения дворец с една и съща цел – да разрушат ракетата. Защото призори трябваше да отлетят обратно към Земята. А никой от тях не искаше това.

Тримата се движеха по отделни пътеки, като се криеха един от друг...

Месецът, прекаран на тази щастлива планета, която местните жители наричаха Леа, им се струваше като вълшебен сън. По-точно на двамата от тях – на навигатора Тим Кели и на младия бордмеханик, когото зовяха просто Джим. Не бе така обаче за третия член на екипажа – пастора Абрахам Крос. Планетата Леа обърка всичките му представи, смути вярата му в бога.

Попаднаха на нея случайно.

– Сгрешил съм изчисленията! – изпъшка един ден навигаторът, когато вече бяха в системата на звездата Алиот от Голямата мечка.

– Вместо на втората ще кацнем на последната планета.

– Това твое проклето уиски! – изръмжа пасторът.

Космолетът постепенно намаляваше скоростта си.

– Гледайте, гледайте! – извика Джим, като посочи радарния екран. В гласа му имаше учудване и радост.

По повърхността на непознатата планета се открояваха очертанията на фантастични градове.

– Населена! Планетата е населена!

– Да бъде благословена грешката ти, мистър Кели – тържествено произнесе пасторът. – Ръката ти е направлявал сам бог.

Тримата се поздравиха с победата. И имаше защо. Досега в пределите на слънчевата система не бе открит разумен живот. Съветските космонавти вече бяха извършили десет експедиции в дълбините на нашата Галактика, но освен образци от редки минерали и примитивна растителност не бяха донесли нищо друго. Тази американска галактическа експедиция беше втора по ред. Беше организирана и финансирана от компанията Макферсон, с цел да изследва пространството около звездата Алиот. Задачата бе да се търсят съкровища: злато, скъпоценни камъни, уранови руди. А откакто властта в Съединените щати премина в ръцете на „Войниците на Христа“ в екипажа на всяка космическа ракета се предвиждаше по един пастор. Той трябваше да бъде мисионер на христовата вяра, в случай че някъде по далечните планети се открие разумен живот. Втората му и всъщност по-важна задача бе, като доверен човек на властта, да следи за поведението на космонавтите. Сред тях се срещаха какви ли не хора, които често нарушаваха религиозните и правните норми.

И ето, пасторът Абрахам Крос бе първият войник на Христа, който се срещна с разумни жители от друг свят. Но и... какво разочарование!

– Господи, боже! – възкликна той, когато към тримата космонавти, застанали в подножието на ракетата, се втурна цяла тълпа от странни същества. – Но това, но това са...

– Пчели! – довърши мисълта му Джим. – Гигантски пчели.

Наоколо се носеше оглушително бръмчене. Леанитите достигаха на височина около метър и бяха облечени в сиви туники. През цялото време извършваха особени танцови движения. По-късно тримата научиха, че това е част от езика им. А когато им поставиха специални очила и наушници, те ахнаха. Всичко се промени като по магия. Пейзажът, който им се бе сторил еднообразен и унил, ги зашемети с богатството на багрите си, а бръмченето на леанитите се превърна в строен мелодичен език. Явно, цветовете и звуковете тук бяха с дължини на вълните, непознати на земните хора. Най-непонятното беше, че макар и да говореха на различни езици, гости и домакини се разбираха един друг. За тримата космонавти това бе необяснима загадка.

Пасторът бе шокиран, съсипан... Тези „пчели“ за много по-къс исторически период бяха създали оригинална и блестяща цивилизация. Той гледаше и не искаше да повярва на очите си. Ощастливени от една благодатна атмосфера, подобна на земната, леанитите бяха превърнали своята планета в цветуща градина. Огромните им градове по красота съперничеха на земните столици.

– И тях ли господ бог ги е създал по свое подобие? – подметна иронично един ден Джим пред пастора.

Свещеникът се засегна не на шега.

– Това са само насекоми! – хапливо отвърна той.

– Насекоми, но разумни и... много по-добри от нас. В техническо отношение са малко по-назад, но в изкуствата! Видяхте ги как рисуват, нали? Чухте музиката им? А как танцуват! Танците им наистина са чудесни!

– И най-низшите твари могат да танцуват.

– После те са развили някои клонове на науката, където ние сме още в пелени. По телепатичен път те са се свързали с една планета от другия край на Галактиката.

– Мистификация! – промърмори пасторът. Кипеше от гняв. В думите на Джим имаше правота, която беше безсилен да опровергае.

– Не, не е мистификация. Нали видяхте какво ни показаха на своя телепатичен екран. На тази планета се оказали... разумни птици. Оттогава те престанали да вярват в своя бог – Великата Пчела. Те считали отначало, че тя е създала света и живота, а разумните същества по свое подобие. Но след като разбрали, че има и други създания и цивилизации, осъзнали грешката си. Това няма ли да послужи и на нас като урок?

– Млък, богохулнико! – изрева Абрахам Крос. – Като се върнем, войниците на Христа ще ти потърсят сметка за тези думи. Чака те електрическият кръст.

В Съединените щати на електрическия кръст горяха всички онези, които дръзваха да говорят и действуват против религията. Самото му споменаване всяваше ужас. Но младият Джим не се стресна и се отдалечи като безгрижно си подсвиркваше с уста.

Още нещо бе смутило пастора тук. На Леа бе излишна всякаква мисионерска дейност. Еволюцията тук бе преминала по път, съвсем различен от земния – само чрез тревопасните животни. Никога не бе имало хищници, изстребления, насилия, войни.

Местните жители бяха кротки, добродушни и трудолюбиви. И Христос тук бе излишен, нямаше на какво да ги учи.

Ето защо в тази последна нощ от престоя им на Леа пасторът Абрахам Крос бързаше към ракетата, за да я унищожи. Тя не

трябваше да се върне на Земята. Земните жители не трябваше да научават за Леа. Устоите на религията и на властта в Съединените щати щяха да бъдат разколебани. Войниците на Христа никога нямаше да простят на пастора за това. Очакваше го позор и... екзекуция на електрическия кръст...

Много по-различни мисли вълнуваха навигатора Тим Кели. Откакто зърна несметните богатства на Леа, душата му загуби покой. Нахвърли се като див звяр още върху първия диамант, който видя в древния храм на Великата Пчела. Дори с юмручни удари събори двама леанити, които стояха на пътя му. Но за негово изумление никой не му се противопостави. Даже го провъзгласиха за княз на диамантите и му отредиха за жилище цял дворец, изграден от скъпоценни камъни. Тим Кели дълго чеса рошавата си глава в недоумение. Да се върне на Земята с огърлицата от диаманти, която леанитите му подариха, за него означаваше богатство и разкош. Но после в него започнаха да се прокрадват съмнения. „Дявол да го вземе – мислеше той – църквата сигурно ще ми отнеме лъвския пай от скъпоценностите. А компанията веднага ще организира нова разбойническа експедиция до тук. Диамантите ще наводнят пазара и ще се обезценят. И... гутбай на охолния живот!”

Имаше и нещо друго. Не случайно Тим Кели бе станал космонавт, не случайно гледаше да бъде по-далечко от Земята. В миналото му имаше доста тъмни дела, от разкриването на които той се боеше: контрабанда на кокаин и спиртни напитки, нараняване на митничар, неспазване на църковния морал... Не, животът там, под управлението на свещениците, съвсем не беше весел. Всъщност тук се чувствуваше много по-добре. Вярно, нямаше месо, нямаше

уиски – впрочем, той и на Земята си го доставяше рядко и с голям риск – но все пак ястията тук от плодове и зеленчуци бяха несравними. Природата беше чудесна, телепатичните екрани бяха по-интересни от всякакво земно кино. Леанитите го обкръжаваха с внимание и уважение. С изпъкналите си очи и развети туники те бяха много смешни, но и славни. Може би след време щяха да го направят цар на Леа. От последен на Земята, тук щеше да бъде пръв.

Така Тим Кели избра спокойното и безгрижно съществуване на планетата Леа, под оранжевите лъчи на Алиот.

Джим се промъкваше по една глуха пътека сред виолетовата гора и непрекъснато се озърташе. Боеше се от налудничавия фанатик пастора и от онзи пияница Кели, който дори от местната медовина бе успял да си направи някаква алкохолна напитка. Боеше се те да не узнаят дръзката му мисъл да разруши ракетата и да осуетят намерението му.

Джим искаше, много искаше да се завърне на Земята. Там го чакаха близки, приятели... Чакаше го и едно мило момиче с орехови очи. Често в бляновете си той виждаше малкото родно градче, мътната Мисисипи и широката ароматна прерия, където понякога отиваше с приятели да четат забранени книги. Освен църковните писания и библията войниците на Христа не разрешаваха четенето на друга литература. Наказанията бяха сурови. Радиоапаратите бяха запечатани, кината и театрите с изключение на религиозни представления, бяха забранени. Музиката се състоеше само от свещени псалми. И все пак младежите отиваха в прерията, споделяха дръзки мисли. Това за Джим също правеше Земята скъпа и желана.

Но той много добре си даваше сметка какво ще стане с Леа, ако тук нахлуеха гангстерите на компанията Макферсон, авантюристите, религиозните фанатици... Фантастичните съкровища щяха да ги подлудят. Щяха да се отдадат на сеч и грабежи. Леанитите щяха да бъдат изтребени. На това трябваше да се попречи. И това можеше да направи само той – Джим.

„Ако ракетата не се завърне – разсъждаваше той – компанията Макферсон няма да рискува нова експедиция до Алиот и още повече до най-отдалечената и малка планета от неговата система. Може би след години хората в Съединените щати ще се променят. Дръзките млади хора ще победят. Може би тогава... А през това време аз ще се запозная по-добре с културата на леанитите, може и аз да ги науча на нещо...”

Тримата се появиха край ракетата почти едновременно и от различни страни. Насочиха лъчевите си пистолети към резервоара с горивото и натиснаха спусъците. Избухна взрив и ракетата пламна като огромен факел. И в неговата светлина те се видяха. Пасторът – с позлатения кръст, Тим Кели – с диамантената огърлица и Джим – с килнатата на тила шапка. И всеки един от тях бе поразен от спокойствието на останалите.

Професор Корнелиус се завръща

Фантастичен разказ

Васил Райков

На конкурса, уреден от сп. „Наука и техника за младежта“ и сп. „Космос“, в чест на IX световен фестивал на младежта и студентите, разказът „Професор Корнелиус се завръща“ получи втора награда.

– Под камъка вляво, а? – каза Ангел и пак се засмя. После вниманието му се насочи към бутилката върху масата.

– Не „камъка“, а третият камък след жълтата роза – поправи го Марин.

– И не „под“ камъка, а вляво от него. Има разлика. Една котка не може да завира медальони под камъните.

– Да-а-а... котка! Тъкмо в нея се крие загадката.

– Жълта котка с черни шарки – допълни безстрастно Марин.

– Която аз дори съм виждал вече според предсказанието.

– Която ти си виждал вече!

– Тогава да прием за жълтата котка, която аз съм виждал вече, макар че не помня да е имало подобно нещо – каза Ангел и вдигна чашата си. – За здравето на всички жълти котки. Те са алфата и омегата на...

– Наздраве! – прекъсна го тържествено Марин, като се изправи. – И нека не се подиграваме с предсказанията на Корнелиус, защото...

Тук вече не издържаха. Още преди да бяха отпили от чашите си, те избухнаха в такъв смях, че майката на Ангел се появи на вратата да види какво са счупили.

– Не ви трябва нищо, нали? – попита строго тя.

Влизането ѝ беше достатъчно, за да ги обземе нов пристъп на смях. Ангел едва успя да остави чашата на масичката и се търкулна на пода, като стискаше корема си с ръце. А Марин хълцаше, сякаш нещо беше заседнало в гърлото му. Той бе отметнал глава назад и щом хълцането намалееше, от гърлото му изригваше поток от дрезгав хохот. Майката отпрати очи към небето, повдигна изразително рамене и се изниза навън.

– Ей, ще ме умори този човек! – каза Ангел, когато се поуспокои.

– Само един Корнелиус може да измисли подобно нещо.

– Не знам, ама той ако седне да пише романи...

– И то криминални. Забелязваш ли, че всичко е издържана в жълто: жълтата роза, жълта котка, жълт камък на медальона...

– Дявол знае какво е имал пред вид. Впрочем да, камъкът е топаз. Той е жълт.

– Значи златен медальон с топаз колкото лешник. В същност главното тук е, че младата дама е влюбена в това украшение, останало още от прабаба ѝ. Ама и каква прабаба е това. Крадена от бей. И когато вечерта боят разпасва пояса, тя го ръгва в дебелия корем с камата и побягва, като взима само това украшение за спомен. Връща се у дома, прибира от Балкана любимия си, който решил междуременно да става хайдутин, омъжва се за него,

ражда му осем деца, а когато дошло време, го пратила да стане опълченец. Една прабаба, която на стари години си пийвала порядъчно и играела покер. Разкошна баба!

– И какви само подробности Корнелиус измисля, а! Нашето момиче например се е върнало неотдавна от чужбина и...

– Само такива да ги нямаме! – възнегодува патетично Ангел. – Отде накъде „нашето”? Ти май забравяш, че според предсказанието АЗ ще се жени за нея. Не НИЕ!

– Ще се жени! Забравил къде е виждал котката, пък...

В този миг се раздаде звън. Като продължаваше да се хили, Ангел излезе от стаята. Когато се върна, лицето му беше неузнаваемо. В ръката си държеше дълъг и тесен плик.

– Неприятно съобщение? – осведоми се Марин и кимна към писмото.

– Не, не, това е картичка от Гошо. За друго мисля аз. Знаеш ли, че наистина съм виждал жълтата котка! Сега се сетих. Беше се вмъкнала в килера. Миналата есен. Три ей такива пъстърви изхвърлих заради нея. Тогава поставих и мрежата на прозорчето.

– Жълтата котка?

– Да, и цялата на черни ивици, като тигър. Трябва да е на някой от комшиите. Мама ще знае сигурно.

– Хм! – задоволи се да произнесе само Марин и отпи замислено от чашата си...

2

Времето беше отвратително. Отегчителен като бездарна симфония дъжд плющеше над къщите. Хората бързаха да се приберат по домовете си, тъй че рядко се виждаха минувачи.

– По-добре през оградата, а? – подхвърли Ангел.

– Та ако ни видят, да се чудим какво да обясняваме. През вратата, разбира се.

Старата желязна врата изстена проточено, въпреки че Ангел я отвори съвсем внимателно. Двамата застинаха на местата си, впили очи в завесите на прозорците, после се промъкнаха край стената и потънаха в тъмнината на градината. От къщата долиташе енергичният ритъм на някаква дива мелодия и високият смях на млада жена.

– Bravo! – възкликна Ангел с отчаяние. – Не се вижда нито стрък в тая градина. Може би трябваше да почакаме все пак до пролетта!

– Шшшшт! – предупреди Марин и се наведе над ухото му. – Розите зариват със земя на есен. Тия купчинки са все рози.

– А жълтите ги отбелязват с панделка, нали? – простена Ангел.

– Те са специален вид чайни рози и сигурно са ги загърнали особено внимателно. Тия купчинки например.

– Понякога се чудя защо не си станал детектив. Или... Виж там! Камъните!...

В мрака се белееха три камъка. По-скоро три плочи, които очертаваха извита пътечка между скроените от опитна ръка лехи. Като се вглеждаха, откриха и други плочи, затрупани от напаялите листа. Двамата се наведоха като хипнотизирани и затършуваха с разтреперани пръсти встрани от камъка. Скоро рохкавата пръст се превърна в лепкава кал.

– Идиот! – изруга тихо Ангел, като явно имаше пред вид себе си, и посочи къщата. – „Вляво” означава вляво от нея, по посоката на движението.

Той протегна ръка и след миг я вдигна до очите си. Пръстите му стискаха тънко синджирче, на което се полюляваше тежък жълтеникав предмет.

– Той е! – каза младият мъж и преглътна мъчително.

Марин мълчеше.

– Ела! – каза решително Ангел и се запъти към къщата...

Когато позвъниха, някой първо намали музиката, после изтича да отвори. Беше миловидна девойка с дръзко вирнато носле и с кафяви очи, изпъстрени с жълти точки.

„Пак жълто!” – рече си Ангел и в същия миг осъзна, че се чуди откъде да започне. Та той не знаеше дори името ѝ.

– Може ли да се измием у вас? – изрече първото, което му дойде на ума.

Девойката се усмихна хитро.

– А може би трябва да стопля и вечерята? – попита невъзмутимо тя, като се отдръпна от вратата.

Ангел тръгна храбро напред.

– В никакъв случай! – възрази енергично той. – Няколко сандвича ще свършат почти същата работа.

Подир няколко минути тримата седяха в хола покрай магнетофона, от който сега ридаше плътен мецосопран. Сандвичи нямаше, но в три тумбести чаши хвърляше златисти отблясъци оригинален „Курвоазие”,

– Толкова се радвам, че дойдохте! – каза домакинята и вдигна чашата си. Жълтите точки в очите ѝ се бяха умножили. – Наздраве!

– За ваше здраве! – усмихна се Марин. Той вече се отпускахе.

– Разкошно питие! – заяви с разбиране Ангел и вдигна чашата към светлината. – Вероятно спомен от последното ви отиване в Париж?

– От последното ми завръщане от Париж – поправи го сериозно тя, а той едва се сдържа да не ахне от изненада. – Да не сте гадател?

– Направо ясновидец. Например без никакво затруднение мога да ви кажа, че имате котка на черни ивици.

– Смаяна съм! Толкова е трудно да се открият котешки косми по нашия килим. И на какво гледате?

– Главно на ръка.

– Жалко! Аз пък вярвам само на кафе.

– Картите и кафето са празна работа, да знаете. Говоря ви като познавач. Една гледачка на кафе ми каза например, че ще се запозная съвсем ненадейно по вечерно време с някаква девойка и ще се ожения за нея. Имала жълта котка на черни ивици, както и...

– Ако смятате да ме ухажвате чрез котката, моля винаги да идвате с парче черен дроб вместо цветя. Муки примира за черен дроб. Телешки.

– Моят приятел говори сериозно – обади се и Марин, който следеше с удоволствие престрелката между двамата. – Бях свидетел на предсказанието.

– Нито за миг не съм се усъмнила в неговите думи – заяви домакинята, като едва се сдържаше да не прихне. – Още малко коняк? – обърна се тя към Ангел.

– Трогнат съм. Може пак половин чашка да ми сипете; и без това лекарите ми забраняват да пия много.

– Но да оставим това, за да ви кажа докрай предсказанието. Моята бъдеща жена имала и забележителна баба, тъй каза гледачката. По-точно прабаба. На младини я крал някакъв бей, но тя го ръгнала по тлъстия корем и... дим да я няма. После се оженила за либето си, когото измъкнала от някаква чета, народила му куп деца, а на стари години пагубни страсти обладали душата на храбрата баба и тя по цял ден играела покер, както и...

– Откъде знаете за баба Калояна? – Очите на девойката се впиха изпитателно в лицето на Ангел.

– Нали ви казах, че една гледачка...

– Показах. че разбирам от шеги, но – сега ви питам вече сериозно и... ако искате да знаете, баба Калояна не е ръгнала с нищо бея, ами го халосала с дилафа.

– Тогава пазете този медальон, щом ви е толкова мил спомен от баба ви Калояна – каза Ангел. – Но не се заричайте, че ще се омъжите за оня, който го намери, пък бил той и циганин! Само дяволът знае какво може да произлезе от едно такова лекомислено заричане.

Силно побледняла девойката не смееше да протегне ръка към украшението. Очите ѝ бяха разширени...

– Откъде можете да знаете и това, когато аз... аз...

– Вземете, мило момиче! И не се страхувайте! – каза Ангел и се изправи. Желанието му за шеги се беше изпарило. – По някаква невероятна случайност, или чудо, или както щете го назовете, ние знаем доста неща. Но сега наистина нямаме време за обяснения, защото ни чака важна работа. Друг път!

– Както искате! – вдигна рамене тя и тръгна да ги изпроводи. На вратата протегна ръка и добави: – Казвам се Калояна!...

3

Корнелиус седеше на прозореца. С тялото си закриваше рамката и неговият силует, който едва се открояваше на фона на тъмното небе, сякаш висеше над нищото.

– Не палете лампата! – помоли той. когато двамата влязоха. – Светлината ме дразни. Пък и на тъмно се разговаря по-откровено.

– Като че ли сте знаели, че ще дойдем! – подхвърли предизвикателно Ангел, докато се настаняваха на леглото.

– Моето нещастие е, че знам всичко.

– Толкова ли силна телепатична способност притежавате?

Корнелиус се изсмя късо.

– Смешно е да се мисли така. Никой телепат не вижда еднакво лесно както в миналото, така и в бъдещето.

– Тогава какво е? – извикаха младите хора в един глас.

– Писателите го наричат „машина на времето”. В същност това е една малка жлезичка в човешкия организъм.

– Но тогава... тогава всички хора имат тази жлезичка – възрази Ангел и сръга приятеля си.

– Никой не оспорва това. Доказателство са например сънищата. Нима те не са също едно преминаване във времето, само че хората никога не са могли да го обяснят! Или така наречената родова памет!

– Излиза, че между вас и мен няма никаква разлика. Защо тогава вие правите предсказания, а аз не мога? – каза победоносно Ангел.

– Мислил съм много върху това – поде бавно Корнелиус. – И много опити съм правил в тази насока. Действително, аз съм обикновен човек: мога да боледувам от грип и ангина, да се наранявам и кръвта ми е също червена. Но моята жлезичка е по-развита, отколкото у другите хора, затова мога да правя удивителни предсказания. В сравнение с хората аз съм като лявата ръка и дясната. Да наречем условно всички хора „десни”, тоест на тях да съответствува симетрията на дясната ръка. Тогава в известно отношение аз съм „ляв”, с обратна симетрия. Примерът не е случаен. Наричам хората „десни”, защото те превръщат едни определени вещества от храната си в „десни”, тоест във вещества, които въртят плоскостта на поляризованата светлина надясно. Именно тези химични вещества моята жлезичка ги превръща в „леви”. Забележете: не цялата храна, а само тях! Когато тези „леви” вещества попаднат в мозъка, човешкото съзнание може да прави невероятни скокове във времето. Тези скокове вие наричате предсказания. Въпрос на формулировка. В същност те просто са преместване във времето.

– Но това е недоказуемо! – възкликна объркан Марин. – Дори и да съществува тази жлезичка, вие не можете да стимулирате така нейното развитие у други хора, че...

– Много по-просто е да се тръгне по обратния път, както реших да сторя аз – прекъсна го Корнелиус. – Да синтезирам това „ляво” вещество. И тогава всеки човек би могъл да извърши подобно „пътуване” във времето, стига да се вкарат няколко милиграма от...

– Ами защо не го направите тогава, боже мой! – извика възбудено Ангел. – Какво чакате?

– Забравихте, че съм затворен – каза кротко Корнелиус. – Впрочем това е и целта на нашия разговор, няма защо да крия. Предлагам ви да работим заедно върху синтезата. Разбира се, вие трябва да ми помогнете преди това да изляза от тук.

Изведнъж Ангел изтрезня. Едва сега той си даде сметка, че този невероятен разговор се вадеше в една стая на лудницата...

– Да... предложението е наистина интересно – смънка Ангел.

– Може би трябва да размислите!... Не бих желал да ви насилвам.

– Ние ще видим... Действително добре е да помислим... Иначе, поласкани сме от доверието, но нали знаете... Какво могат да направят двама стажант-лекари?

Това бяха доводите, които Ангел се опита със запъване да изложи пред лудия. Но те не заблудиха никого. Корнелиус отново потъна в своето непристъпно мълчание, а те позвъниха на дежурния санитар да им отвори вратата.

– Съвсем се обърках – призна Ангел, когато останаха сами. – Може да полудее човек, като го слуша.

– Между другото теорията му е доста издържана – каза замислено Марин. – Има си хас да излезе вярно всичко. което ни...

– Стой! Това какво е?

Ангел сочеше с пръст стената, зад която се намираше стаята на Корнелиус и гледаше направо като побъркан. Марин примигна от смущение.

– Стена – промърмори той.

– Питам за посоката, глупчо.

– А-а-а... Запад. Дори юго-запад.

– Така си и мислех! – заяви възхитен Ангел и хукна по дългия коридор.

Свикнал с внезапните хрумвания на приятеля си, Марин го последва покорно. Ангел беше влязъл в стаята на санитарите от етажа и го чакаше при отворения прозорец.

– Виж! – каза той с тон, като че ли му показваше нов континент. Под тях се разкриваше като на план целият квартал. – Ето църквата, зад която живея аз, а ей там е къщата на момичето. Видя ли я? Втората къща от ъгъла. И точно под прозореца на Корнелиус.

– Вярно, ето и желязната врата!

– Разбра ли сега как се правят предсказания? – попита победоносно Ангел. – Стига да имаш добро зрение и глупаци, които да ти вярват.

– Опасен лъжец! – разсмя се с глас Марин. – Никога не бих предположил. В крайна сметка кой е по-луд – той или ние?

Скоро след това двамата приятели се облякоха и се отправиха към изхода.

– Не можахме да обясним само едно нещо от предсказанието – каза замислено Марин – баба Калояна. Откъде може да знае Корнелиус за нея?

– Тъкмо това се питах и аз – отвърна Ангел. – Поне за останалата част от предсказанието гарантирам, че няма да се сбъдне: нито се каня да се женя за момичето, нито, надявам се, то е приритало за мене. Може и да не се видим повече.

– Никога не прави прибързани изказвания! – отбеляза философски Марин, поспря се на вратата и го пусна да мине напред.

Ангел се закова на прага – навън ги очакваше Калояна. Свила се на завет под терасата, тя пристъпваше нетърпеливо от крак на крак.

– Забавихте се! – възропта с укор момичето, като да се бяха уговаряли на всяка цена да ги чака. – Измръзнах!

Ангел само изсумтя и съблече шлифера си. Докато покриваше нейните тесни рамене, Калояна извърна към него глава и той пак видя очите ѝ: две големи кафяви очи, осеяни с пъстри петънца, като че поръсени със жълти точки. И всяка от тия точки сякаш му се смееше...

„Как ли се хили сега Корнелиус? – каза си мрачно Ангел и забърза пред другите. – Не може да не вижда от своя прозорец!”

Но Корнелиус не се хилеше. Защото не беше на прозореца. В същност него го нямаше и в стаята...

4

Жена му тъкмо си лягаше, когато професор Корнелиус се появи.

– Защо не се върна толкова време? – каза тя. – Безпокоях се. И си изключил...

– Остави това сега, има време да поговорим за всичко. Дойдох си окончателно. Кажи първо новините!

– Нищо особено. Експедицията се завърна. Вчера предавах отчета по планетавизията. Нищо не са открили в системата на двойната звезда – камънаци, вулкани и лъчения. Освен това избрах академик Икарус от вашия институт за член на Слънчевия съвет.

– Сериозно! Кога?

– Преди две седмици. Впрочем защо, не си идва толкова време? И защо изключи „следата”?

– Това професор Корнелиус ще обясни на нас!

Двамата се обърнаха стреснати. На вратата стоеше едър мъж. На гърдите му сияеше меко златният знак на Слънчевия съвет.

– Да вървим, чакат ни! – подкани го кротко той.

– Сигурно ще се върна скоро, не се безпокой! – каза Корнелиус на жена си, целуна я и се обърна към посетителя: – Да вървим!

Долу ги очакваше кола. Вратите се отвориха при приближаването им, те се настаниха вътре и вратите тихо щракнаха подир тях. Водачът натисна стартера, очерта маршрута на автопилота и се облегна назад. А колата се издигна безшумно, направи плавен завой и се отправи към далечен планински връх, на който самотно проблясваше малка светлинка.

– В какво ме обвиняват? – попита професор Корнелиус. В гласа му нямаше нито сянка от безпокойство.

– Там – беше краткият отговор.

Ясно: обвинение по трета степен! Третата степен бе въведена през 2532 година, когато астронавтите на „Импулс-4” бяха заразили неизследвана планета със земна флора. По невнимание. За наказание те прекараха двадесет и три години на безлюдната планета – докато успеят да унищожат всички микроорганизми, които се бяха развили с главоломна бързина от земните. Най-парадоксалното бе, че точно по същото време върху две други планети се култивираше земен живот. Разбира се, след като съответните проучвателни работи бяха свършени.

След няколко минути колата пристигна при самотната светлинка на върха. В същност това беше масивно здание, обкръжено от обширен естествен парк и висока ограда. Неговият водач го

предаде на двама души, които ги очакваха на входа, после колата потегли обратно.

– Оттук! – посочи с ръка единият от служителите. Върху светлата му дреха блестеше също знакът на Слънчевия съвет, само че зелен.

Прекосиха дълъг коридор, изминаха и друг. Пред една врата двамата мълчаливо се отдръпнаха. Вратата се отвори. Професор Корнелиус със свито сърце прекрачи прага, но... стаята беше празна. В същия миг вратата щракна меко зад гърба му...

– Затворен!... За първи път, откакто започна това мълчаливо пътешествие, професор Корнелиус изпита страх. Страх от своята собствена постъпка. Наистина не биваше да изключва „следата”...

„Следа” се наричаше онова устройство от „Айнщайн-17”, което поддържаше биорадиовръзката между Института по история и всеки учен, изпратен за научни изследвания в миналото. А „Айнщайн-17” беше самата „машина на времето”, както я наричаше Корнелиус пред хората от двадесетия век. Тя беше „жлезата” и „лявото” вещество, за които бе разказвал така увлекателно на двамата стажанти в лудницата. И да бе им обяснил устройството на миниатюрния апарат, те не биха го разбрали. Нито принципът на действие. Той нямаше и право да им казва истината, затова измисли историята със „жлезата”...

Бедата дойде от това, че на един научен съвет Корнелиус наруга шефа на института, в който работеше като химик, самия професор Стайковски. Беше нарекъл публично невежа и некадърник един учен, признат в цял свят за светило в химията, заради неговия последен научен труд. Толкова се бе разпалил Корнелиус, че когато оборваше откритието, той приведе като доказателства никому неизвестни още научни факти и термини, макар че те бяха познати

и на децата от двайсет и шестия век. А когато се осъзна, беше вече късно. Не се изненада особено и когато видя линейката на лудницата да спира край него. Само успя да изключи „следата” и да скрие „Айнщайн-17” на сигурно място. Не му се искаше неговите истински колеги да му се подиграват, че е позволил да бъде вкаран в лудницата. Той, един учен от 2590-та година! Смяташе разбира се, да се измъкне от лудницата след време с помощта на Ангел и Марин. Затова разигра цялата комедия с предсказанието. В същност той беше предсказал нещо, което и без това щеше да се случи съвсем случайно няколко дни по-късно, така че неговата намеса не променяше нищо. Но те не му повярваха. Затова след разговора Корнелиус реши да се завърне окончателно в своето време. И ето сега...

Изведнъж професорът се разсмя с глас. Той беше затворник не само в миналото, но и в настоящето. Дори можеше да избира къде да прекара своя затвор – истинска привилегия!... После лицето му стана сериозно. Защо го бяха затворили? Наистина, изключването на „следата” беше строго забранено в Постулатите на Слънчевия съвет за преминаване в миналото. Но само заради това да го обвинят по трета степен!... А после мислите му се насочиха към миналото, откъдето беше избягал. Да, той беше побягнал като сетен страхливец, изплашен от първата трудност. И сега?... Какво щяха да си помислят лекарите от лудницата, когато узнаят, че е изчезнал! Как тъй ще изчезне човек? – щяха да се питат те и никой нямаше да може да им отговори...

Не беше постъпил правилно, нямаше спор! Трябваше да остане в лудницата, докато решат, че е „излекуван” и го пуснат на свобода. Все щеше да ги надхитри някак. А като излезе, можеше да замине

уж на работа в друг град, дори в друга държава и чак тогава да изчезне незабелязано от двадесетия век, да се завърне в настоящето. Нямахме никакво право да оставя подир себе си съмнения за свръхтайнствени явления!

Лицето на професор Корнелиус се разведри – той беше решил какво да направи. Извади миниатюрния апарат от часовника си, нагласи го на „XX век, Европа” и след миг се намери седнал на прозореца в лудницата. На изток небето едва забележимо светлееше. Съмваше се...

5

На сутринта в Слънчевия съвет се получи кратък доклад:

„Професор Корнелиус от Института по история постъпи според предвиждането – той се завърна в миналото!”

Следваше подпис.

След малко върху доклада бе поставена следната бележка:

„Обвинение трета степен се отменя!”

Отдолу блестеше знакът на Слънчевия съвет.

Допълнително свойство

Научно-фантастичен разказ

Уолтър Тевис

– Ей сега ще ти покажа нещо – каза Фарнсуорт. Остави наполовина изпитата чаша с коктейл върху поличката на камината и изскочи от стаята.

Потънал в големия кожен фотьойл, примирен със света, аз останах да наблюдавам играта на пламъците. Каквото и да ми покажеше Фарнсуорт, щеше да бъде по-забавно от телевизията, която гледах всяка вечер по навик. Фарнсуорт, който притежаваше четири домашни лаборатории и богат изобретателен ум, не пропускаше да ми устрои най-забавната вечер от цялата седмица.

Когато се върна, той държеше в ръка малка кутия. Като я придържаше внимателно, Фарнсуорт се спря до камината и каза с тържествен вид:

– Миналата седмица поработих в химическата лаборатория. Искях да създам нов тип гума за изтриване. Нали знаеш, постигнах съм някой и друг успех в областта на пособията за чертане, особено с пространственото крива и фототензивното мастило. И така, бях се заел да изнамеря вещество, което да абсорбира графита, без да поврежда хартията.

Останах малко разочарован. Струваше ми се доста банално. Все пак попитах:

– И какво излезе?

Той набърчи замислен тлъстичкото си лице:

– Да, получих веществата и като че ли е добро. Само че, има една... хм... едно допълнително свойство, което малко ще затрудни употребата му. Свойство, иначе забавно, бих казал дори уникално.

Ставаше по-интересно.

– А какво е това свойство? – попитах.

Налях си от бутилката солидна доза ром. Не обичам ром, но го предпочитам пред доста странните коктейли на моя приятел.

– Ще ти го покажа, Джон – каза той. И отвори кутийката. Тя беше изпълнена с нещо като памук. Франсуорт порови в памука, извади една сива топка, голяма колкото топка за голф и постави отново кутийката върху поличката на камината.

– Това ли е твоята гума за изтриване? – полюбопитствувах.

– Да – отговори той. Приклепна и на един сантиметър от пода пусна топката. Тя скочи по обикновен начин. После отскочи отново и пак отново. Само че, това вече не беше обикновено, защото втория път отскочи по-нависоко от първия път, а третия път – още по-нагоре. След около половин минута очите ми бяха на път да изскочат от орбитите, а топката отскачаше все по-нависоко. Грабнах чашата.

– По дяволите! – възкликнах.

Франсуорт улови топката с пълната си ръчичка. Усмиваше се с престорена скромност:

– Интересно, нали?

– Почакай – казах аз. – Тук има някакъв трик. Кажете какъв мотор си сложил в тази топка?

Очите му, широко отворени, изразяваха огорчение.

– Няма никакъв трик, Джон. Никакъв. Това е необикновена молекулярна структура.

– Структура! – казах аз. – Топка, която отскача, трябва да получава енергия отнякъде. И никак не ме интересува каква е молекулярната ѝ структура. Не може да получиш енергия от някакво тяло, ако преди това не вложиш в него такава.

– Ах! – каза той. – Именно това е интересното. Естествено, ти имаш право. Топката наистина получава енергия. И ще ти покажа как.

Пусна отново топката и тя започна да отскача все по-нагоре докато достигна тавана. Фарнсуорт се опита да я хване, загуби равновесие, изпусна топката, която се удари в камината и премина през стаята. Чукна се в отсрещната стена и отскочи върху другите стени, като набираше все по-голяма скорост. Когато се стрелна пред очите ми като куршум, започнах да се тревожа. Тя обаче, се удари в дебелите пердета, окачени на прозореца, скоростта ѝ намаля, колкото беше нужно да падне на пода. Топката моментално започна да подскача отново, ала Фарнсуорт премина тичешком през стаята и я улови. От него се стичаше пот. Той прехвърляше топката от едната в другата ръка, сякаш тя пареше.

– Ето я – каза той и ми я подаде. – Едва не я изпуснах. Ледена е. Поех я от ръката му:

– В хладилника ли я държиш?

– Не. Преди няколко минути температурата ѝ беше стайна.

– Почакай малко – казах. – Аз съм само един обикновен гимназиален учител по физика, но тия неща ги знам по-добре.

Движението в топла среда не може да охлажда дадена вещ, освен ако има изпарение.

– Тук действа твоят принцип за поглъщане и произвеждане на енергията. Джон – каза той, – топката губи топлина, а придобива енергия. Просто превръщане.

Зяпнах объркан.

– Искаш да кажеш, че това нещо превръща топлината в кинетична енергия?

– Изглежда.

– Но това е невъзможно.

Той се усмихна замислено. Топката не беше вече толкова студена и я държах в скута.

– Това става при парната машина – ми припомни той, – а също и при парната турбина. Естествено, те не са толкова производителни.

– Да, те работят механически само защото водата, превърнатата в пара, се разширява.

– Тази топка прави същото, само че по друг начин – обясни той, като опитваше коктейла. – Не знам точно как – може би се касае за пиезоелектрическо явление при движението на молекулите. Направих няколко опита. Измерих ударната ѝ енергия и я сравних със загубата на топлина. И мога да ти кажа, че нейната ефективност е 98 на сто. Изглежда, че тя превръща много добре топлината в отскок. Интересно, нали?

– Интересно ли? – почти изхвъркнах от фотьюйла. Главата ми се въртеше. – Ако не ми се подиграваш Фарнсуорт, това нещо е по-важно от откриването на огъня.

Той се изчерви от скромност:

– Аз също си помислих – призна той. – Човече, помисли за топлината, която имаме на разположение.

Развълнуван отпивах от рома.

Фарнсуорт продължаваше да се усмихва, напълно доволен от себе си:

– Предполагам, че бихме могли да сложим това нещо в кутия с инверсори и да я накараме да отскача в...

– Аз виждам и по-далече – прекъснах го. – Но няма да стане. Цялата кинетична енергия отново би се превърнала в топлина, в удар и топката би получила такова ускорение, че би могла да пробие кутията.

– Как би я използвал тогава?

– Ами че, би трябвало да затворим херметически топката в голям стоманен цилиндър, да го свържем с колян в вал, после да придадем начално движение напред и назад на машината, която би могла да функционира като двигател с вътрешно горене или нещо подобно – казах аз, като изгълтах остатъка от питието. – Топката ще може да получи нужната ѝ топлина от въздуха на една обикновена стая. Като монтираш този агрегат в къщи, той ще ти изпомпва вода, ще поставя в движение разни генератори и в същото време приятно ще охлажда.

Седнах целия разтреперан и отново си налях. Фарнсуорт беше взел от мене топката и я слагаше в кутията. Той беше възбуден. Бузите му бяха порозовели, а очите му необикновено искряха.

– А какво ще направиш, ако желаеш само да охладиш помещението, а няма никаква работа за вършене?

– Това е просто – казах аз. – Пусни машината да върти някакъв вал или да вдига и спуща тежести или нещо подобно въвн от къщи. Ако през зимата не желаеш да губиш топлина, достатъчно е да монтираш машината във външна постройка, да я свържеш с генератор и да я използваш за каквото и да е отопление например. И през декември във въздуха ще се намери достатъчно топлина.

– Джон – каза Фарнсуорт, – ти си наистина изобретателен; Може би ще стане работата.

– И още как! – В главата ми се зародиха големи планове. – Даваш ли си сметка, че това е отговорът на въпроса за слънчевата енергия. Огледалото и селенът са ефикасни най-много до 10 на сто. Помисли си за гигантските поглъщателни станции в Сахара, онзи пек там и огромната нужда от напояване. – Направих малка пауза за ефект. – Фарнсуорт – казах, – това откритие може да промени лицето на земята.

Фарнсуорт изглеждаше погълнат от мечтите си. Най-после ме погледна и рече:

– Най-добре ще бъде да се опитаме да построим модел.

* * *

Бях толкова възбуден, че цяла нощ ми се присънваха енергетични станции, океански съдове и даже автомобил, задействуван от топки, задвижващи четири цилиндъра. Проектирах мислено и космически кораб във форма на снаряд с огромна гумена топка в единия край, със стабилизатори за правилно насочване, а топката, като решение на най-важния проблем в ракетната техника – излишъка от топлина. Върху скалист терен трябваше да се построи огромна циментова стартова площадка, върху която да

отскача корабът. Това, естествено, нямаше да бъде удобен начин на пътуване. На другата сутрин телефонирах на директора и му казах да ми потърси заместник за остатъка от седмицата, тъй като щях да бъда извънредно зает. След това започнах да работя в работилницата, която се намиреше в приземния етаж, като се мъчех да конструирам модел. Той трябваше с помощта на коленна ос, дозираци клапани и регулиращи цилиндри да поеме малко от кинетичната енергия на топката, за да бъде полезно използвана. Тъкмо разработвах циркулационния вентилатор за прекарване на топлия въздух около топката, когато влезе Фарнсуорт. Той държеше внимателно под мишница сфера, голяма колкото футболна топка. Ако я беше пригответил според моите указания, трябваше да тежи около осемнадесет килограма. Набръчканото чело издаваше безпокойството му.

– Изглежда добра – казах. – Какво ти е?

– Нещо май не е в ред – промълви Фарнсуорт. – Проверих проводимостта и ми се струва прекалено ниска.

– Точно върху това работя. Чисто технически въпрос. Трябва да се наpomпа достатъчно количество топъл въздух върху топката. Можем да го постигнем и с по-малко от двадесет на сто загуба на полезно действие. А това за една машина е нищо.

– Може би имаш право. Но този материал е още по-лош проводник на топлината от гумата.

– Вчера като че ли топчицата нямаше такива затруднения – забелязах аз.

– Да, но вчера тя имаше достатъчно време да се загрее преди да я пусна в движение. И съотношението маса-повърхност в случая

беше доста ниско. Колкото по-голяма е сферата, толкова по-голяма е вътрешната маса по отношение на повърхността.

– Имаш право. Смятам обаче, че сме в състояние да преодолеем тази трудност. Можем да направим повърхността на топката във форма на пчелни клетки и да използваме част от работата на машината за задействуване на помпа за топъл въздух. Ще видиш, че ще стане.

* * *

През целия ден работих на струга, пилих, рязах. Притегнахме здраво голямата топка в челюстите на менгемето, но не можахме да довършим всичката работа до вечерта и Фарнсуорт ми предложи да остана да спя у него. Бях твърде уморен, за да се връщам в къщи, а и за да мога да заспя дълбоко. Фарнсуорт живееше в предградията на Сан Франциско до една автомобилна магистрала.

През цялата нощ се борих с възглавницата и завивките. Чувах в просъница грохота на минаващите камиони. А в съзнанието си виждах сивата топчица, която непрекъснато отскачаше, отскачаше, отскачаше...

Призори се събудих напълно. В ушите ми бучаха трясъци, които идваха от приземния етаж. Грабнах панталоните и сакото и почти се сблъсках с Фарнсуорт, който търсеше пипнешком обувките си в хола. Двамата буквално прелетяхме по стълбата до работилницата. А там цареше пълен хаос: навсякъде бяха разхвърляни изпочупени инструменти, а на пода, преобърнатата до стената, видяхме тежката маса, на която бяхме прикрепили топката. Самата топка беше изчезнала. Видът на този хаос, а и мисълта за това, което означаваше, ме събудиха окончателно. Вероятно преминаването на

някакъв тежък камион по автострадата беше предизвикало размърдването на топката. А тя беше достатъчно голяма, за да повлече и масата в отскока си и в лудешки танц се беше изтръгнала от менгемето. Последствията се разбираха от само себе си, тъй като топката получаваше допълнително ускорение при всеки скок. Но къде беше сега топката? Фарнсуорт извика:

– Погледни!

И аз проследих направлението по месестия му пръст, който сочеше един от ъглите на помещението. Там се виждаше изкъртен прозорец, през който спокойно можеше да мине тяло, голямо колкото футболна топка. Отвън проникваше слаба светлина. И тогава видях топката. Тя подскачаше мързеливо в двора на Фарнсуорт. Тревата щеше да забави движението ѝ докато успеем да я хванем. В противен случай...

Изкачих светкавично стъпалата. Бях успял да видя по-далеч от двора нещо, което ме бе уплашило. На няколко метра от мястото, където подскачаше топката, започваше широката циментова лента на автострадата. Преминах през къщата до задната вратичка, изтичах навън и излязох на двора тъкмо навреме, за да видя първия отскок на топката върху цимента. Замръзнах на мястото си като омагьосан. След меката пръст, която беше поела част от енергията на топката, циментът сега беше като стартова площадка. Топката мигновено подскочи нависоко. Стартирах през двора към нея като в себе си се молах следващия път да падне върху тревата. Тя падна, преди да успее да стигна до нея. Падна пак върху цимента и се издигна най-малко на петнадесет метра.

Главата ми мигновено се изпълни с хиляди мисли, като тази например: да вземем от къщата дюшеци или да направим мрежа, за да можем да укротим тези осемнадесет килограма развилняла се енергия. Но бях неспособен да мръдна от мястото си. Видях как топката отново се спущаше върху пътя. Тези мигове бяха ужасни. Този път тя отскочи най-малко на тридесет метра, падна пет метра по-напред по посока към града и после се извиси на около шестдесет метра. Когато се приземи, ударът беше толкова силен, че сигурно се е почувствувал в радиус от петстотин метра. Видях как топката се сплескваше при всеки удар и как се стрелваше нагоре с удвоена скорост. Изведнъж ми хрумна нещо. Обърнах се мълниеносно и се затичах към дома на Фарнсуорт. Той трепереше от хладината на сутрешния въздух в градината. Погледна ме като уплашено дете.

Почти му изкрещях:

– Къде са ключовете от колата ти?

– В джоба ми...

– Ела! – Хванах го за ръката и го завлякох към гаража. Взех ключовете, запалих мотора и нарушавайки най-малко седем параграфа на правилника за движението, излязох на магистралата по посока на топката. – Виж! – казах му като се мъчех да внимавам в пътя и едновременно да локализирам топката. – Опасно е, но може би ще успея да докарам колата под топката, така че да падне на покрива и да го пробие. Това ще я забави колкото е необходимо, за да я хванем.

– А какво ще стане с колата ми?

– А какво ще стане с първата къща или с първия човек, когато тя падне в Сан Франциско?

– Ох, – каза той. – Не бях помислил за това. Намали скоростта.

Изпълних заповедта му и подадох главата си от прозореца. Сега беше по-светло, но от топката – никаква следа. Ако стигне до града, ще падне от височина най-малко десет или двадесет мили, а може би и от четиридесет.

– Може би ще се издигне толкова високо, че да изгори преди да стигне до земята, като метеорит...

– Невъзможно! – припомних му аз. – Нали знаеш, че има собствена система за охлаждане.

Фарнсуорт отвори уста, за да каже нещо, но точно в този миг чухме глух удар. Видяхме как топката падна на една поляна до автострадата и отскочи нагоре, но очевидно с по-малка сила. Мекият терен я беше удържал до известна степен. Без да погледна как се издигаше, изкарах колата от пътя и поех, влачейки парче от телена ограда към точката, където тя беше паднала. Не бях сбъркал. Там се беше образувал малък кратер с дълбочина около един метър. Изскочих от колата и погледнах нагоре. Бяха ми необходими няколко секунди, за да я забележа точно над главата си. Осветена от една страна от бледото сутрешно слънце, тя изглеждаше като малко светло петно, все по-малко и по-малко. Моторът на колата работеше и аз изчаках няколко секунди, докато топката се появи и изчезна пак. Почаках още няколко мига, докато успея да определя горе-долу посоката на движение и извиках на Фарнсуорт да излезе от колата, за да не излага живота си излишно на опасност.

Скочих в колата и я закарах сто метра по-напред, където според моите пресмятания трябваше да падне топката. Подадох се от прозорчето и погледнах нагоре. Топката изглеждаше колкото яйце. Обърнах колата в съответната посока и избягах, за да спася и своята кожа. В следващия миг топката се приземи на около двадесет метра от автомобила. Вече разбрах, че това, което се мъчех да направя беше всъщност невъзможно. Единствената надежда беше, топката да падне в някое езеро, в морето или върху пясъчна дюна. Не ни оставаше друго, освен да я следим и да я приберем, ако се намокреше достатъчно. Този път беше отскочила върху мек терен, без да увеличава скоростта си. Но независимо от това, тя се издигна на голяма височина.

Изгубих я от погледа си за една минута, която ми се видя цял живот. А след това – като че ли напук на нас – топката падна с оглушителен трясък върху цимента на автострадата. Видях как се удари и после се стрелна нагоре като ракета, оставяйки по цялата ширина на автострадата цепнатина, широка колкото пръст.

– „Небеса – помислих си, – сега я втасахме... А следващия път?“

Времето, което прекарахме с Фарнсуорт с погледи, забити нагоре да търсим топката, ни се стори безкрайно. Когато тя се появи, едва можахме да я проследим. Виеше като бомба и подобно сива мълния падна на петстотин метра, от мястото, където се намирахме. Не я видях, обаче, да се издига отново. Спогледахме се мълчаливо. После Фарнсуорт промълви:

– Може би е паднала в някое блато?

– Или в най-голямата купчина тор на света – казах аз. – Да вървим!

Скъпо щеше да ни струва, ако през тази нощ собственикът на нивата си беше в къщи. Изпотъпкахме всичко, което беше пред нас, за да претърсим наоколо. Търсихме около десетина минути. Но така и не намерихме топката. Открихме само една дупка в земята, дълбока шест метра, която можеше да бъде кратерът на мъничък метеорит. Но и на дъното му топката не се виждаше. Взирах се с отчаяние повече от минута докато очите ми успяха да различат хиляди сиви парченца. Една и съща мисъл хрумна и на двама ни. Тъй като беше лош проводник на топлината, топката беше изразходвала в този последен удар цялата си топлина. Като топка за голф, потопена в течен въздух и пусната на земята, тя се беше пръснала. Смъкнах се на дъното на дупката, събрах няколко парченца внимателно с кърпата си, тъй като не знаех до колко се бяха изстудили. Да, наистина това беше веществото, от което беше направена топката, а парченцата бяха по-студени от лед. Покатерих се вън и казах:

– Да вървим в къщи.

Фарнсуорт замислено ме погледна и като наведе глава, каза:

– Какво ще стане според теб, когато тези парченца се размразят?

Загледах го втренчено. За миг си представих малки парченца, които скитат наоколо безразборно, отскачайки и блъскайки се в сградите на Сан Франциско и из други двадесет окръга, без да ги е грижа къде ще попаднат, движейки се с нарастваща скорост, захранвани с енергия от топлината на въздуха.

После съгледах бараката за инструменти от другата страна на нивата. Но Фарнсуорт се оказа по-бърз от мен и затича нататък. Донесе две лопати и ми подаде едната. Без да си проговорим в

продължение на няколко часа ние хвърляхме пръст в дупката. Необходимо ни беше доста време за да запълним шестметровата дупка, защото работехме много внимателно и затъпквахме земята много силно и много здраво.

Корифей или умението да се дискутира

Научно-фантастичен разказ

Борис Зубков, Евгений Муслин

Кълна се в единадесетте си пипала (всички марсианци имат по единадесет пипала), че никой не умее по-добре от мен да води научни дискусии! Впрочем, от собствен опит съм се убедил, че всевъзможните научни конференции, симпозиуми и колоквиуми преследват главно две полезни цели: първо, укрепват финансовото положение на ония организации, които дават под наем своите дворци, зали, коридори и тоалетни стаи за провеждане на съвещанията; второ, увеличават извънредно много работата на сухопътния и въздушния транспорт. Дузина добре посетени конференции – и планът на Главмарстранс за превозване на пътници е преизпълнен. За икономическото процъфтяване на транспорта особено полезно е да се свика съвещание по усвояване на знойните марсиански пустини нейде на южния полюс и, обратно, колоквиум по използване на полярните снежни шапки – на екватора. Тогава кръстосаните превози на участниците в съвещанията ще добият масов характер.

Освен това конференциите допринасят и за обмен на мнения и установяване на лични връзки, което е също полезно. Но главното е умението да се дискутира!

Всичко започна от деня, когато двамата с Утка-Боб се отбихме в чудното ресторантче „Край Юпитер“ на брега на канала Ловъл. След два часа аз вече не можех да съобразя кои пипала да държа

под масата, а с кои да държа чашата и сандвича с шунка. Точно в този момент Утка-Боб се сети, че е поканен на дискусия във връзка с кинематичната архитектура. Сигурно помните онова модно течение на времето да се строят въртящи се небостъргачи, здания-люлки, крачещи санаториуми и други такива съоръжения, които безмилостно скърцаха при най-малкото движение, а на обитателите постоянно им се завиваше свят. И тъй в дискусияния клуб съзрях една очарователна архитектка с бледи инфрачервени очи. От архитектура бъкел не разбирам. Аз имам друга, по-сериозна специалност. Но инфрачервените очи ме молеха: „Покажи им на какво си способен!“ Най-сетне съобразих къде да дядна пипалата си и ги поставих всичките върху масата на председателстващия обсъждането. Архитектите замряха, очаквайки скандал, и в настъпилата тишина аз произнесох пламенна реч. През последните два дена се наложи да разуча справочника по кристалография и сега щеше да ми свърши добра работа.

Гласът ми загърмя из залата:

– Погледнете творенията си! Какво виждате? Вулгарни цилиндри и смехотворни правоъгълни паралелепипеди. Остарели форми, бедно въображение! Къде останаха тетраедрите, пълноплосниците? Къде, вас питам? Къде са опияняващите форми на бисфероидите? Къде са тороидите, трапецоедрите и додекаедрите? Къде са творенията на хексаедристите? Няма ги. Всичко пирамидално и бипирамидално ви се изплъзва. Вие не можете да се насладите на блаженството от симетрия, представена ни от теорията на пространствените групи.

Възхитени и смаяни от ерудицията ми, архитектите ме изнесоха на пипала от дискуссионния клуб. Инфрачервените очи светеха от обожание. Разбрах, че за да водиш научен спор, съвсем не е нужно да разбираш същността на проблема. Напълно достатъчно е да прибегнеш до това, което впоследствие нарекох метод на девиацията – на отклоняване от темата. Справедливостта изисква обаче да призная, че аз не съм автор на този метод. Успях да изясня, че исторически методът се е родил на един изпит по зоология при професор Даша-Гид. Професорът изпитвал студентите изключително за червеите. И естествено, прекалено заети с учене и любов, студентите четели само въпросите за червеите. Но веднъж, след като Даша-Гид изпитал двадесет човека и му дошло до гуша от червеи, на двадесет и първия задал въпрос за слоновете. Студентът казал: „Слонът е земен бозайник с дълъг червеобразен хобот. Червеите се делят на следните групи...” По такъв начин, за да се спаси, студентът стихийно приложил метода на девиацията – метода на отклоняване от истинския предмет на спора. Изпитът впрочем е разновидност на дискусията, където един от участниците по силата на официалното си положение оказва давление върху другите.

Да прескоча от кристалографията в архитектурата ми помогнаха очарователните очи. Сами разбирате, че не е препоръчително такъв своего рода катализатор да се използва при всички научни спорове. Просто не всякога може да ви е под ръка. Затова ще избързам и ще ви кажа, че в ръководството „Изкуство да се дискутира”, което съставих за себе си, е предвидено методът на девиацията да се прилага в два случая. Първо, когато нямате

никакво понятие за предмета на спора; второ, когато искате да се похвалите със собствените си изследвания, които нямат нищо общо с обсъждания въпрос, като най-напред започнете с това колко сте възхитен от интересните резултати, получени от докладчика. И в единия, и в другия случай трябва да се прибегне до грубата форма на девиацията. Например, на симпозиума на биохимиците може да заявите: „Преди да говоря за синтезата на полизахаридите, искам да кажа няколко думи за пясъчните бури“. По-ловко може да се прескочи от една орбита на друга с фразата: „В перспективните си изследвания на полизахаридите уважаемият докладчик не е взел пред вид влиянието на пясъчните бури.“ По нататък изложете спокойно всичко за своите пясъчни бури. Не се стеснявайте! Само в много редки случаи някой недостатъчно учтив председател може да ви отнеме думата под предлог, че се отклонявате от темата.

Два дена след паметната дискусия по кинематичната архитектура се събудих рано сутринта потиснат от някакви тревожни предчувствия. Върху подноса за пощата намерих две телеграми: покана за симпозиума по аклиматизация на магарешките тръни и молба да взема участие в обсъждането на доклада „Вторият глас и модуляцията“ на вечерта на композиторите-полисимфонисти. Спуснах се към видеофона да съобщя веднага, че няма да отида на обсъждането за тръните и втория глас. Но уви! – били ме поканили, защото узнали за триумфа ми в дискусияния клуб и с интерес очаквали да чуят мъдрите ми слова във връзка с аклиматизацията на тръните и модуляцията на втория глас! При това председател на дружеството на композиторите-полисимфонисти излезе моят стар познат Елка-Как, с който всяко лято ловим риба в залива Големия

Сирт. Що се отнася пък до дванадесетината чудаци, занимаващи се с магарешките тръни, при тях се отбих просто от любопитство.

И загинах!

Докладчиците и съдокладчиците така бяха навлезли в дебрите на тръните, че не знаеха как да се измъкнат. Към края на деветия час от разискванията председателстващият ласкаво ми помахаше с пипалата си и ме помоли да се изкажа. Понеже единственото ми желание беше колкото се може по-скоро да ме изхвърлят от залата и никога вече да не се сетят за моето съществуване, покатерих се на катедрата и безцеремонно изтърсих:

– Не знам защо сте ме поканили, но аз мога да говоря дълго!

Ефектът беше напълно противоположен на очакванията ми. Председателстващият, треперейки от благоговение, предложи да не ограничават с време „почетния докладчик“.

Така бе направена още една съдбоносна крачка по пътя на превръщането ми във всезнаещ Корифей.

Към края на месеца намирах върху подноса за пощата средно около четиринадесет покани за денонощие. Опитах да отказвам, като се позовавах на заетостта си – уви, марсианското денонощие е само с четиридесет и една минута по-дълго от земното! – но това водеше само до по-настойчиви молби. Организаторите на съвещанията проявяваха просто садистична упоритост. А когато ме поканиха на колоквиум по трансвиритуализъм (да пукна, ако знам какво е!) и аз се оплаках, че времето е лошо, веднага изпратиха да ме вземе много удобен ракетомобил, последна марка (за щастие наред пътя се разпоиха дюзите и аз успях да избягам).

За да не изпадне някой от вас в моето положение, предупреждавам: да не ви хрумне да измънкате по телефона, че не се чувствувате добре. Жалките ви увъртания ще предизвикат само всеопрощаваща усмивка – нищо друго. Ще ви простят – великодушно ще ви простят всякакво леко неразположение като инфаркт или рак на черния дроб.

Мога съвсем точно да си представя разговора, който се е водел преди да ме поканят на симпозиума по развъждането на пурпурните бактерии или на конференцията по смазочните масла:

– Трябва да поканим Стареца! Той умее да разпалва младежта!

– Извънредно интелигентен марсианец! Разправят, че свирел на арфа!

– Поразително! Какви всестранни интереси!

– Каква ерудиция!

– Корифей!

– Енциклопедист!

– Ако не го поканим, може да се обиди...

Аз да се обидя! Та аз се разтреперих с цялото си триъгълно тяло, когато осъзнах, че лепнатият ми веднъж етикет на всезнаещ Корифей, не е възможно вече да се махне. В това ме убеди случаят със защитата на дисертацията по актуална бонистика (?!). Имах непредпазливостта да заявя съвсем искрено: „Аз нищо не разбрах!” – защитата на дисертацията се прекъсна, дисертанта откараха в къщи в тежко шоково състояние. Ето какво значи мнението на Авторитета!

Впоследствие нееднократно съм прекъсвал всякакви разисквания само с една убийствена фраза: „От доклада на

уважаемия колега не разбрах абсолютно нищо.” Подобна забележка в устата на Авторитета е равносилна на интелектуална смърт за оратора. Никому дори и през ум не може да му мине, че всезнаещият Корифей е невежа по дадения въпрос или че страда от старческа глухота. Обратно! Всички ще схванат забележката му като деликатен намек, че докладът представлява рядка колекция от безсмислици. Вярно, че на колоквиума по биомеханика... или... не, на конференцията по частиците на частиците... ораторът се опита да възрази. Аз го атакувах с думите: „Вие може да мислите така, но аз съм на друго мнение.” Докладчикът знаеше добре темата, но със скептичните си забележки аз така го накарах да излезе от кожата си, че той загуби нишката на разсъжденията си, обърка се и накрая млъкна. Скептичният метод за водене на дискусии възтържествува, а аз получих възможност да изпия в бюфета чашка кафе.

Въобще скептичният метод за дискутиране е прост като фасул. Ако дискусията се води между химици, попитайте: „Имали ли сте работа с истински чисто вещество?” Понеже на този въпрос никой не може да даде абсолютно положителен отговор, доверието в докладчика се подкопава, разискванията замират. Пред физици може лесно да проявите скептичността си с помощта само на две фрази: „И вие смятате, че такава задача може да се реши без квантовата механика?” Или „Не ви ли се струва, че е трябвало да вземете пред вид и релативистичния ефект?” С такива общи забележки може безпогрешно да атакувате който и да е докладчик и с приятното съзнание за изпълнен дълг да напуснете събранието... за да сварите съвещанието по разширяване на марсианските канали или симпозиума по сингуларни уравнения.

Всеки марсианец си има своите дребни слабости. И на мен нищо марсианско не ми е чуждо! Поддал се веднъж на славолюбието и суетността, като възмездие за загубеното време аз изобретих метода на автоапотеоза ипи сам да си кадиш тамян. Това е филигранна техника на самовъзхвалата. Мнозина мои колеги също прибягват при разисквания до метода на автоапотеоза, но стихийно, несъзнателно.

Аз поставих този метод за дискутиране на научна основа, като разграничих две разновидности: биографична и географска.

Първата разновидност на самовъзхвалата се състои в това всячески, но някак мимоходом, да изтъквате връзките си с други знаменити Корифеи. Като имам пред вид, че болшинството учени рядко слизат от Марс на Земята, най-добре ще е ни в клин ни в ръкав да подметнете за близкото си познанство с земните Авторитети. Например: „Спомням си, подобен въпрос обсъждахме с моя скъп колега Нилс Бор...“. Или (колкото може по-небрежно): „Наскоро един мой приятел, който получи втора Нобелова премия, ме уверяваше...“ Но не се увличайте!

Подмятането, че през миналата седмица сте закусвали с Нютон или че сте обсъждали конструкцията на мас-спектрографа с Аристотел, може да даде обратен ефект дори и у най-лековерните ви колеги.

Втората – географската – разновидност на самовъзхвалата се изразява в следното: представяте се за много пътувал марсианец. За тази цел изпъстряте речта си с такива забележки: „Както вече говорих по същия въпрос на конгреса в Малаховка...“, „Връщайки се от колоквиум на Юпитер...“ и други подобни. За пътуване до Венера

не бива да споменавате от морални съображения, а с пътешествия из родния Марс се хвалят само учени с не особено висок ранг.

По същото това време, просто за развлечение, почнах да съставям ръководство за „Изкуството да се дискутира“. Ръководството напредваше с гигантски крачки, а стъпалата, водещи към моята лаборатория, все чакаха ли чакаха кога най-сетне моите шест крака ще оставят следи по дебелия слой прах. Уникалната ми библиотека от кристали, посветена на интересувания ме въпрос, се разпадаше на аморфен прах. Нощем се събуждах с вик: „Искам думата!“, а сутрин, недоспал, навличах залптайки фрака и се замъквах на конгреса на летящите всъдеходи.

Дори ежедневно и обилно прилагане на метода на автоапотеоза не ми донасяше облекчение. В мен почна да назрява план за отмъщение и освобождение. Реших сам да подкопая авторитета си, да отворя очите на всички организатори на съвещания и симпозиуми, да разберат, че участието ми в качеството на всеобхватен Авторитет в техните разнообразни съвещания е толкова нелепо, колкото появяването на марсианец в херметичен скафандър сред печещите се на плажа.

Срещу любителите на дискусии трябва да водиш борба със собственото им оръжие! Вече бях забелязал, че дори най-издръжливите участници в разискванията запазват добрата си спортна форма не повече от дванадесет часа. Тринадесетият час се оказва съдбоносен! Те почват да клюмат, или неудържимо да се прозяват, да прелистват списанието „Всичко за марсианките“. Затова, след като изучих, обобщих и творчески осмислих събрания опит, спрях се на следните особени методи за водене на дискусии,

които, според мен, трябваше решително да разклатят репутацията ми на Корифей. Най-точното им название ще е методи за „разтягане на локуми“ или „наливай от пусто в празно“.

И трите метода успех веднага да пусна в ход.

Злорадствувайки тайно, аз седях на дискусиата по молекулярна музика, мълчалив като телеграфен стълб. И едва когато председателстващият произнесе: „Постъпило е предложение да се прекратят разискванията“, аз поисках думата. И поднесох на молекулярните музиканти един горчив хап! Повторих – да, повторих дума по дума, а аз имам добра памет – речта на главния докладчик, изказванията на тримата съдокладчици и на всички, участвували в разискванията. Говорих наистина ДЪЛГО! Чувствувах как привържениците и хулителите на молекулярната музика, разединени до преди малко, се обединиха, обзети от един единствен порив – те жадуваха да ми одерат кожата и да я опънат на барабаните си, а после да изсвирят нещо молекулярно на флейти, направени от костите ми. Но няма как, трябваше да изтърпят. Нали все пак съм Корифей. А повечето Корифей само това и правят – приповтарят казаното по-рано. Затова пък повече не ме поканиха. И никога вече не ще ме поканят, кълна се във Фобос и Деймос!

Ето как успешно приложих „метода на повторението“. Но да повториш с точността на магнетофон всичко, което са говорили преди теб, изисква огромно напрежение.

За венец на раздела „разтягане на локуми“ аз смятам метода за „модификация на граничните условия“. Той е прост, но тази простата се основава на дълголетен опит... Той е прост, но това е простотата

на гениалността. Той... Аз потръпвах от наслаждение, когато записвах със златно острие върху стените на изкуствен сапфир краткото изложение на метода. Например докладчикът говори, че опитът се е провеждал при налягане десет атмосфери. Позаинтересувайте се многозначително: „А не ви ли се е случвало да работите при двадесет атмосфери? Може би има смисъл даже да се увеличи налягането!” Не е трудно да се формулират и други аналогични въпроси: за температурата, параметрите и тъй нататък. По отношение на температурата все пак внимавайте. Да не се изгорите! Въпросът: „Защо не сте продължили експеримента си при температура минус триста градуса?” може да се стори прекалено смел.

Методът за модификация на граничните условия не изисква знания, опит, интелект. Провалът практически е невъзможен, затова пък лесно ще се прославите като всезнаещ мъж, който смело гледа напред, в бъдещето. Методите „разтягане на локуми” са донесли на мнозина почести и слава.я

Но аз жадувах само за едно: всички да разберат, че високоавторитетните ми изказвания са наистина разтягане на локуми и само губят времето на деловито настроените участници на ДДД – диспутите, дискусиите и дебатите. Изглежда, успех! Поканите на ДДД понамаляха. И все пак... Колко е велика силата на инерцията! Върху синия поднос за пощата все още намирах покани за обсъждане на проблема за косопада, отглеждането на марсиански краставици, използването на водораслите в сладкарската промишленост. Уви, дървото на съвременната наука е

толкова разклонено, че под сянката му могат да опънат палатките си хиляди конференции.

Нима на симпозиума на мелничарите са узнали как съм изкарал от търпение молекулярните музиканти? Нима палеоботаниците подозират, че мога да ги натопя в океан от модифицирани въпроси, както веднъж натопих чистохимиците и неолингвистите!

Трябваше да извърша нещо ужасно! Нещо такова, че всички да узнаят. Кое то да смути сърцата на всички организатори на ДДД и навикът им да канят Авторитети и Корифеи да изчезне като цигарен дим, всмукан от мощен вентилатор.

И аз употребих смъртоносния метод на „идиотските въпроси”. Изключително опасен за използваващия го! Трябва да се прилага извънредно предпазливо!!

Когато дисертантът вече бе изразходил два товарни ракетомобила красноречие и званието кандидат на неврокибернетичните науки му изглеждаше толкова реално, колкото изгревът на слънцето, аз попитах, усмихвайки се извиняващо:

– Разрешете ми да задам един съвсем глупав въпрос. Как въз основа на вашата теория може да се конструира малогабаритен вечен двигател?

– Малогабаритен? – промълви дисертантът.

Аз сякаш видях как през триъгълния му мозък премина: „Пропаднах!” Пипалата му се подкосиха... Нокаут!

Средства срещу метода на „идиотския въпрос” няма. Никакво спасение – нито бдителността, нито гранитното самообладание. Вече самата предварителна забележка, че въпросът е глупав, тоест, че уж е прост и безобиден – е коварен удар в гърба. После следва

изключително затруднителният въпрос, на който, разбира се, е абсолютно невъзможно да се отговори. Нокаут!

По такъв начин коварството и вероломството ми станаха очевидни и рискът, свързан с поканването ми на ДДД явно прекалено голям. Потокът от покани секна, както струя вода от затворен кран. Научната методология на дискутирането одържа победа!

Най-сетне аз можех спокойно да се върна към любимата работа. Занимавам се с класификация на миризмите на звездите и мъглявините. В тази област съм наистина Корифей! И само в тази. Дано не ви хрумне да ме поканите на симпозиуми и конференции, посветени на матричната алгебра или на геоморфологията. Ще си изпатите още по-лошо. Аз съм много зъл! Предупреждавам ви, че в ръководството ми „Изкуството да се дискутира” има двеста осемдесет и три метода за водене на дискусии. От предвидливост ви запознах само с някои от тях. Не с най-опасните...

Хартия или коса

Научно-фантастичен разказ

Сакьо Комацу

Преди да започна разказа си, искам да ви предупредя: четете колкото е възможно по-бързо! Иначе не мога да гарантирам, че ще успеете да прочетете до край тази история.

Но не прескачайте, не четете по диагонал, защото аз умея да разказвам само подред и ако пропуснете нещо, може да ви се изплъзне точно онова, върху което искам да ви обърна внимание. Ах, колко хубаво би било, ако успеете да узнаете как свършва тази история... Във всеки случай аз се надявам... С една дума, от сърце пожелавам успех на един човек, тъй като неговият опит... Какво? Да не се отвличам? Но нали ви предупредих, че мога да разказвам само подред. Такъв ми е характерът. Понякога и аз самият се измъчвам. Веднъж, за малко не изхвъркнах от службата заради проклетия си характер. И ако не беше едно скандално произшествие, едва ли щях да съм още репортьор.

И тъй, отде да започна? Сам не зная. Впрочем, винаги трябва да се започва от самото начало. Онази вечер, когато се случи това... Е, моля ви се, не ме тормозете!

Та оная вечер аз бях у моя приятел Номура. Пихме до сутринта. Номура е млад, много способен биохимик. Сключил е договор с една крупна фирма и сега работи за нея върху някакъв проблем. Разбира се, срещу солидно възнаграждение. Макар че той не е

човек от мира сега, липсва му здрав смисъл. Малко не е с всички си.

Поканата за оная вечер ми предаде сестра му Маяко. Смятали да устройват сеанс по хипнотично ясновидство.

Трябва да кажа, че двамата са си лика-прилика. И на нея нещо ѝ хлопа. Занимава се със спиритизъм и, както казват, имала дарбата на медиум. Аз от такива работи не се интересувам – всякакви там духове и ясновидство. Друго ме привлича в дома на Номура – „Джони Уокър“, уиски с импозантен черен етикет. О, Номура винаги има запаси от спиртни напитки! Случвало се е за една вечер да изсмучем три бутилки от „черния Джони“. Това питие струва скъпо, не е за джоба на някакво си репортьорче като мен.

Номура има странен навик – когато пие си замезва с безкрайното дърдорене на сестра си. Маяко изпада в транс и почва да дрънка невъобразими глупости. Какво да се прави – всеки със своите чудатости! И все пак ясновидските номера на тая девица много ме дразнеха. Представете си: ни в клин ни в ръкав изпада в транс и почва да предсказва. Цяла нощ дрънка втели не кипели. Ужас! За да не бъде голословен, ще дам няколко примерчета: „...Марсианците ядат кисело зеле, приготвено по корейски, с чесън. От устата им лъха неприятна миризма. Може да се спечелят много пари, ако на Марс се достави ароматична дъвка...“ Или: „...Бъдещето принадлежи на хлебарките...“ Като послушаш един час подобни брътвежи, почва да те боли глава.

Оная вечер, след като бях изпил вече порядъчно количество уиски, запитях Номура:

– Я кажи, предсказанията на Маяко-сан сбъдват ли се?

– Ами! – живо отвърна Номура. – Ти защо се вълнуваш? Нека си дърдори. Все едно, че слушаш радиото. Е, случва се понякога, една от стоте... Едно е вярно, тя има просто нюх към всякакви гадости. Когато предскаже нещо лошо, непременно чакай някакво свинство...

– Ще се случи нещо ужасно! – викна изведнъж Маяко със странно променен, задгробен глас.

Аз трепнах и я изгледах. Бе вперила в далечината невидящ поглед. Стана ми страшно: ами ако вземе да предскаже, че ще се ожени за нея!

– А какво точно ще се случи? – попитах аз.

– Това има отношение към научните изследвания на брат ми...

Сега беше ред на Номура да се изплаши.

– Какво ще се случи с моите изследвания?

– Сутрин... рано... – пророкуваше Маяко. – По улиците няма никакви хора, пусто... Появява се разносвачът на мляко... Оставя пред вратите бутилки със странно тесни гърла... А, ето! Ето! Върви странен човек с количка... В нея нещо като ламаринени листове...

– Сигурно е тенекеджия?

– Н-не... явно не... Той пъха под всяка врата по един лист... Какво е това? Какво ли е това?

Внезапно главата на Маяко се отпусна без сили и тя високо захърка. Сега щеше да спи непробудно остатъка от нощта, цялата сутрин и целия ден. Щеше да се събуди чак за вечеря. Обърнах се към Номура. Лицето му беше кисело.

– Върху каква работиш в момента? – попитах аз.

– Не мога да ти кажа. Това е тайна на фирмата – отвърна Номура, като наливаше в чашите уиски. – Ако вестникарите узнаят

какво работя, ще си имам големи неприятности... Е, май е време и ние да полегнем?

– Виж ти, вече станало сутрин – казах аз, като погледнах часовника си. – Скоро ще тръгне първата мотриса. Ще се прибера в къщи, да се наспя хубаво.

– Да, забравих, че ти можеш да заспиш само в собствения си креват – Номура се протегна и стана. – Тогава, пожелавам ти леко утро и спокоен сън.

Беше най-обикновено утро. Безлюдната улица тънеше в здрач. Мерна се неясен силует на куче. На кръстовището бе спрял камион с бутилки мляко. Шофьорът гледаше зяпнал залетите с мляко рафтове. Навярно от тръскането някои бутилки бяха изпопадали.

По пътя за станцията срещнах една вестникарче. На рамото му се поклащаше празна чанта. Изглежда, вече бе разнесла вестниците на абонатите. Само че момчето имаше някакъв странен вид: походката неуверена, устата широко отворена, в очите сълзи. Но аз не придадох значение на това и продължих пътя си. Главата ми тежеше от снощното пиянство.

На станцията също бе пуста. До първия електрически влак оставаха още няколко минути. Контрольорът стоеше на мястото си. Когато му подадох, както обикновено, абонаментната си карта и понечих да изляза на перона, контрольорът изведнъж ме хвана за ръката.

– Хей, вие – каза той не много вежливо. – А къде ви е картата?

– Да не сте спял! – възмутих се аз и заврях под носа му целофаненото калъфче с картата.

Той ме изгледа някак странно.

– Нищо не виждам!

– А вие си разтъркайте очите!

Но тогава видях, че картата я нямаше в калъфчето. Дявол да го вземе! Вчера, когато слязох на тая станция и тръгнах към Номура, картата беше, както винаги, в калъфчето, под целофана.

– Трябва да съм я изтървал нейде!... – промърморих аз, като се опитвах да скрия смущението си. Изчезнала бе не само картата, но и всичките ми визитни картички и билетите за метрото.

– Купете си билет – каза пъпчивият контрольор и се обърна.

Не ми беше лесно да понеса презрението му, а още по-малко да се примиря с изчезването на картата! Бях я купил съвсем наскоро. А между визитните картички държах талоните за стола на редакцията. Тях също бях купил наскоро. Дали да се върна до Номура? Но така ми се спеше. Ще си отида в къщи, пък там ще видя – реших аз.

Касата не беше още отворена и аз се запътих към автомата. Изведнъж ми се стори, че станцията се е променила. Не можех да разбера какво точно е станало, но имаше промяна. Пуснах в автомата монета от тридесет йени и натиснах ръчката. Автоматът изщрака и изхвърли малко прах.

– Хей, ти! – викнах на контрольора ядосан. – Вместо да се заяждаш с хората, по-добре се погрижи за автомата си. Взима парите, а не дава билети!

– Как ще е развален? Не може да бъде! – заяви той.

– Може ли, не може ли – не знам, но не работи. А щом не работи, защо по дяволите свети лампичката? Само лъже хората!

Вероятно свирепият ми вид подействува на контрольора. Той викна раздражено:

– Хей, вие там! Отворете касата!

Но не отвориха касата. Чуваше се само как зад спуснатото гише някой говори разтревожено по телефона:

– Да, да, все едно! Какво? И у вас ли? А какво ще правим сега?

Междувременно станцията се изпълни с хора. Някои също като мен бяха задържани от контрольора, други, след като потършуваха из джобовете си, хукнаха обратно към къщи. Петима-шестима безнадеждно натискаха ръчката на автомата и, убедили се, че е развален, се втурнаха към гишето на касата. Затропаха с юмруци, закрещяха:

– Хей, вие там. спите ли? Дайте ни билети!

И тогава изведнъж се досетих. Ама разбира се! Ето защо станцията ми се видя някак променена. Бяха изчезнали всички плакати. Тук беше пълно с плакати, рекламиращи туризма. А сега – нито един. Схемата на железопътните линии, нарисувана с блажна боя върху ламарина си стоеше. А пъстрите весели плакати бяха изчезнали безследно. По зеленото табло за обявленията стърчаха само кабърчетата. Когато се вгледах по-внимателно, забелязах долу по рамката тънък слой прах.

– Господа пътници, спокойно, по-спокойно! – викаше зад гърба ми контрольорът.

Обърнах се. При контролно-пропускателния пункт вече назряваше скандал. Нито един с абонаментна карта не бе минал. А пред касата тълпата буйствуваше.

– Ама че безобразие! Закъсняваме за работа! – викаха хората. – Отваряйте! Вече двадесет минути ни баламосват!

Гишето с тропот се вдигна.

– Без паника, господа! – високо каза касиерът. – Веднага ще вземем мерки... Влакът и без това закъснява. Току що звънях по телефона, питах какво да правим...

– Никак не ни интересува какво сте питали! Билети, билети ни дайте!

– Билети няма. Нито един... – касиерът едва не плачеше.

– Така значи, няма билети?! А ние какво сме виновни? Пуснете ни да се качим без билети!

– Не можем да ви пуснем без билети! Разберете! Забранено е пътуването без билети!...

– Бюрократи!... – закрещя някой. – Тогава ни дайте удостоверение, че сме закъснели поради неизправност в транспорта!

– Но, но... – касиерът скочи от мястото си; усетил бе, че ще почнат да го бият. – Но как да ви дам удостоверение, когато няма...

В този миг се зачу грохотът на мотрисата. Първият влак бе закъснял с повече от половин час. Огромната тълпа с рев се юрна към контролно-пропускателния пункт. Хората съвсем пощуряха. Дъсчената преграда с трясък падна. Контрольорът застана от болка. Така ти се пада, нахал, помислих си аз и се качих върху щанда на някакъв павилион. В мен заговори репортьорът. Почнах да щракам с малкото фотоапаратче, което винаги носех в себе си. Великолепни снимки ще излязат! После изтичах на шосето, спрях едно такси, метнах се на седалката и дадох адреса на редакцията.

– Какъв е този шум там? – попита разтревожено шофьорът. – И на другата станция е същото.

– Билети не продават, затова вдигат скандал – отвърнах аз.

– Хм... А защо не продават?

– И аз не знам. Но нещо не е в ред...

Изведнъж ми дойде на ум, че това пътуване с такси порядъчно ще обърка бюджета ми. За такова разстояние сигурно ще трябва да платя повече от хиляда йени. Бързо бръкнах в джоба си и извадих портофейла, за да преброя капитала си. Но... портофейлът беше празен! По челото ми изби студена пот. Ами сега? Много добре помня, че там лежеше повече от половината ми заплата. Къде са се дянали парите!! Там имаше, в това съм сигурен, няколко банкноти от по хиляда йени, няколко по пет хиляди и една – моята гордост и радост – от десет хиляди йени... Всичките бяха изчезнали. Изтърсих портфейла и върху коленете ми се изсипа някакъв сивкав прах. И чак тогава разбрах: нещо става с хартията. Изчезва...

Защо, от какво – не знаех. Но е факт – хартията изчезваше! Безследно. Ето каква била работата! Навярно е локално явление. Но неволно потреперих. Ами ако *изчезне всичката хартия* по земното кълбо? И то тъкмо сега, когато изщраках почти цял филм със сензационни снимки... Значи няма да мога да ги публикувам. Какво ти публикуване – няма да мога да ги копирам: навярно и фотохартията изчезва...

* * *

Когато стигнахме пред редакцията, изтичах до будката на портиера.

– Старче, дай ми пари на заем. Само хиляда йени. Веднага ще ти ги върна! – задъхвайки се, измърморих аз.

– Вие да не се шегувате? – отвърна портиерът. – Отде ще имам пари, нали всички банкноти изчезнаха, всички до една!

– Значи, все пак... – почувствавах, че пребледнявам. – Тогава дай ми сребърни или медни монети...

– Пак се майтапите! – портиерът ме изгледа вторачено с възпалените си очи. – Монетите сега са единствената ценност.

Изохках отегчен и дадох на шофьора, който стоеше зад мен, часовника си.

– Когато ви платя, ще ми върнете часовника – предупредих го аз.
– Много е хубав, с календар е.

– Качете се в редакцията – викна подире ми портиерът, – погледнете какво става там. Сякаш е настъпил краят на света...

Когато влязох, пред очите ми се разкри ужасяващо зрелище. Едни ходеха из стаята, като зверове в клетка и издаваха нечленоразделни звуци; други, скупчили се в ъглите, размахваха ръце и изблеждали налети с кръв очи ожесточено спореха. Телефоните непрекъснато звъняха. Някой крещеше в слушалката и правеше такива гримаси, сякаш искаше да ухапе човека на другия край на жицата. Някой от време на време простенваше, някой хълцаше, някой се заливаше в идиотски смях. Неколцина седяха по столовете, вперили безсмислен поглед в пространството. Лудница! Содом и Гомор!

Да, колегите ми се бяха побъркали! Напълно понятно. Нали за журналистите целият живот е в хартията. Ние караме мъртвите бели листове да оживеят, да проговорят. И изведнъж, като с вълшебна пръчка, тя изчезва. Безследно. Всичко, всичко бе изчезнало – документи, ръкописи, папки, речници, книги, шпалти. Дори и хартиените отпадъци и бракуваните статии, които се

търкаляха по пода, не побрали се в кошчетата за боклук... Нищо не бе останало. Само прах...

Стоях на прага съвсем изумен. Изведнъж върху мен налетя едър мъжага със свиреп вид. Той се спъна и се блъсна в мен.

– Гон-сан! – извиках аз, като хванах за ръката на юначагата. – Нима всичко... безследно?!

– Както виждаш. Загинахме! – устата му лъхаше на бъчва. – Пострадала е, изглежда, всичката хартия, даже и запасите в склада. Поискахме от фабриката, от аварийния фонд, но... по пътя, в камионите се превърна на прах.

– Но защо? Какво става?

– Отде да знам! – отвърна ми Гон-сан и залитна. – Само едно ми е известно: цялата хартия се е превърнала на прах, на пепел... Тъй че с нас е свършено...

Той измъкна бутилката, която до сега криеше зад гърба си и отпи направо от гърлото. После я вдигна над главата си.

– Ето, виж – етикетът също е изчезнал. Не можеш разбра какво има вътре: саке първо качество, екстра или някакъв бълвоч...

* * *

И в наборния, и в печатния цех, и в експедицията ставаше нещо невъобразимо. Доскоро хората тук се чувствуваха като на фронта, глава не можеха да вдигнат от работа... А сега се шляеха като ударени – приличаха на отскубнали се от синджира кучета – току виж че се сбили.

Когато се върнах в нашия отдел и аз си пийнах саке от някаква бутилка и омаломощен се тръшнах на стола. Телефоните продължаваха да звънят, но колегите не им обръщаха внимание.

– Навсякъде, навсякъде... – мърмореше един в унес.

– Как, в цяла Япония? – попитах аз.

– Да, в цялата страна едновременно – продума той. – По-точно, в течение на час и половина.

– А телеграмите от чужбина? Какво казват чуждите агенции?

– Телетайпът не работи. Опитаха да слушат на къси вълни... Май в целия свят... – той вдигна телефонната слушалка. – Да, да! Какво? Да, знам. Какво, какво-о? – и без да изслуша края, запокити с всичка сила слушалката. Тя се разби.

– Обявено е военно положение, формират се отряди за самоотбрана – каза той. – Не, като си помисля само, такова свинство, какви работи стават, а ред не можеш да напишеш!

– Военно положение?! Отряди?! Това пък защо? – изумих се аз.

– Как защо? Избухнали са бунтове. Тълпи са нападнали банките. Помисли си, от банките са изчезнали всички банкноти. И банковите книги, и спестовните книжки... Магазините не продават никакви стоки, боят се... Впрочем, това е обяснимо, би било странно при такива обстоятелства всичко да е мирно и тихо.

– А нашите заплати?

– Какви ти заплати! Кой ти мисли сега за това, когато вестникът умира. Пфу, че свинство! Не, помисли си, сега ония от радиото и телевизията ще оберат цялата слава.

– Дай да запуша! – помолих аз.

– Заповядай, стига да можеш да го пушиш! – той се изкикоти и извади от джоба си рязан, тютюн, завит в станиол. – Предупреждавам те, че е безполезно да търсиш по будките, всичките лули са разграбени...

– Хей, помни ли някой телефона на химическата фирма КК? – викна появилият се на вратата репортьор от икономическия отдел. – Чул бях, че там смятали да пускат пластмасова хартия. Сега, сигурно, от радост скачат чак до тавана. Е, помни ли някой телефона им?

– Не крещи така и без това ми се повдига! Не си ли записваш телефонните номера? – нервно отвърна един от колегите.

– Ха! Записах ги! Разбира се, че ги записах. Но бележникът ми изчезна!

– Виж тогава в указателя.

– Виж ти... От телефонния указател е останала купчинка пепел.

Той почна да звъни на справки и когато най-сетне се свърза, отговориха му, че не могат да му помогнат: нали и те търсели номерата в указателя, а сега всички книги изчезнали!

Репортьорът реши сам да отиде във фирмата и изскочи от стаята.

– Ох, тая репортьорска жилка! – въздъхна някой. – Знае, че вече няма на какво да пише и все пак хукна.

– Хей, момчета, на телевизора се появи изображение! – извика някой и всички се спуснахме към синия екран.

Кой знае защо до сега не работеха нито радиото, нито телевизията. Впрочем, естествено: нали и техните предавания са записани на хартия. Трябвало е да мине време, докато съобразят какво да правят. И радиовръзката се бе прекъснала. Казваха, че в радиоапаратите също се използвало хартия, наистина в съвсем незначителни количества. Например в изолацията на бобините, в кондензатора. Сега тези детайли трябваше срочно да бъдат

заменени с други. Но когато телевизорът заработи, оказа се, че е онемял. Пострадали бяха книжните мембрани на високоговорителите. Смутеният диктор ту се появяваше на екрана, ту изчезваше, като смешно размахваше ръце и сочеше към черната дъска. Нищо не можеше да се разбере. Доста нелепа и смешна картина. Но на никого не беше до смях. Постепенно стана ясно, че бедствието е взело огромни мащаби.

На заседание на министерския съвет устно било обявено извънредно положение. И всичко заради тая хартия! После правителството издало указ за безплатно ползуване на железопътния транспорт и наредило да се пуснат по магазините продукти от първа необходимост. Дикторът, призоваващ народа да запази спокойствие, сам трепереше като трескав.

* * *

– Слушай! – разтърси ме за рамото главният редактор. – Тичай в научно-изследователския институт по микроорганизмите. Там един учен, мой познат, открил причините на това явление. Сензация, драги!

– А какво ще правите с тая сензация? Нали вестника го няма вече? Няма го, разбирате ли?

– По дяволите хартията! Ще го напишем на някоя дъска и ще я окачим на вратата на редакцията! – закрещя той, като се удари в гърдите. – Един истински журналист не се предава така лесно! Хартия, казваш... че да не легнем да мрем заради нея? Хайде, стига сте се мотали без работа. Отивай в института, по-живо де, размърдай се!

Хукнах надолу по стълбите. На изхода ме пипна един наш дописник, млад, надежден писател.

– Слушайте, какво ще стане с моя хонорар и материалите, които наскоро предадох в редакцията на вашия вестник? Аз не съм чиновник, издържам се само с писане. Сега какво ще правя?

Той беше много блед.

– И аз не знам какво да ви посъветвам... Ах, да! Научете се да пеете!

Махнах с ръка и изскочих на улицата.

И тъй, в института по микроорганизми! Спуснах стъклото на колата, за да наблюдавам какво става по улиците. Да, картината не е много утешителна. Хората бяха загубили и ума и дума. Едни се суетяха като шашнати, други стискаха заплашително юмруци, готови на всякакви изстъпления.

Чиновниците, дошли на работа, не знаеха какво да правят. В бюрата и канторите нямаше и следа от документи. Наистина, те можеха въобще да не идват на работа, нали присъствените книги също бяха изчезнали. Някои от промишлените предприятия още работеха. Но във фабриките и заводите, работещи по системата на наряди, цареше истински хаос. Затова пък улиците изглеждаха чистички и приветливи: нито плакати, нито обявления, нито хартиени отпадъци.

Ту надзъртах през прозорчето, ту поглеждах към екрана на микротелевизора, поставен на гърба на предната седалка. Сега, когато бяха излезли от строя всички радиоапарати, немият телевизор бе единствената връзка. Четях фразите, написани с

тебешир на черната дъска. Според сведенията, сполетялото ни бедствие вземаше все по-грандиозни размери.

Първо, изчезнали бяха всички банкноти в банките, касите, портфейлите. Няколко десетки хиляди трилиона се бяха превърнали в прах. А в обръщение имаше много малко монети. Не е трудно да си представи човек каква невиджана катастрофа назряваше на финансовия фронт. Освен това изчезнали бяха всички ценни книжа, всички акции. Какво ли става на борсата? Как ще установят сега на кого принадлежат акциите? Ами банките, банките... Навярно ще възникнат конфликти между администрацията и вложителите. Невъзможно е по памет да се възстановят сумите на отделните влогове, а как да се вярва на думите на вложителите?

– Да, богатшите не са за завидане! – каза шофьорът. – На мен ми е все едно ли какви пари имам аз?

Предадоха глупаво съобщение, че известен фалшификатор на пари, когото дълго и безуспешно дирела полицията, сложил край на живота си. Написал бил на една дъска, че съществуването му станало безсмислено.

Вторият сериозен удар бе нанесен на пощите. Изчезнали бяха всички писма, телеграми, пощенски записи. Но колкото и да е странно – пощенските служители ликуваха. Голяма работа, изчезнали писмата! Затова пък бе изпълнено и преизпълнено за две години напред обещанието им да ликвидират със закъсненията в доставянето на пощата.

Държавните учреждения и много фирми бездействаха. Чиновниците преживяваха истинска трагедия: няма вече заявления,

молби, предписания, ведомости, циркуляри, заповеди, изходящи-входящи дневници. Няма на какво да пишат резолюции и да се подписват. Сбогом-прощавай, свидна бюрокрацио! Всред държавните служители започнаха масови умопобърквания. Мнозина се хвърлиха през прозорците, вярно, че все почти от първия етаж.

По-сериозно беше положението в съдебните органи и нотариалните кантори. Вече възникваха спорове за най-различни документи във връзка с недвижими имоти. Веднага се намериха стотици мошеници, които изявиха права върху чужда собственост. По-наглите и предприемчиви нахлуваха в чужди къщи и се опитваха да изхвърлят на улицата законните собственици, като ги заплашваха със съд. Но какво можеха да сторят съдилищата? И в затворите беше неспокойно. Закоренели престъпници, осъдени на много години затвор, се представяха за невинни овци и искаха преглед на делата им.

Но най-тежък, най-съкрушителен удар сполетя учебните заведения, научно-изследователските институти и издателството.

За фирмите, произвеждащи хартия, няма какво да говорим. Те агонизираха. Наистина, отначало всред ръководителите се намериха такива идиоти, които се радваха, че цената на хартията щяла да скочи. После, когато станаха ясни истинските размери на бедствието, те окончателно се вкиснаха; оставаше им само една-да се обесят!

Ами издателското дело? По рафтовете и щандовете на книжарниците не бе останало нищо, абсолютно нищо! Нито една книга, нито едно списание, нито една брошура.

Спомних си пъстрите разноцветни обложки, миришещите още на незасъхнало мастило страници и ми стана лошо... Впрочем, и ние журналистите агонизирахме. Държаха се още само редакциите, снабдени с късовълнови приематели.

* * *

И тогава си помислих: какво ли ще стане с човечеството? Нали цялата наука, цялата култура бе изчезнала безвъзвратно, не само в Япония, но и в целия свят. Превърнали се бяха в прах всичките многотомни издания, всичките писмени документи, астрономичен брой речници, справочници, научни работи, изследвания...

Не, не мога да го преживея! Пфу, как ми се вие свят. Почувствавах че ми се гади, затворих очи и се облегнах назад.

Хартия!

Като си помисля на какъв крехък материал се е базирала човешката култура! Повече от четири хиляди години са изминали откакто хората, изобретили папируса, доверяват знанията си, духовните си постижения на тези нищожни листчета, подаващи се поразително лесно на разрушение. На тях се записваха най-дръзките хрумвания на мисълта, най-нежните вълнения на душата... И изведнъж хартията изчезва! И човечеството загубва всякаква опора, човекът няма с какво да потвърди, че е човек. Той пак е гол и примитивен, безпомощен пред застрашаващите го природни сили. Едва сега взех да разбирам колко е велико значението на малката вестникарска бележчица, на късчета най-обикновена хартия...

...А немият телевизор продължаваше да работи. На екрана известен коментатор сочеше с пръст черната дъска, изписана с разкривен почерк.

„Драги зрители, умоляваме ви да запазите спокойствие! Причините за това необикновено явление още не са установени. Но правителството взима необходимите мерки. Книжните парични знаци изчезнаха, но служителите от министерството на финансите, подготвят пускането на нови пари, в монети... Правителството поема обезпечаването на влоговете...

...Драги зрители! Обръщаме се към вас. Става дума за възстановяването на загубената култура! Напрегнете паметта си. Сега тя е единственият източник на знания. Всичко, което си спомняте, запишете върху каквото и да е – на стената, на масата, на гърба на съседа си...”

В института по микроорганизмите вече ме очакваше приятелят на моя шеф. Много се удивих, че ученият, вместо да е подтиснат, се усмихва весело и потрива ръце. Радва се глупакът, че е открил причината. От тия учени всичко може да се очаква. Всички са малко чалнати.

– Ясно ми е! – каза той, като се хилеше идиотски. – Това е малка шега на един особен вид бактерия.

Ама че шега! Виж го ти и още се хили... Как ми се ще да те перна по очилата!

А той, продължавайки да дърдори, ме дръпна за ръкава към микроскопа.

– Крайно интересна и крайно рядка бактерия. Тя е гост на Земята. Докарали са я от Марс, очевидно след полета на първата ракета. Да, млади човече, извънредно интересен вид – бацилът *Cilcis majoris*.

– Но... щом този бацил е толкова опасен, защо не взехте веднага необходимите мерки?

– Какво приказвате! Той е съвършено безвреден. На човешкия организъм въобще не действа. На Земята хиляди подобни бактерии паразитират по влакната на памучните тъкани... Мисля, че той напълно се е приспособил към нашите условия и се е смесил със земните видове.

– Но как такава невинно дребосъче е предизвикало тази чудовищна катастрофа?

– А-а, моят бацил не е виновен в случая. Виновен е изкуствено полученият вид.

– Какво-о?! Изкуствен?! – аз се задъхвах. – Тоест, искате да кажете, че някой нарочно... е развъдил?...

– Именно. В нашите условия такъв страшен вид сам не би могъл да се появи. Разбира се това е изкуствено подобрен образец. Първо, този бацил се размножава двеста пъти по-бързо от основния вид – за една десета част от секундата. Второ, делението става още в стадия на спората. Бацилът избира повърхността на хартията. Очевидно още преди произшествието всичката хартия по земното кълбо е била заразена от спорите на този бацил.

– И тази сутрин всички спори са се превърнали в бацили и... и... – гласът ми трепереше. – Но кой... Кому е притрябвало да отглежда такъв ужасен вид?

– Не знам. Това е вече ваша работа. – И ученият пак се наведе над микроскопа. – Спорите от бацила *Cilcis majoris* се съхраняваха в института по космична биология. Всички учени, които го изучаваха,

получаваха спори от този институт. Така че можете да проверите в картотеката на кого са давали.

Но, разбира се, от картотеката нямаше и помен. Каква ти картотека! Изчезнали бяха етикетите по епруветките и ампулите с култури на различни космически бактерии. Учените бяха в ужас. Невъзможно бе да се предвиди какво още можеше да се случи. Със сълзи на очите те изгаряха извънредно ценни космически микроорганизми.

Аз дърпах за бялата престилка всекиго подред и питах за *Cilcis majoris*. Правени ли са при вас опити с този бацил? Отговорът беше: не, не са. А получавали ли са външни лица спори от *Cilcis*? Да, получаваха. Но кои – не знаем, не помним и въобще не ни пречете, какво се мотае в краката ни, стига сте задавали идиотски въпроси...

Но младичката секретарка от канцеларията излезе по-любезна. Тя успя да си спомни какви организации са получавали от тия проклети спори.

– Кой се е интересувал от бактерията ли? Главно лабораториите на университетите. Но мисля, че там строго спазваха всички правила... Ах, да! Веднъж взеха спори от научно-изследователската лаборатория на някаква фирма. Всъщност не точно за лабораторията, а за някакъв си учен, който работел за фирмата.

– Какво-какво? – сърцето ми лудо заби. – А помните ли името на фирмата?

– Беше някаква голяма химическа фирма... Май че се наричаше КК или нещо от този род...

Светкавица сякаш проряза мозъка ми! Така ще е! Всичко съвпада! Спуснах се към телефона и най-напред позвъних в редакцията. Свързах се с репортьора, който смяташе да посети фирмата КК. За щастие беше се върнал. Според думите му и там царяла невъобразимо паника и не пускали никого. Дадох му адреса на Номура и го помолих веднага да отиде у тях. После позвъних на моя приятел. Нали човекът, който извършваше изследванията за фирмата КК, беше не някой друг, а Номура.

– Ти ли си? – каза със сънен глас той. – Да не си се побъркал, че звъниш толкова рано?

– Заклучи здраво всички врати и не пускай никого, докато не дойдем. Да, позвъни още в полицията и ги помоли да поставят охрана пред дома ти.

– Какви ги дрънкаш?

– Бацилът *Cilcis majoris*! Сега ясно ли ти е?! – Чух го как преглъща с мъка. – Много е възможно хората, които са ти възложили тази работа, сега да се опитат да те накарат да млъкнеш завинаги. Те се боят от последиците. Затова, ако всичко стане ясно...

* * *

Когато пристигнах у Номура, репортьорът от икономическия отдел вече ме чакаше. Номура беше много блед.

– Те наистина идваха – каза той. – Явно искаха да ме отвлекат... по поръчение на фирмата... Добре че полицейският патрул пристигна навреме...

– Какво си направил?! За какъв дявол ти притрябва тая отвратителна бактерия?

– Просто нещастен случай – задъхвайки се промърмори Номура.
– Аз нямах никакво намерение да отглеждам това страшилище... Те искаха да отгледам такъв бацил, който съвсем слабо да поврежда хартията... и да не му действуват обикновените антибактериални средства.

– А ти знаеше ли за какво им е нужна?

– Н-не... Мислех за унищожаване на хартиените отпадъци...

– Ех, какви сте вие учените! – намеси се репортьорът. – Понятие нямате от живота! Не се интересувате как ще се използват вашите открития. Искаш ли да ти обясня за какво им е дотрябвал твоят бацил? Заради пластмасовата хартия. Компанията КК разработваше съвместно с един крупен чуждестранен тръст технологията за производство на тая хартия и мечтаеше да наводни пазара. Но колкото и да се стараеха, себестойността на пластмасовата хартия си оставаше много по-висока от тая на обикновената хартия. Следователно и пазарната ѝ цена би била значително по-висока. А и качеството ѝ не е още много добро, като се изключи непромокаемостта и антибактериалността ѝ. Обаче те бяха похарчили вече маса пари; при това за суровина използваха отпадъчните продукти от химическата си промишленост. И с оглед на бъдещите печалби от тази хартия, КК преди известно време намали цените на основната си продукция, която заля всички пазари. Но ако тяхната хартия не намери широк пласмент, те ще трябва отново да покачат цените на химическите си стоки. А това означава, че фирмата няма да издържи на конкуренцията и ще фалира. Сега стана ли ти ясно? – Репортьорът насмешливо погледна Номура. – А ученият, нали си получава паричките и

възможността да се рови над всякакви там проблеми – другото не го интересува. Големият бизнес, това не бива да се забравя, не се спира пред нищо.

– Разбра ли какво си направил? – разтърсих аз Номура. – Отвори си най-последно очите! Иначе, виж че те накарали да работиш над някакъв нов вид чума или отровни газове... Нали отвъд океана десетки хиляди учени вече работят над ново оръжие за пълното изстребване на човечеството...

– Но нима съм знаел? – Номура жално премигваше. – Дори и на ум не ми е минавало, че ще се получи толкова издръжлив жизнеспособен бацил! Сега разбирам как е станало. Виновна е лабораторната инсталация за прочистване на въздуха. Тя работеше лошо.

– Искаш да кажеш, че ти не си виновен?

– Повтарям, не съм искал да създам такъв страшен вид. Но в инсталацията за прочистване на въздуха се използват гама-лъчи на кобалт-60, защото е по-евтино.

– И какво от това?

– Нали на Марс, където въздухът е много разреден, космическата радиация е доста по-силна отколкото на Земята. Следователно марсианските бактерии са по-устойчиви на облъчване от земните. Ето това не предвидихме. Значи някакъв процент от бактериите са останали живи и са проникнали извън пределите на лабораторията... А може и облъчването с кобалт-60 да е довело до мутации, да се е появил нов, свършено неизвестен вид и... и...

– И така да е, ти все пак си главният виновник за тази катастрофа! Ти унищожи културата на човечеството – викнах аз. –

Какво смяташ да правиш? Загубеното, разбира се, не може да се върне... Но по-нататък? Как ще излезем от това положение?

– Има ли някакъв начин да се унищожи напълно тази бактерия? – попита репортьорът.

– Пълното унищожаване на Cilcis е невъзможно – заеквайки каза Номура. – Бацилът е чудовищно устойчив и не е толкова лесно да се унищожи...

– Значи нищо не може да се направи, така ли?

– Не, ще се опитам да измисля нещо. Все пак няма друг учен в света, които да познава по-добре от мен бацила. Може би ще успея да създам хартия, способна да устои на бацила Cilcis. Трябва да изкупя вината си... Веднага ще се залавя за работа.

– Незабавно започвай! – побутнах аз Номура. – Ако не постигнеш успех, ще те предадем на тълпата. Така да знаеш! Ох, с какво удоволствие бих ти изпял песенчицата „Дървото на обесения“! Мила песенчица, нали?

– Дай ми по-напред да пийна нещичко – примоли се Номура.

– Друго не искаш ли? Нищо не ти се полага. Ти си наказан. Ще минеш и без „черния Джони“. Хайде, мило детенце, почвай работа, а ние ще пийнем за твое здраве с колегата.

Изведнъж на прага се появи Маяко. Помътнелият ѝ поглед блуждаеше в пространството.

– Избавяйки се от една беда, ще си навлечеш друга! – изрече тя с пророчески глас.

Така ми се прииска да напердаша тая противна, кльоцава девица.

Е, успяхте ли да стигнете до тази страница? И докато четяхте, книгата не се разсипа на прах? Много добре. Добре е и за мен и за ВАС. Навярно вече се досещате, че Номура постигна известен успех. Отначало той обработваше хартиената маса с някакъв разтвор, който я защитаваше от свирепото нападение на *Cilicis majoris*. На първо време нещастната хартия издържаше само два часа. После животът ѝ се удължи до шест часа. Доста се потруди Номура! Трябва да му се признае – има адско търпение. И накрая той увеличи срока до сто часа, после до триста. Но още не е известно, ще успее ли да върне на хартията предишната дълговечност.

Ох, как се развълнувах, когато взех първите чисти бели листове! Просто целият треперех. Искях да пиша! И как още – нали съм журналист! А за какво – това се разбира от само себе си. За най-грандиозната сензация – за цялата тая история!

И аз я описах. Това, което сега четете. И щом свърших, веднага ме обзе бясно желание да я отпечатам. Заедно с моя колега репортьора напечатахме тази брошурка на старомодната, покрита с прах линотипна машина в най-близката печатница. Виждам, виждам, драги читатели, как потръпвайки от вълнение и възторг, трескаво поглъщате всеки написан ред. Нали всички ние, съвременните хора, сме отровени от печатното слово, жадуване за него също както наркоманът за щипка опиум. На бас се хващам, че моята брошура е първата книга, която държите в ръцете си от последните три месеца насам. И щом е стигнала до вас, след като е преминала всички стадии от написването до доставянето ѝ в книжарниците, значи антибактериалното средство на Номура има

вече практическа стойност. Скоро пак ще настъпи ерата на хартиения потоп! Сега в нашата редакция подготвяме материалите за даване под съд на фирмата.

И тъй, стигнах до най-важното, до това, което обещах да ви кажа още в началото на моя разказ. Внимание, драги читатели! Средството, с което се обработва хартията видоизмени *Cilcis majoris*. Бацилът стана безвреден за хартията, но... чрез пипане се пренася и поражява косата... Косата на човека! Казвам ви самата истина: и аз, и Номура, и Маяко сме с абсолютно голи черепи. На нея, все пак, така ѝ се пада! Да не предсказва всякакви гадости! Но за вас ми е жал. Така че, щом прочетете разказчето ми, веднага си дезинфекцирайте ръцете. Макар че, ако по време на четенето сте си почесвали главата, вече е късно.

Но какво значение има косата, в сравнение с културата на човечеството?!

Вие какво предпочитате?

Хартия или коса?

